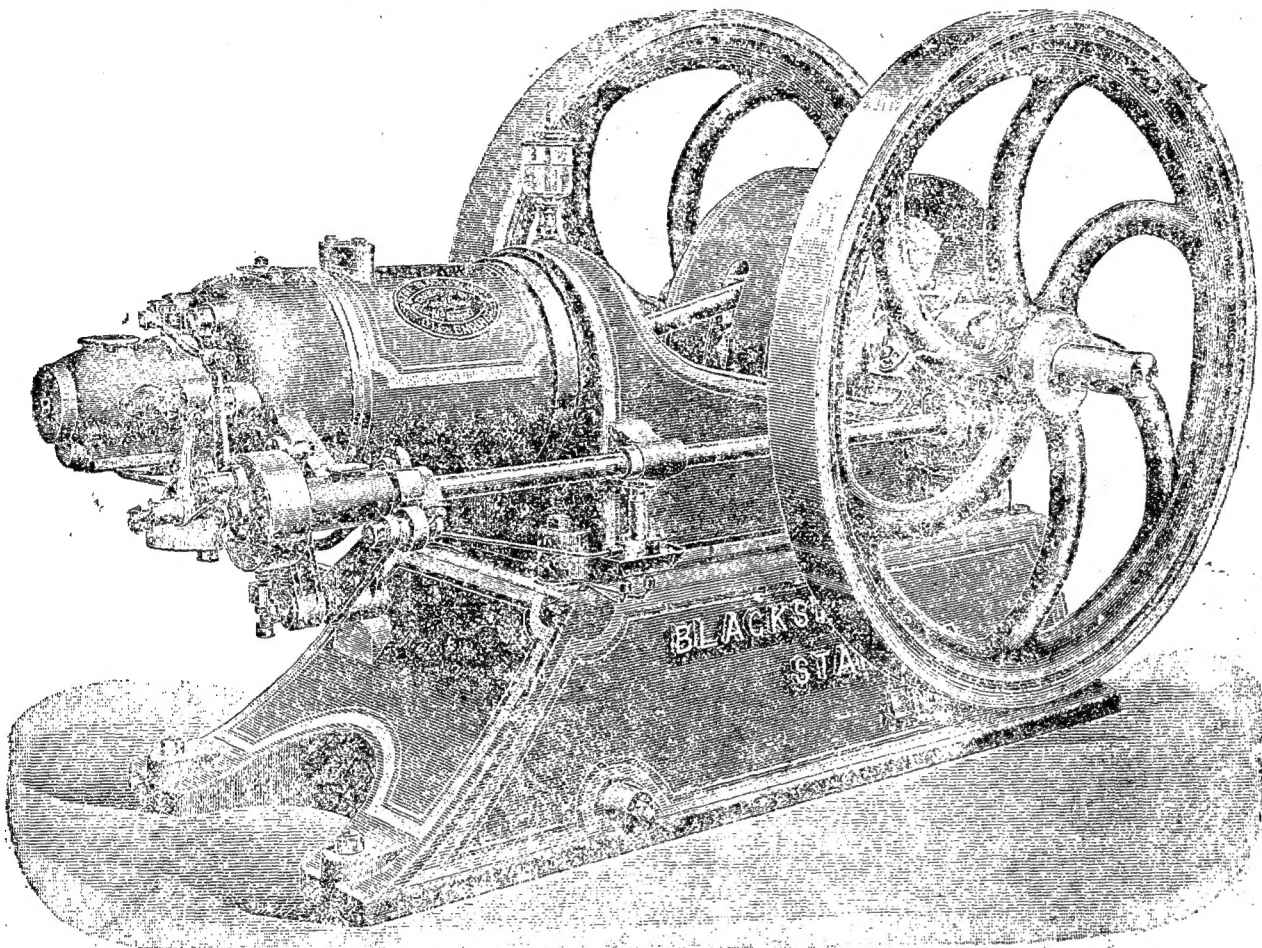

309659

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VO. 6. చెన్న పట్టణము 1919 వ సం॥ డిసెంబరు నెల 27 వ తేది శనివారము నంపుటము. E సెన్సార్డ్ సామెతల వత్సరపు వ్యవస్థాపక కమిషన్. NO. 222 సంచిక 222.

బ్లాక్ స్టోను ఆయిల్ ఇంజనులు.

కిరసనాయిలు, గ్రూడు ఆయిలు మున్నగు చమురుల నువయోగించి పనిచేయునట్లు తయారు చేయబడినవి.

ఈ రాజధానిలో అనేకమైన బ్లాక్ స్టోను ఇంజనులు పనిచేయుచున్నవి. చరిత్రమారులకు మంచి తృప్తినిచ్చినవి. పూర్తియైన వివరములకును ధరలకును నేడే మాకు వ్రాయుడు.

సోలు వజ్రంట్లు :

మార్షలు సన్స్ & కో., (ఇండియా) లిమిటెడ్,

1806

ఇంజనీయర్లు

నెం. 9, సెకండులైను బీచ్, మద్రాసు.

బొంబాయి, బెజవాడ, లాహోరు, తంజావూరు.

అమృతాంజనము

ఈ నొప్పులకు ప్రసిద్ధి తెక్కింది. ఇతర వివిధమైన నొప్పులను కూడ మా అమృతాంజనము నాడి సంతకాశ్రమింప వలసివచ్చును.

మలభ పెం 0.10-0 లాభాలు.

మోహినితైలము రు 0-12-0
శామర తైలము 0-6-0
డంతచూర్ణము 0-2-0

అమృతాంజనం డిపో,

6, తంబులెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రదినపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	18-0-0
6 మాసములకు	9-0-0
3 మాసములకు	4-8-0
1 మాసమునకు	1-8-0

ఆంధ్రవార్తపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	8-0-0
-------------	-------

"ఆంధ్రపత్రిక" పోస్టుబాక్సు నెం 212 మద్రాసు.

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము

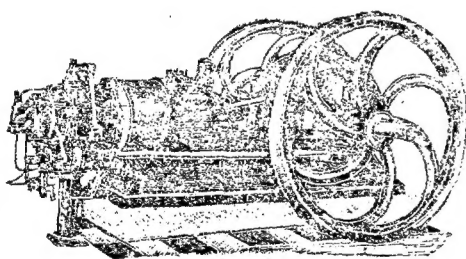
అరొగ్యమున కార్హములను పొందుట కొరకు భారత మైన కొన్ని విధులను అనుసరించుటవలననే కలుగుచున్నది. ఈ విషయమైన పుస్తకము అరొగ్యమార్గమును కలుగజేసి కరవసౌఖ్యమును దృఢపఱచును. అయిదవవర్షానికి ఇచ్చించును. ఈ పుస్తకము ఇకముగా పంపబడును. పోస్టుచార్జీలు ఈ పుస్తకమునకు చెల్లవు. నెంబునే పంపింపజేయు.

వైద్యశాస్త్ర మనోరంజక కోటింపక, అరొగ్యమున కార్హము, 157, బాడ్వీక్స్ వాస్

శ్రీకృష్ణ భారతము.

కవిరాజు శ్రీహర కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి గారిచే మూలానుసారముగా నులభ్యతైలిని రచించబడినది. ఇందున్న సూతుల భారతమున కేని కథ తెన్ను కలుగును.
1 వ సంపుటము (ఆదిపర్వము) రు 2-0-0
2 వ సంపుటము (అరణ్యపర్వము) 2-0-0
3 వ సంపుటము (విరాటాద్యములు) 2-0-0
పూర్వీక కొనివారే భరింపవలెను. వైభవములు గా యిత్ర మున్న కొన్ని కొన్ని కథలకైయు.
వలయువారు: మేనేజరు, కలావతి ప్రెస్సు, (1885-647) రాజమండ్రి ఆది ప్రాంతాలకు.

For Price & other particulars apply.

P. G. Masker & Co.,
Engineers & Contractors,
Appollo Street, Fort, Bombay.

డి. మన్నాలాల్, డిలీవెర్సులు, సాలామిసిమర బ్యాపిష్టో, బెంగుళూరుసిటీ.
D. Mannalal, Salamisri Depot, Bangalore City.

వావిళ్ల - రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
192, ఎన్.ప్రగ్గడ, బెన్గళూరు.

ఆంధ్ర పత్రిక

1919-వ సం॥ డిసెంబరునెల 27-వ తేది

శనివారము

జాతీయమహాజనసభ.

నేటిదినము అమృతసరపు దుస్థితిని వివరించిరి. ఇందునుగూర్చి విచారణ సక్రమముగ జరుగవలె ననియు, వంజాబులో జరిగిన ఘోరకార్యములు బ్రటిషువ్రతివృత్తు ప్రపంచమునం దంతటను నాశనముజేసె ననియు, మాంటాగూ గారి సత్ప్రయత్నముల నవిభంగవరచె ననియు, తెల్లడించిరి. అందుమీద, మాంటాగూ గారి రజ్జియ న్యాయములను ఖండించి క్రజల కృతజ్ఞతకు శాస్త్రులగుటకు బదులు, విచారణలో నున్న విషయముల గూర్చి అభిప్రాయ మొసగుట సమంజసము గాదని ఆక్షేపించి వెజ్లివుడ్డుగారి తీర్మానమును త్రోసివైచుట, లాభకరముగ వరిణమింపబాలదు. వండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు సర్ మైకేల ఓడ్డయరుగారి వరిపాలనమునంతను కనుల గట్టి నటుల వర్ణించిరి. దీనిని చదివినవారలకు పిమ్మట జరిగిన విషయము లంతగ వింతను పురికొల్పినేరవు. వంజాబునకు హిందూదేశపు సరిహద్దులు సమీకమున నుండుటచే, సైనికావసరముల చేరు జెప్పి, అధికారు లెప్పుడును తమ నిరంకుశత్వమును కొనసాగించుచునే యుండిరి. వంజాబు ప్రభుత్వమునకు సిన్హా వేసంగికాలపు శార్యస్థానమునకు చే, ఇండియా ప్రభుత్వమువారిలో వారి కెక్కుడుపలుకుబడి గలదు. అట్టి స్థితిలో వంజాబునందు ప్రజా హిత జీవితము ప్రభించి యుండుటలో నాశ్చర్యము లేదని, సభాధ్యక్షులు నుడివిరి. వంగదేశ విభజనము, వంజాబునందు జాతీయవికాసమునకు శారణభూత మయ్యెను. 1907 సంవత్సరమునందు లాహోరు, రావల్పిండిలో జరిగిన అల్లదులు, నిర్బంధముల కెక్కు దవకాశ మిచ్చెను. సర్ మైకేల ఓడ్డయరుగారు రాష్ట్రవరిపాలన మారంభించినది మొదలు, నిర్బంధములవంటి నిర్బంధములు విధించబడుచునే యుండెను. కొమాగాటా మారు వ్యవహారము, ఆ రాష్ట్రమునం దశాంతిని ప్రజ్వలించజేయుటకు కారణభూత మయ్యెను. దేశ రక్షణశాసనము నిర్మింపబడిన పిమ్మట, ఓడ్డయరుగారు రాజాసనము నిచ్చువచ్చినటుల నుపయోగించ మొదలిడిరి. తిలకు, పాలు మొదలగు వారలు వంజాబునకు రాకుండ నిషేధింపబడిరి. తిలకుగారిపై ప్రస్తుత మీనిషేధము తొలగింపబడినను, పాలుగారిపై నది నిలిచియు యున్నది. అయినను ధీరుడగు బిషిపంద్రపాలు గారి నిషేధమును సరకుచేయక అమృతసరపు కాంగ్రెసుకు వెడలి, ప్రజల మన్ననకు పాత్రుడయ్యెను.

ఇక యుద్ధసందర్భమున, సైనికుల జేర్పులకును, ధనము ప్రోగుజేయుటకును, అవలంబించబడిన పద్ధతులు, ఎంత బాధకరములుగ నున్నవో మోతీలాల్ నెహ్రూగారి వర్ణనబట్టి గ్రహింపవచ్చును. హిందూదేశమంతయు కలకుల సైనికుల జేర్పవలయునని, డిల్లీసభలో కోరబడియుండెను. కాని ఇందులో 100-కి 40 వంతున, వంజాబు దేశమే చేర్పవలెనని, ఓడ్డయరుగారు కట్టుబట్టిరి. ఇంతకు పూర్వము సైనికులను విశేష సంఖ్యలతో వంజాబు దేశ మంపియేయుండెను. ప్రజలందు కిష్టపడకబోయిన నిర్బంధమువలన సైనికులను సైనికులను ప్రోగుజేయవలెనని, ఓడ్డయరుగారు సూచించియుండిరి. నెహ్రూగారి యభిప్రాయము ప్రకారము ప్రతిగ్రామమునకును జవాభా, తీయబడెను. స్థితిసమయములోగా, ఇంతమంది సైనికుల నాగ్రామము వంజవలెనని ఆజ్ఞాపింపబడెను. ఆసంఖ్యరానియెడల, దండకమార్గములవలంబించబడెను. గ్రామమంతయు నిండులకు దండింపబడెను. వ్యక్తులనేక కష్టముల పాల్యేయబడిరి. ఈసంబంధముగ వివరము లన్నియు, కాంగ్రెసు, సబుకమిటీవారి నివే

దికలో వివరింపబడును. క్రిమినలు ప్రొసీజరు కోడు 107, 110 కేసుల క్రింద, నిరవరాధులపై చర్య తీసికొనబడెనట. వీరు నైస్వయ్యలో జేరినను, లేక సైనికులను ప్రోగుజేసినను, వదలివేయబడినటుల, నెహ్రూ గారు నిదర్శనముల జూపిరి. ఇట్టిపద్ధతులు యుద్ధయుద్ధాపు వనూలునందును, అవలంబించబడియుండెను.

ఆదాయపు కన్నును వృద్ధిజేసినందుకు కొందరాక్షేపణ దెలుపగా, వీరి కుమారు లెవరును సేనలో జేరలేదనియు, వీరు యుద్ధము మునకు దమ్మిడినైనను నీరు లేదనియు, దెలుపుచు కలెక్టరులు ఆదాయపు కన్నును సీతవందిరట. ఇట్టి స్థితిలో క్రజలలో సంక్షోభము జనించుటయందు వింత ఎద్దియును లేదు. ఈ లోపుగ 20 ఆగస్టు ప్రకటనమును మాంటాగూగారి రాకయు వంజాబునందు కొంత ప్రభోధమునకు కారణ మయ్యెను గాని, ఓడ్డయరుగారికిది ఏమాత్రము రుచింపలేదు. ఇంతలోనే రాల్తుశాసనము తలపని. తలంపుగ శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టబడెను. దేశమంతయు నిండుకు వలదు వలదని మొరపెట్టెను. కాని, లాభము గలుగదయ్యెను. అన్ని రాష్ట్రములందు వలెనే, వంజాబునందును సత్యాగ్రహవ్రత దివసమున, అంగడులు మూయబడెను. మిగిలిన అన్ని రాష్ట్రములందును శాంతి ప్రబలియుండగ, వంజాబునందు కలవర మేర్పడి, మార్షలు లా ప్రవేశమునకును, క్రజల దుర్భరసంతాపమునకును అవకాశము గలిగెను. ఆ చిత్రక్షోభ యంతయు, క్రజలకు దెలిసినదే గావున, మోతీలాల్ నెహ్రూగారు తిరిగి వివరించలేదు. మాంటుసంఘ నిర్మాణము క్రజల నెవరిని సంతృప్తిపరుపలేదు. అయినను ప్రజానాయకులు వారికి షోడ్డుపట కొడబడిరి. కాని నిర్బంధించబడిన నాయకులను, విచారణ ముగియువరకు వదలిపెట్టి, న్యాయవాదులకు వారు సంగతుల బోధించుట కవకాశ మొసగవలయు నని, వీరు కోరిరి.

తుదకు ముఖ్యులగువారి నొకరినిద్దరినయినను విడువమని కోరినను, ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించిరి అందుచే ప్రజానాయకులు మాంటు సంఘమువారికి తోడ్పడలేదు. తామ ప్రత్యేకవిచారణ సలిపి, నిజయరము మూర్ఖులు. వంజాబుచూత్రము దేశమునకు నేర్పుచున్నపాత మేమి? క్రజలకు జన్మస్వాతంత్ర్యసంరక్షణ చేమావరకు, సంస్కరణములు విశేషలాభము గలిగింపజాలవు. ప్రస్తుత సంస్కరణములలో నట్టిసంరక్షణ గావించబడలేదు. ఇండియా ప్రభుత్వ శార్యనిర్వాహక శాఖయందు ముగ్గురు భారతీయ సభ్యులున్నమాట నిజమే కాని, వీరు క్రజలకుమీము బూనుదు రనుటకు నిశ్చయమేమి గలదు? కార్యనిర్వాహకవర్గ మెట్టిదయినను, దాని యిచ్చకు క్రజల స్వాతంత్ర్యముల నప్పగించుట, మిఠుల అపాయకరము. జన్మస్వాతంత్ర్యరక్షణకు ప్రజలు పాలుపడి, దానిని తిరుణమున సంపాదించ గలిగిరేని, వంజాబు ప్రజలనుభవించిన ఘోరదుర్దశ కొంతవడి మాసిపోవును. వారి త్యాగములు కొంతవరకక్కరకు వచ్చును. రాజ్యాంగ సంస్కరణముల గూర్చి నెహ్రూగారు ఆసంతృప్తి గనుబజుట సహజము. కాని చేజిక్కిన సంస్కరణముల నెయిలయినను వినియోగించి, మిగిలినవాటికొరకాందోళన జరుపవలెనని, నెహ్రూగారు నొక్కివక్కాణించిరి. అత్యల్పసంఖ్యాకులగు మితవాదు లెవరో దప్ప భారతీయ లీమభిప్రాయమునే వెల్లడించుచున్నందుచే, మోతీలాల్ నెహ్రూగారు జేశాభిప్రాయమును ప్రతిఫలించజేసి రనుటకు సందియములేదు.

ఈ గ్రంథము మాతా వ్యాసములు కేవలము ఇందు సుప్రసిద్ధుల సేవకు వ్యాసముల వ్రాసి యుండిరి. కె. వ్యాసరావు గారు మదరాసు సిటీ కలెన్సిస్ లకు ఆప్రెంటిసుగా, బెబారు వి. పి. మాధవరావు గారు నాటికి సెలలకు సంకలనము విషయము గూర్చియు, గౌ. వ్యాసమూర్తులు టి. వి. కేవలము వ్యాస గారు గంభీర సేవోద్యమము గూర్చియు, డాక్టరు పి. మదరాసుకు వచ్చిన గారు నాటికి బెబారుల కర్తవ్యము గూర్చియు, పులకాష్ట భారతి గారు యమునకు సందేశము అను విషయము గూర్చియు వ్యాసముల వ్రాసి యుండిరి. ఇంక ననేకులు అనేక విషయముల గూర్చి చక్కని వ్యాసములను రచించియుండిరి. వ్యాసములు భావగర్భితములై యున్నవి. శ్రీకృష్ణానంద స్వామి యున్నను తేజభక్తుల శిక్షణములు మాత్రము గలవు సంతక మనోహరముగ నున్నది.

34-వ దేశీయ మహాజనసభ

అమృతసరమునందు నేడు సమావేశమగుట

ఆహ్వానసంఘాధ్యక్ష, అధ్యక్షకోపన్యాసములు

(మా ప్రత్యేకవిలేఖకుని యొద్దనుండి)

సన్మానసంఘాధ్యక్షుని యువన్యాసము.

హృదయ శ్రద్ధానందిగాను హిందీభాషకుం దొసంగిన స్వాగతోపన్యాసముగలదు.

హృదయ శ్రద్ధానందిగాను యువన్యాసమును ప్రకటించిన తరువాత, పంజాబు ధిల్లీకలకరమును గూర్చియు హిందూమతామృతీయమైత్రీని గూర్చియు దాని ఫలితముగ కలిగిన జాతీయోద్యమమును గూర్చియు వివరించి ఏ.పి.ఎ. నెలలో పంజాబు జేతను జరిగిన అత్యుత్సాహములను సామాన్యస్థితిలో 10 ఏండ్లకు కలుగదగిన జాతీయ ఉద్యోగము కొన్ని నెలలలోనే జరిగిందని వివరించిరి. కాంగ్రెసు సుసంఘటన సుస్మరణములను స్వీకరించినందున, చట్టమునందు కల ఉదారనూతనము ప్రకటించినందున, మాంటాగు గారు చేసిన సమాచారమును గుర్తింప దగినను, రాజకీయ సౌకర్యములకు శ్రద్ధా యాచనా గుర్తింప దగిననుగానో భావించిన జరుపదగును. నేను నేను ప్రతినిధుల కందరికిని స్వాగత మొసంగుచున్నాను. ధిల్లీగరమున మనల నివటి కాహ్వానించిన అమృతసరనాయకులు నేటి సభలో లేరు. దొరతనముగారు శ్రద్ధానిధిగా చేసిన కార్యముల కలన వారు కారాగారములందు నరయ్యుచున్నారు. ఆ అమృత సరనాయకులు ధిల్లీగరమునండి అమృతసరమునకు వచ్చినంతనే యింకను కాంగ్రెసుసభను జూపుటవలసిన కలుగు ప్రయోజనమును గూర్చి ప్రజలకు తెలియజెప్ప గలం గిరి. వారి ప్రయత్నము సఫలమైనది. శ్రీరామనామి భుజించిన మానామృతీయమైత్రీని వారు నెలకొల్పి గలిగిన స్వామలవాదు నుడిచిరి. ఏ.పి.ఎ. 10-వ తేదీన జరిగిన విషయములను సాకల్యముగ వివరించెను. ఆనాడు ధిల్లీకమిషనును మాడబోయిన ప్రజలపై నభిమానముగ తుపాకులు కాల్చు బడినది. పిమ్మట కలిగిన కలకరమున జేతనులలో ఘాతముల కొందరు భరతమాత కర్మిణిగా ధకరంకమును ఘటించినవారిని దారుణక్రియల నొనరించుట చాల సంతాపకరము. వైనిక కానము కలన చాల మంది స్త్రీలును బిడ్డలును వృద్ధులును పురుషులును గూడ గత ప్రాణులగుట కంటి పించిన దానివలన హిందూమతామృతీయమైత్రీ గాఢతమ మైనది. వర్తమానములవారియందు ఏకజాతీయత సమగ్రమైనది. వందేమాతరమునామాలయ్య మోతీలాలు నేత్రులగా గార్లు పంజాబునకు ఘనతమ ముగిసిన నొసరించిరి. వారు అమృత సరను ప్రజలకు నూనోత్సాహమును కలుగ జేసిరి. కాంగ్రెసు సభి ను అమృత సర లోనే జరుపవలె నను దృఢసంకల్పమును కలుగ జేసిరి. కారాగారములందున్న నాయకులు అమృతసరప్రజలను ఏకములును నొనరించే నేను సన్మానసంఘాధ్యక్షులకు వహించిన కలసివచ్చినదాని నేనినో నేనియలకొడలకువాడగాను. అన్ని కలువారును స్వాగతము కల్పించి ఏక భావముతో పనిచేయు లావకత లేదు. మాతృభాష మునకు రాజకీయ దాస్యమును లొంగించి సామాన్యమునందరికీ జేతనులతో సమానగౌరవస్థానము నొసంగుటనే అన్ని కలువారును ఆకంఠముననున్నది. మాంటాగుగారి సంస్కరణ చట్టమే వివాదములందుగల గాని విజయమునామి మితవాదులకు జాతీయ నాయకుల సభిప్రాయభేద మంతగా కనబడుటయేలేదు. దాని నామోదించరలె ననుటలో మితవాదులతో జాతీయవాదులు గూడ, నేటికిని యున్నారు. సంస్కరణముల నామోదించి పనిచేయు రాయలసిన వానికొరకు సక్రమాంధోళమును జరుపవలె ననియో లోకమార్గా తిలకు గానుగూడ నుడిచిరి. మితవాదులలో కొందరికి విజ్ఞాన మతికేయముగ నుండిన నుండు గాన, కాంగ్రెసు మహాసభ సర్వభారతప్రతినిధిసభ గాన ఆస్థితిలో నది అగ్రస్థానమును బడయుట సహజము. జేతనుల మాంటాగుగారి నేతనకు పరిగణించవలెను. దాని కిచ్చి కల్పము కావలెను. మాంటాగు గారు ప్రతినిధి నే నిర్వహించినదాని నేరేమి చేసె నని కొందరికి, మర జేతనుల నిమ్మ జారులను ఏకము కిచ్చి

మంది గలరు. వారి సభ్యులనుట ఎల్లరివియై యున్నది. ఆ విధిని నిర్వహించినచో రెండయదుకు? మనకు రాజకీయవాని కొరకు మన మాంధోళమును జేయవలెను. కాని వచ్చిన వానిని గణించి కుండరాదని స్వామి నుడిచెను.

ఏ.పి.ఎ. నెలలో ధిల్లీగరమున జరిగిన కార్యముల ప్రాచీనకాలము నందలి నిరంకుశాధికారుల చర్యలకు స్మరణకు తెచ్చివచ్చిన జేతనులలో వీరసహజములగు లక్షణము లుండింపలేదనియు విగూఢములై యున్నవనియును గూడ తెల్లమైనది. ధిల్లీ కాలమునందలి విడివిడిన జేతనులందు మరల ప్రేమకర్మమును దృఢపరచుటకు ధిల్లీగరమునందు జరిగిన భారతరక్తప్రసారమే కారణమైనదని స్వామి నుడిచెను. మహాత్మాగారిని సాత్వికనిరోధమును స్వామిచాల ప్రకటించెను. మహాత్మాగారు ధిల్లీపంజాబునగరములకు రానూడదని చేయుబడి నయ్యుత్తమ నిర్వహణను స్వామి నుడిచెను. వైనిక కానసన్యాస మునజరిగిన ఘోరకర్మములను వివరించెను. ప్రభుత్వోద్యోగులు శ్రద్ధావశాస్త్రమును ధిక్కరించి విచ్ఛల విడిచివదిలిరి. మనకు ప్రాణములు కృపాప్రాయముగ నుగిరించుటకై. ఏనిమిషమునం దెవరు ప్రాణమానములకు గోల్పోవునో ఎవరి కెట్టిఅంగ వైకల్యము కలుగిందో అని స్త్రీలు పురుషులు వృద్ధులు బిడ్డలు నెల్లరును అనుక్షణమును ప్రాణసంకేతముల దుండరి. జల వ్యాధి లో బయందు నుండిన ప్రజలకు సాదరములగుటకు సాంబంధ్యమునామి ఎరుట జనముల వైనికానిచ్చిన సాత్వికము జగద్వికరము. అప్రజలపై తుపాకులను కాల్పుటందనే వారిని చెదరగొట్టరమ్మను గాని వారు మరలవచ్చి తప్పు నెక్కిరింపకుండుట కావీరభావమే వారిపై తుపాకులంద్ల వర్షమును గురిపించెను. నేనీ విషయముల నన్నిటిని మరల రచించుట వివరించుట మీకు బ్రతిభవారిపై తీరిన కను కలిగింది మీ ఆగ్రహమును ప్రజ్వలించ జేయుటకు గాదు. మనజేతనులకు మనలో పరార మొనరించిన వారును మనకు పరమమిత్రులు నగు రివకు, బ్రెటు, బ్రాడ్లా, వెస్ట్మన్సు, హ్యూయ, కాటను, హార్డింగ్, మాంటాగు, జెనెంట్లు, ఆంధ్రూసు గార్లకు జన్మ భూమియగు బ్రిటను దేశమే ఒడ్డున, దేశురు, బాన్సు, ప్రియయగార్లకు గూడ జన్మభూమి యై యున్నది. కాన మనము వారిపై శాగ్రహమును కలిగి యుండరాదు. క్రోధము శత్రుమట్టుమునం దొకటిగాన దానిని మనము పూర్తిగా పారదోలవలెను. ఏ.పి.ఎ.నెలలో కఠినచర్య లొనర్చిన వారి నెవ్వరిని మనము ద్వేషించగూడదు. కారణములను క్రోధమును సర్వయశలనను సద్భావములను కీసును మనము నిర్ణయించవలెను.

హిందూ మతామృతీయ సమ్మేళనమును మనము స్థిర మొనరింపవలెను. పంజాబుకలకరములను కలిగిన ప్రధానఫలిత మిది రెండవది కచ్చనసామెత్తు. మూడవది ఆంధోళనాప్రయోజనము.

మనము మాభ్యుదయ మనబిడ్డలకు బాంధవులు రాలి కలకును గూడ సద్వర్తనమును నేర్పవలెను. జాతీయవిద్యాభివృద్ధి అతిభిష్యము. మనజేతనుల స్వాగత్యులకు నామకాగ్రముల నుప్రవృత్తియగు, రవీంద్రనాథ టాగోరు, కంకరనాయరు గార్లకుంటి వారి సంఖ్య అత్యల్పముగా నున్నది. జేతాభివృద్ధి కలుగవలెనని అట్టి నామకల యుత్తమభావములు జేతనులం దధికముగ వ్యాపింపవలసి యున్నది. ఇంతకాలమును కాంగ్రెసు సభ కేవలము రాజకీయాభివృద్ధి కేవల చేయుచున్నది గాని యింకమిదట రాజకీయమే మరలను వాక్యమును గ్రహించి సభవారు మరలమహాసభి ప్రాపించవలెను. అకసరమునబట్టి ఎటులనో సరిపుచ్చుకొనవలసిన కాలము గడచినది. ఇప్పుడు నిర్భయముగా సర్వముకొరకు పనిచేయదగినది. నిమ్మ జారుల బహిష్కరణమును మనము వెంటనే తొలగింపవలెను. వారిని భారాళముగ మనయంద్లలోకి రానియ్యవలెను. హిందూమతామృతీయసమ్మేళనము నిర్ధించినదిగాన నిదియుగూడ నిర్ధింపగలదని నే నానించెదను.

ఏర్పాటులలోగల లోపములకు ప్రతినిధులు మన్నింపు గావక అని స్వామి నుడిచెను. ప్రకటించిన స్వాగతోపన్యాసమును స్వామి నుడిచెను.

అధ్యక్షకోపన్యాసము

అమృతసరములో నేడు సమావేశమైన జేతనులకు సభకు అధ్యక్షత వహించిన ఆనరబిలు వందేక మోతీలాల్ నెత్రుల గారి యువన్యాసమును క్రింద నుడించుచున్నాము:- సోవరప్రతినిధులారా!

ప్రస్తుతమునందలి కష్టకాలమునందు జేతనులకు మహాసభ నాకను జాగ్రత్తగ నడిపింపవలసిన సేర్పగు నొకరిని సభాధిపతిగ నియమింపవలసి యుండియు నానటియనయగున కీగారమును లభించజేసిరి. కాని ప్రస్తుతపు సమావేశయందలి విశేషమును గుర్తించి నేనీ కార్యమును నిర్వహించుట కంగీకరించితిని. హిందూలమునందలి జరిగిన సంతాపకరములైన విషయములను సమావేశమునకు విశేషము కలుగుచున్నది. గత పుండ్రులు మానములనుండి సంతాపములొగిలించు నెన్నియో సంగతులు జరిగెను. ఏ.పి.ఎ.నెలలో అమృతసరమును మిసోరకు లెండో దారుణముగ చనిపోయియుండుటవలన మిసోరందు నిదట సమావేశమైనవృత్తు మిత్రులంతరిచారము కలుగగలదు. సభాధిపత్యము వహించిన నామ వాని తలము కొనినప్పు డెవ్వరు సంతాపము కలుగుచున్నది మిసోరందు వానినగిన సీగారమును స్వీకరించి మిత్రులైన మర్యాదకు మిత్రులందరముల నర్పించుచుంటిరి. మీ యంగరితోద్బాటు వలనకు నామ మి రప్పగించిన బాధ్యతకు సాధకము చేసికోగలవని విశ్వసించుచుంటిరి.

గతసారి జేతనులకుసభ ధిల్లీగరమునందు గూడెను. అప్పటికి యుద్ధము వసమస్త మునుమారు లోకమునందు కాలికలిగి ప్రజలు సుఖవేదగలరని మనమందరము నిరీక్షించితిమి. మనకు రాజనీతిజ్ఞులు చేసిన వాదాములు నెరవేరవలసిన సయమునామమయ్యెను. ఏకోవా అమెికా జేతనులందరి రాజ్యతంత్రజ్ఞులు తెలివిన ధర్మభావము ననుసరించి మన జేతనులకు స్వయంవియంత్యోగ్య భర్తృజను ప్రహారిపుడని మనము జేతనులకుసభలో కొరియుంటిమి. పరిపూర్ణముగ గాని పోయినను కొంతవరకైనను లోకమునందు కాలికలిగియున్నను విశేషము సయితము దారిలను యెక్కువ సౌఖ్యము కలుగలేదు. రాజ్యతంత్రజ్ఞులు నడుపుమరచ్చి భావములు సాదీయటలతోనే తీరిపోయెను. ఏర్పరభావప్రేతులై యుద్ధముచేసికో శాధర్యభావమును మరిచిపోయిరి. విల్లుకు మహాకేయము నిరూపించిన 14 ధర్మమార్గముల ననుకరింపలేదు. పరాజితులైన వారి యాత్రిత్రికనే యుండిన. ఉమ్మడికేయులు సంద్ధి చేసికొనుటకు తనతన పయమవును వారికి విరామము కలుగక పిల్లపిల్ల యుద్ధము లొనను ఏకోవాభాదమునందు జరుగుచునే యుండెను. ప్రవృత్తుల దోష్టర్యము నణగి పోయినను వది మరయుకర సాత్వికతజేతనులయముత్రికించి, దానివలన భావముల ధర్మము జేతనులం యెక్కువముగ విరాజిల్లుచున్నది. తురుష్కదేశపుకలి యేమి కాంక్షతో తెలియదు. ఆంగ్లల బాహులములు కూజిట్టె విగ్రాహు చేయులు చనిమామయన్నారు. సంద్ధి జరుగుచుండగ నే భారతరక్షమునందు రౌటు బిల్లులకు ప్రతిపాదించి మార్గములను ప్రయోగించిరి. రౌటుబిల్లులకు, మార్గము లాను ప్రసాదించు దురని ప్రజలు యుద్ధముచేయలేదు. ఇందుకొకట నేలకొలిపి మంది తమ ప్రాణముల నర్పింపలేదు. సంద్ధి జరిగినను ఇందు వలన ప్రజలం దుత్సాహము జరిగక భారతీయులలో చాల మంది సంద్ధి మహాత్మ్యములతో తమ కేవలసత్తి లేకుండ నుండిరి. ఇందువలన యేయున్నది.

ఒకమూలప్రజలను నిర్బంధముల నేర్పరుచు మరయొక వైపునండి సమపాములులు జేయుచుండుట భారతవర్షము నందు చాలకాలమునండి పాలకుల కారవ మొదలున్నది. ఒకమూల నిర్బంధములను కల్పించుచు ఏవోసమపాములు వలన ప్రజలకు సమాధానదురుడుటకు వీలులేదని పాలకులు గ్రహింపలేక పోయిరి. సంస్కరణములవల్లము కానన మయ్యెను. ఈ నూతన కానమును మనము శ్రద్ధతో విచారింపవలయును. నేను దానిని గుర్తించి ముందు చెప్పవలసితిని. దానివలన మిశ్రాతిక లెంపనకు సఫలీకృతము లగునో మీరు నిర్ణయించుకోవలసి యుండును.

దేశ బాంధవుల మరణము.

నిరుదీనవర్తనములలో చనిపోయిన జేతనాంధవులను స్మరించి వారికి కృత్యము నెల్లడింపవలసియున్నది. 1918

లో కరాచీనగరము నందుగూడిన తేజశ్వతమైన సభాధికారిగ నుండిన నవాబునయ్యను మహమ్మదుగాన గతభిచేతరి 13 వ తేదీని చెన్నపురియందు పరమించిరి. వారు ప్రజాసేవకులు. మహమ్మదీయులు. దేశీయసరిలో చేరిన సమయములో వైద్యము చేసి వారందుచేరిరి. వారిఆత్మకు శాంతికలుగు గాఁగ పాంచాలమునందును, ఆమృతనగరమునందును చనిపోయినవారిని గురించియు స్మరింపవలసి యున్నది. మరణముకంటెను కఠినమైనదిగా గురియై జీవించి యున్నవారికిని మనము కృతజ్ఞులము. వాఁజ్ఞానకార్యము చలువరాల్గితో గాని లోనముతోగాని శ్రమితులను స్థాపించవలసిన పులేను. మనమిక్కడ నిచ్చు యంతస్యాసములను మరచిపోవుదుము. ఇక్కడజరుగు తీర్మానములను చరిత్రకారులు మాత్రము తనిట్టివచ్చును చదువుచుండురు కాని వారువడిన కష్టములను వానిచూపిన త్యాగమును భారతీయు లెన్న జీవించిపొవలారు.

పాంచాలము.

అన్ని విషయములకంటెను ముందుగ పాంచాలమును గురించి నడువవలసి యున్నది. ఆమృతనగరమునందు తేజశ్వతమైన జరుపుటలో కట్టజానులు చూపిన ధైర్యము నుగ్ధుడొకవలయును. ముందు వివరములను రానున్నదని యెరుగకుండు సుఖదినములలో మిఠు తేజశ్వతమైన పాంచాలములో జరగవలయునని ఆహ్వానించెరిరి. ఎన్ని చిట్కలు వచ్చినను వాని నన్నిటిని మిఠుపాటింపక నస్యానసంభూత శిరస్సరి పనిచేయుచుండ నకస్మాత్తుగ వివర్తన సంభవించెను. మిఠు దానిసంతకం భరించి సభను జరుపుటకు కృతనిశ్చయమైతిరి. మిఠువాడును సభ నిచటకు ఆహ్వానించెరిరి. వారిప్పుడు బుదిభాశాలలో నుండిరి. అట్లుండినను మిఠు సందేహింపక మొదటనే త్రిమిద నేసికొనిన బాధ్యతను నిర్వర్తించవలసిందిరి. మిఠువాత్మ భక్తికొనియాడదగియున్నది. కష్టములన్నిటిని కాంతిముతో భరించుట శ్లాఘాపాత్రము.

విదేశీయులగు నిరంకుశాధికారుల చేతులలో భారతీయులు చాల శ్రమపడుచుండిరి. శ్రీరామ పాంచాలదేశీయులు నలుగురికంటెను ఎక్కువ బాధపడుచుండిరి ఆ రాష్ట్ర పాలనను చాల వెనుకబడి కలెయును నున్నదని నిఘాన్యగులలో శ్రేష్ఠులగు సర్ వాన్రీకాకును, బెర్నార్డు హౌసు గార్లు నడిచియుండిరి. భారతీయప్రభుత్వము గ్రంథములో రాంసే మెన్రోజ్ గారిట్లు వ్రాసిరి: “పంజాబు రాష్ట్ర పాలనను చాల అసహ్యమై యున్నది. “శ్రుతి” “రాజ ద్రోహము” అను తత్వము సాధారణము చేసికొని పంచాలమును పాలించుచున్నాడు. ఇచ్చట దుష్కర్మము చేయుటయే శ్రుతియనిపించుకొనుచున్నది. పాలనావ్యవహారముల నెవరైన ఆక్షేపించిన వారి యింటిని కొంఠించి వారిని ప్రవాసమునకు పంపుదురు. రాజద్రోహమునక కర్మ మిది. రాజకీయకట్టకులను గాని రాజనీతిలో కార్యానుకూలము చేయుటగాని వా రెరుగరు. పాలనాధికారము వహించినవారు తమకార్య భర్మ మెట్లుండినను నుడువో నిమిత్తము తేకుండ వారు తమయందున్న అధికారమును వినియోగించుచుండురు.”

పాంచాలము సరిహద్దుప్రాంతమునకు దగ్గర నుండుటచే రాష్ట్రపాలకులు తమ ప్రవృత్తిప్రకారము రాజప్రతినిధులను, భారతసచివులను నడుచునట్లు చేయుచుండుటకు వీలుకలుగుచున్నది. సరిహద్దు ప్రాంతమునందు ప్రమాదము సంభవించునని భయపడుచు రాష్ట్రాధికారి కృతముగ నిర్ణయించి తెలిపిన భావములను మైయధికారు లంగీకరించుచుండిరి. భారత ప్రభుత్వమునకు పంజాబురాష్ట్రము చాలదగ్గరనుండి తేసినకాలము వారిలోగూడ నిమ్నలోనుండుటచే ఆ రాష్ట్రపాలకునకు రాజ శ్రుతినిధి యెక్కువ అందుపాటునం దుండుట తటస్థించుచుండెను. ఇతరరాష్ట్రపాలకులకు లేని చక్రపు పాంచాల రాష్ట్రపాలకునకు కలుగుచుండెను. ఇట్టిస్థితిగతులు అంతుటవలన నక్కడ ప్రజాజీవనము కృత్రిమమునకు అవకాశము లేకుండెను. చాలకాలమునుండి యక్కడ రాజకీయాభిప్రాయములు తలయై త్రవకుండుట వింతకాదు.

ప్రజలందు ప్రైవేటు వికసించుట కారంభమైనప్పటి నుండియు నక్కడ జరుగుచు వచ్చినస్థితిగతుల నన్నిటిని తెలిపినగాని గత యేకీర్త నెలలో గందర్గిగోళము లెరుగు జరిగినవో తెలిసికొనుటకు వీలుండలేదు. 1905-వ సంవత్సరమునకు పూర్వము పాంచాలమునందు త్రిపాప్రైవేటు లేనేలేదు. కాని అత్యక్రమచే కర్ణాటప్రభువుగారు బంగారా రాష్ట్రమును విభజించుటవలన ప్రజలందు రోషముకలిగి ఆభావము పాంచాలమునకును ప్రాణము. అందువలన ప్రజలలో సాందోళనము బయలుపడెను. దానివెంటనే కాలనైజేషను బిల్లుకు పంజాబు

కానన సభలో త్రివేదపెట్టిరి. త్రివేదము చాల కష్టతపి చాల కాలమునుండి చెవట డుచ్చి తనిచేసి డుసరతేల్చియుగ నుండిన స్వాంతములను దివ్యభూములుగ చేసిరి. వారి హక్కులను పాలకులు తీసివేయుటకు తలపెట్టిరి. ఇందువలన ప్రజలు ఆందోళనము చేయ సారంభించిరి. కలెయుగ దండింప మొదలుపెట్టిరి. ఆ కాలములోనే “పంజాబీ” తత్త్వికా సంపాదకుని పత్రికాకాలిని కేషించిరి. వెంటనే కాలనైజేషను బిల్లును కానన సభ వారంగీకరించిరి. కాని వీనివలన ఆందోళనము చల్లారలేదు. చాల తీవ్రముగ స్వాంతములయ్యెను. త్రివేదలో నుత్తేకస్వభావము గలవారు పోలీసువారితో కలియబడుట వలన 1907 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెలలో లాహోరు, రావల్పిండి పట్టణములలో నల్లరలు సంభవించెను. నిజముగ నల్లరలు చేసినవారిని తట్టుకొని కేషించుట కెవరును సభ్యులైరకు చెప్పునగాని లాలాహంసరాజు, సావుహెసి మన్నగు నాయకులను పట్టుకొనుట కేవిధమున సాధారణము కనిపించెను. ఏవిచారణ తేకుండ లాలాబజపతిరాయు, అజితసింగు గార్లను ప్రవాసమునకు పంపు లెంతిమార్చియు నుచితముకాదు. పాంచాలరాష్ట్రమునకు పాలకులుగ నుండినవారు తమ నిరోధము వలన కలిగిన యానందములను గమనింపక నిజమైన కారణములు రాజప్రతినిధికి భారతసచివులకు తెలియకుండ కప్పిపుచ్చి తమ లోతులను ఇతరులమీద తోసి ఆందోళకుల తలకు చుట్టుటాచారమై యున్నది. కానిమిఠో ప్రభువుగారు పంజాబువాడు అశ్వాయముగ తెచ్చివకానమును అంగీకరింపలేదు. అయితే ఇతరసాధనములు వారియొద్ద లేకపోలేదు 1907,09 వ సంవత్సరములవధ్యను వారితరసాధనములను విచ్ఛలవిడిగ ప్రయోగింప సారంభించిరి. వారు తత్త్వికలను తలయైత్రకుండచేసి ప్రభుత్వమునకు రుతుంపనివారిని కేషించసారంభించి ఇట్టికారణములచే 1910 మొదలు 1916 వ సంవత్సరమువరకును ప్రజలందు కృష్ణ సంవలన నుండెను.

పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు ఆమృతనగరపు కార్యగణు సభాధ్యక్షుడు.

కాని నిరోధకీయాలవలన ప్రజాసంచలనము నశించక వారియం దసంతృప్తి యెక్కువై అత్యుదవ్యుకు వెదద్రోవలను పెట్టి దారుణములకు ఒడిగట్టుకొనుచుండురు. అత్యుకు నిరోధకీయాలకు అంతు కనిపించెను. అందువలన దారుణములకు చేయదలచినవారికి స్వాస్థ్యము కలిగి వారి సంఖ్య వృద్ధియగుచుండును. ఇదియంతయు నెడతెగని నిరోధమువలన కలిగిన ఫలముగాని చేరుకాదు. కార్యనిర్వాహక వర్గము పచ్చి అబోతుకలె దారిలో కనపడినవారి నెల్ల త్రొక్కి పారవేసినట్లు దానికిశ్రుతిరేకముగ నుండినవారి సందర్శి కేషించుచుండును.

ప్రజలయం దుత్సాహ మగుచుండిన మాత్రప్రభుత్వమునకు తిగివట్టు కార్యాచరణమునకు దిగకుండ పంజాబు లెప్పి నెంట్లు గవర్నరు సర్ డెవిజు ఇబ్బట్టుగారు వారికి త్వరితముగ నడువ సారంభించిరి. వారు నిరోధతలెత్తమునే యవలంబించిరి.

సర్ మైకేల ఒడయరుగారు పాంచాలమునం దధికారమునకు వచ్చునప్పటి స్థితిగతు లిట్లుండెను. న్యాయబద్ధితో ప్రజాశక్తులను మన్నించి తనిచేసి సామ్రాజ్యమును దృఢపరచుట కప్పడెంతో యతాశ ముండెను. కాని సర్ మైకేల ఒడయరుగా లెట్లు పనిచేసెడి అందరికిని విదితము.

ఒడయరుగారు పాలనమును స్వీకరించిన తొలిరోజులలో కమగటాయరు విషయము జరిగెను. తరతరములకుపోయినవారు కమగటాయరు స్త్రీయమిద వచ్చిరి. వారి కక్కడ యేయాదకువుతులేక తిరిగివచ్చియుండ వారిస్వేచ్ఛకు శ్రమశ్రమమువారు భంగము కలిగించిరి. వారు ఇండియాలోనడుగు పెట్టిన వారిని బండియగచూచి హింసలు పెట్టుటవలన వారికి తల తిరిగి దొమ్మికింద పరిణమించెను.

దానివలన సర్ మైకేల ఒడయరుగారికి నుండుదోరికి కఠినప్రయోగముల సారంభించిరి. వారి ప్రాధ్వలమువలన హిందూదేశీయతను కాననమును చేయవలసినవైచెను. యుద్ధావసరములను బట్టి చేసి న యీ కా స న ము ను యు ధ్ధ స, తో నిమిత్తములేని సందర్భములలో గూడ నెట్లు వినియోగించికో సందరకుతు తెలిసియున్నది. ఒడయరుగారు దానిని వినియోగించుటలో వెనుకబడియుండ లేదు. వారుదాని ప్రయోగించినవారై దానివలన చాల ప్రయోజన మేర్పడెనని వెంటనే ఇండియా దోరకుమునకు తెలిపిరి.

1915, 17 వ సంవత్సరముల వధ్య నెన్నియో తుట్టి కేసులను విచారించిరి. దేశీయతలెవలన తలయై త్రవకుండచేసిరి. తలకు పాలుగార్లు పాంచాలమునుండి బహిష్కరించిరి.

రిక్రూటింగు.

యుద్ధకాలములో ఒడయరు గారు చేసిన కార్యవిధానమును చెప్పుటలెచిరి. ఆపద్ధతు లిదలకు నేను చెప్పినదాని కంటెను ఆభ్యాన్నముగ నుండెను. అది యెన్నియు ఒడయరుగారికి తెలిసియుండును. లేదా బహుమానములను పొందు నుత్తేకముతో వాచేదారియుద్ధాగు ల్లు చేసియుండురు.

“అనమాశ్రము దుర్జనులు జరుగుచుండకూడ రాజు యూరకొనినయెడల నతని భృత్యులు కోటివిధముల ప్రజలను బాధపెట్టుదురు.” వై నూక్తి మనమిప్పుడు విమర్శించుచున్న కాలములో సార్థకమయ్యెను. ముద్దమారంభమైన కొద్ది కాలము వరకును డిక్రూటింగు మాయముగ జరుగుచువచ్చెను. అత్యంత మృత్యులకంటెను యెక్కువమందిని చేప్పించ వలయునని నిశ్చయ మకరికి కలుగుటతోడనే ప్రజలను స్వాస్థ్యహాపరచి చేర్పించుటకు బదులు కలెయుగ చేర్పించుట కారంభించిరి. దానితరువాత త్రిధానమంత్రి సంతకము వలన చాలమందిని చేర్పించుచుని కోరిరి. దానితో మైకేలగారి త్రితరత్నములు విచ్చుభించెను. పంజాబు యుద్ధసభలో వా డ్లు వాక్రుచ్చిరి:- “రెండులక్షలమందిని సేనలో చేర్పించవలయునక; నిర్బంధము లేకుండ వారిని చేర్పించవచ్చును. అననర మైకేలగారి నిర్బంధ సేనావిధానము నవలంబించుదుము. డిఫెన్స్ ఫోర్స్లో 2 వేల మంది కేరవలమునని కోరిరి. ఇదివరకు చేసినదానికంటెయు ద్ధుణమునకు యెక్కువ యత్నము చేయవలసియుండును. దైవానుగ్రహమువలన చిరతరు మనకు విజయము సిద్ధించును.”

ఇండియానుండి 5,00,000 మందిని చేర్పించవలయునని దిద్దీసభలో నిశ్చయించిరి. వారిలో 40 వంతులమంది తమరాష్ట్రమునుండి చేర్పించుటకు వానినిశ్చయించుకొనిరి. స్వదేశ సంస్థానముల ను కూడ కలుపుకొని పంజాబు త్రివేద ఆ సల ప్రి కా స మూ హ ము లో 18 వంతులున్నాడు. యుద్ధము ప్రారంభమై నప్పటినుండి అప్పటివరకునవారు 2,500,000 ముఠలను తుడిచి. వారికి నసాయ్యముగ నుండుటకై 70,000 మంది కూడ నమకూర్పిరి. కావుననే వారు “నిర్బంధములేకుండ చూడండి. అననర మైకేలగారి నిర్బంధ సేనకు అవలంబించ వలయు” నని చెప్పిరి. వారిచెప్పినట్లు అధికారులుచేయ సారంభించిరి. వారుచేసిన దుర్మాయములకు పురుకునమృతలేను. గ్రామములలో పురుకులెరిగిమంది గలకో తెలిసికొని ఆయా గ్రామములవారిని పిలిపించి కొంతకాలము లో కొంతమందిని చేర్పించవలయునని చెప్పుచుండిరి. ఆ కాలములో సంకమందిని లభింపజేయియెడల కలెకలెక్రమ నవలంబించుచుండిరి.

కొన్ని కొన్ని గ్రామములకు కలిపి కేషించుచుండిరి. కొందరిని అగారర పరచుచుండిరి. వారిని చిట్కలు పెట్టుచుండిరి. కాంగ్రెసు ను కమ్మిటిసారేర్పరచిన కమ్మిడువకు లీవిషయములను పరిలసచేసి వారు రిపోర్టులో తెలుపవలసి యుండుటచే నేసిక్కడ నేరుగ నుచుండిరి.

నిరవరాధులను క్రిమినలు ప్రాసీదరు కోర్టులో 107,110 నుక్కులక్రింద చాలమందిని కేషించు చుండిరి. వారు సేనలో కేరవలయును లేదా ఇతరులను చేర్పించవలయును. వారిలో నేవో యొకటి చేసినవారిని విడుదలచేసిరి తక్కినవారిని కేషించిరి. ఇట్లు చెసిన కేసులలో తిమ్మలు కలవు.

క్రిమినలు న్యాయపాలనము విషయమై త్రివేదించిన రిపోర్టులో 17 వ సంవత్సరమునం దిట్లు తెలిపిరి.

“దిద్దీస్ట్ర మేస్త్రీలు చాలవరకు డిక్రూటింగు కొరకు పనిచేసిరి. చాలమంది సేనలో కేరవలన వెనుకబడి ఇత్యుతలసిన వారిసంఖ్య తగ్గిపోయెను.”

18 వ సంవత్సరపు రిపోర్టులో నెట్లువచారిందిరి. చాలమంది సేనలలో చేరుటచే దీక్షనోపాది లేకపోవుట వలన కేషించవలసిన వారిసంఖ్య నష్టమిలెను.

ఇంతే కాదు. దీప్తిప్రసాద్ మేజిస్ట్రేటు విధించిన కఠినమైన కార్యాచరణకాండ అప్పీలు చేసికొని వారిని విడుదలచేయమని తీర్మానం నిట్లు ప్రార్థించాడు. ఇకపై అప్పీలు చేసికొనిన వారు కూడా తగినంత కఠినమైన పనులను చేర్చుకొని యెడలను వారే సేకరణ చేయించిన వారిని విడుదలచేసి యుండును.

యధ్యక్షులును కూడా లగుటకు ఇట్టి పద్ధతులనే యవలంబించిరి. సామ్యుద్ధానివారిని, సేవలో తీర్చించినవారిని, ఇన్స్పెక్టర్లను వృద్ధి చేయించిరి.

ఆ తేదీనాటి నెలకొనిన కలకత్తా లిప్తిన తీర్పులలో క్రిందివిధముల గమనియములగు నుండును:—

“అతనికి (ప్రస్తుత పద్ధతిచేత వద్దని ఆక్షేపించువాడు) కిద్దరు కొడుకులు. వారిలో నొకరిని సేవలో తీర్చించలేదు. యధ్యక్షులును కూడా సామ్యుద్ధాని. ఇచ్చుకొనుటకు అతనికి సామ్యుద్ధాని వద్ద.”

“ఇంకను అతనికి గవర్నమెంట్ ఇచ్చినది.”

“అతనిలోని ఒకడై యధ్యక్షులను కలవరించెను.”

ఇట్టి ప్రాంతకార్యములను ప్రజలందఱు అసంతృప్తి కలిగి వారించు దాని యుండిన కోతము బయటపడుచు నేరములు జరుగుచుండెను.

సామ్యుద్ధాని తన సేవలో వారు చంపినవారిని, అతనితో నుండినవారిని చెప్పి తగిలెను. సేవలో చేసినవారిని నిరూపించు పటానిట్లు కట్టుకొనదలచిన వారిని కట్టుకొనుటకు ఒక గ్రామములో నష్టపెట్టిరి. దానిమీద పోలీసువారు తుపాకులు వేసిరి. దానివలన చాలమంది చనిపోయిరి.

మూలములో నర్ మైకేలుగా నిట్లు తెలిపి:—“సేవలో చేర్చించినవారిని వారికి చాల విద్యులుండెను. విద్యుత్తును, ద్వేషమును వారెవరుగోవలసి వచ్చెను. అందువలన దురదృష్టవశాత్తే మూలము, మజిలీ గదులలో అల్లములు జరిగి రక్తపాతముకాద సందభించెను.”

బడ్డెలు విషయమై యావస్థలందు ముంపుగుగాట్లు చెప్పిరి.

“కిక్రూటింగు వద్ద తులవలన చాలమంది కుటుంబములలో జీవనోపాధిని గడించువారు లేకుండపోయిరి నమృదు కాధారమున్నది.”

జయలు దారులు లంబరుదారులు కఠినముగ ప్రజలకు హింసించిరి. దీనిని గురించి మూలము సేవను జడ్జిగారు తెలిసి “అట్టి పరిస్థితివారిని తెలియజేసి” నడిపిరి. ఇక్కడ ప్రతి వారిని తెలిసిన విషయము ఇంగ్లండుకు చేరలేదు. తెలిసి యుండినయెడల ముంపుగుగారు వారియపకారములలో నడవారింది యుండును.

సేవలో చేర్చించుటవలన, యధ్యక్షులు కూడా చేయుటవలన కొద్దిగో గొప్పగో విజృంభణ వారి విషయమై నే నింతవరకు నడిచియుంటిని. తమ కష్టములను రాగము ప్రేమ కలదని తెప్పింపటగా రెడతెగ చెప్పకొనుచుండిన వ్యవసాయదారులగురించి ముఖ్యముగ నడిచిరి. వారివిషయమై వదిలిపెట్టి కిక్రూటింగువారియెట్లుండెనో విచారించుదము. విద్యుత్తును తలచినన, రాజకీయకార్యములందు ప్రమేయము కలిగియుకొనవారనిను తెప్పింపటగా గవర్నరుగారికి నిరసనభావము తప్ప మరెవరిభావము లేదు. నర్ మైకేలుగారు రాష్ట్రపాలనను స్వీకరించుటకు ముందు కొంతకాలమునుండియు పాంచాలమునందు సంచలనము పోలేదని ఇతివరకే చెప్పియుంటిని. ఆ సంచలనము వారు తమ యధికారము స్వీకరించుటతోడనే తలయెత్తి శారంభించి వారు నిపుణులతో నిరోధమును ప్రయోగించి రూపుమాపిరి కాని అప్పుడు లోకమునందు మారన భావములు తలయెత్తుచుండెను. ఎంతటివారుకూడా వారిని రూపుమాక లేకుండెను. తమ కనకమైనపు డెల్లను తెప్పింపటగా గవర్నరుగారు వంజాలిలో కొద్దికాలమున, యుక్తాయుక్త వివేకమును, స్థిరబుద్ధిని, ప్రేమభావమును కట్టించుచుండిరి. అట్టి వంజాలిలోకూడా లోకమునందలి నూతనభావములకు సంచలనము కనుపరుపకుండ లేకపోయిరి. భారత కాననభూమిని 19 గురు సభ్యులును సంస్కరణములను ప్రసాదింపుచు ప్రకటించిరి. కాంగ్రెసు-లీగు సంఘములవారు తమకుతోచిన సంస్కరణ విధానము ప్రకటించిరి. 1917-వ సంవత్సరము ఆగస్టు 20-వ తేదీ భారత సభ్యులు భారతీయులకు భాగ్యులకల ప్రభుత్వవిధానమును ప్రసాదించుట ప్రభుత్వసంకల్పమని ప్రకటించెను. దానిసంబంధములో ముంపుగుగారు భారతవర్షమునకు దక్షు చేసిరి. వారు రాజప్రతినిధిగారు ప్రజాభిప్రాయమును గ్రహించిన వారై సంస్కరణ విధానమును ప్రకటించిరి. ఇవి అన్నియు నొకటికంటె వాత నొకటి జరిగెను. పాంచాలమునందలి ముఖ్య

వ్యవస్థలలో కాంగ్రెసు సంఘములు తలయెత్త శారంభించెను. తేదీభక్తులు యావస్థాసములలో లెలుపుచు వచ్చినభావములు రాష్ట్రమునందలి ప్రజలమనములందు ప్రతిభవించుచుండెను. ఆయుధస్వాసములలో వారిపాలనమును గురించి ప్రజలలో తేమించుచు వచ్చిరి. తమవంటి యుక్తమరాష్ట్రపాలకులు తరని వారకభిప్రాయముండెను. వారికి వీలైనంతవరకు మార్పుచేసిని కోరకుండ ప్రజలను నోరేత్తయ్యలేదు. కాని ఆగస్టు 20-వ తేదీని పార్లమెంటు వారు సంస్కరణ ప్రధానము చేయునమని ప్రకటించిన తరువాత వారికి ప్రజలను నోరేత్తకుండ చేయుటకు ఏమి కలుగదయ్యెను. దానిమీద వారు ప్రజలకు లోకము కలుగునట్లు వ్యవస్థాపిత శారంభించిరి. దానివలన ప్రజలలో ముఖ్యము వృద్ధి కాకొచ్చెను. 1918 వ సంవత్సరాంతము వరకు ప్రజలు సభ్యులతో సంస్కరణములను ప్రసాదింపుచున్న స్వామ్యముగ కోరుచుండిరి. కావున వారి ప్రయత్నముల నెడదగించినరక పోయెను. కాని 1919 వ సంవత్సరప్రారంభములో రౌలటు నిట్లులను పాలనలు సంకల్పించిరి. దానివలన ఆ సేవసామాన్యవర్గము ప్రజలు ఆందోళనము ప్రారంభించిరి. ఇతరత్ర యెట్టి ఆందోళనము కలిగినో పాంచాలమునందుకూడ సట్టి ఆందోళనమే కలిగి నమయమునకు కనిపెట్టుకొనియుండిన నర్ మైకేలుగారికి యింపు దొరకెను. ప్రజలస్వభావము ఇదియందలి ఇదిచెప్పదలయు వ్యాఖ్యానములు చేయుటలేదు. కాని ప్రభుత్వమువారు కలలించిన దలచిన కార్యవిధానమునందలి లోకములను గురించి ఆందోళనము చేయ శారంభించిరి. దానితో వాత చెప్పకొట్టుటకు సంకల్పించిరి.

రౌలటు శాసనములు

రౌలటు శాసనములను గురించి బాలుగుమాటలు చెప్పట సమంజసముగ నుండును. భారతవర్షమునందలి ప్రతివారును దీనికి విషయమై యుండిరిని ముంపుగుగారు నుండు మంగి కరించిరి. ఆశాసనమునందలి ముఖ్యవిషయములను గురించి సేవికగడ చెప్పదలచితిని. ఆశాసనములవలన ప్రభుత్వము వారికి అగౌరవము కల్గి యధికారములు కలుగుచున్నది. విప్లవోద్యమమును సంహరించుట కాయధికారమును కల్పించుచున్నది. మొదటిభాగమునందలి యధికారములవలన మామూలుగ జరుగు స్వాతంత్ర్యమును బదులుగ ప్రత్యేక విచారణ జరుపుటకు పిలువబడుచున్నది. ఆ విచారణమీద అప్పీలు చేసికొనుటకు ఏమి లేదు. మూడవ భాగమున తెలుప నక్కరలేదు. ఫిర్యాదువారు సేవను తెట్లు రూపుమాక చేయదలచినది తెలుప నక్కరలేదు. ప్రత్యేక విచారణయందీ గొడవ లక్కరలేదు. మూడవ భాగమున గురించి వ్యాఖ్యానములకు అభిప్రాయభేద ముండుచి నను అప్పీలుచేసికొనుటకు ఏమి లేదు. అట్టి భేదాభిప్రాయముండినప్పుడు మాత్రము మరణదండన విధించుటదనను నాయము మాత్రమే కలదు.

విల్లులోని II, III భాగములవలన గవర్నరు జనరలు గారు తమయెత్తును ప్రకారము చేయుటకు పిలువబడుచున్నది. ఒకనికి విప్లవోద్యమమునందు సుబంధ మున్నదో లేదో నడిచి తెలుప నక్కరలేకుండ నిర్ణయించుదురు. అతనిని గురించి విచారించునప్పుడు మూడవ ప్రారంభమునండియు హాజరు కా న కక్కరలేదు. ఆ సమయ విచారణయందీ యు బహిరంగముగా జరుగ కర నాస్యముగనే జరుగ గలదు. మూడవ భాగమున నియమించు కొనుటకు పిలువబడును. ఫిర్యాది యెవరు చేసికొ వారి పేరు చెప్పనక్కరలేదు. నేరమునకు సంబంధించిన సంకతులను చేర్చి నక్కరలేదు. సాక్షులను విచారించ నక్కరలేదు. మూడవ భాగము ముఖ్యములేదు. విచారణకర్తల కర సరకుని తోచేయెడల దస్తావేజులను దాఖలుచేయ నక్కరలేదు. సాక్షులమునకు సంబంధించిన మూలము ఆచారమును విచారణ కర్తలు పాటించవలసిన యగత్యము లేదు. వారి తీర్పుమీద అప్పీలులేదు. పోలీసువారు తేదీభక్తుల వైసను సోదాచేయవచ్చును. వారనుమానించినవారిని బందిఖానాలో పెట్టవచ్చును.

ప్రజలందఱును యేకపక్షమున ఖండించిన శ్రాత్రశాసనము నందలి ముఖ్యవిషయము లివి. అన్ని తేదీములలో నుండి నల్లే మన తేదీ ములలో నుండు రాష్ట్రమునకు ఒడిగట్టు కొనిన వారు కొందరుండిరి. వారిమూలమున నందఱును నిశాసనమునకు గురి కావలసి వచ్చెను. ప్రజలలో చాలమంది రాజభక్తికరాణ్యములై కానన బద్ధులై యుండిరిని యెప్పు యోసార్లు అంగీకరించుచున్నారు.

విప్లవము భారతవర్షమునకే వర్తించుటలేదు. అన్ని తేదీములలోను కలదు. కాని దానిని రూపుమాపుటకు ప్రభుత్వము వారను రూపుమాపుటకు దానికి తుగతకో నో రౌలటు శాసనమునకు సర మగుచున్నదని చెప్పవలసి యుండును. నిరసనాభావమును, కాననబద్ధులను కాననము వర్తించదని వాదించుచున్నారు. కాని నేరనిర్ధారణముచేయవారు కార్యనిర్వాహకవర్గమువారిని మరణిపోవుచుండును. ప్రజలకు తగినంతరక్షణము లేని యెడల కార్యనిర్వాహకవర్గమువారి నెవరు విశ్వసించగలరు? మనకు వారియందు నమ్మకములేదని సేవ ఖచ్చితముగ నుండుచుంటిని. మనకు వాతేమియువారికి నమ్మకముండిన నుండవచ్చును. కాని ప్రజలకు భారతావంధ తగినకట్టుదిట్టులు లేరర్పరిని వాదించుచు. మూలమునందలి హామీలను వారి సలహా లేనిదే ప్రభుత్వమువారు విచారణ ప్రారంభించుటకు పిలువబడుట వాస్తవమే కాని అధికారమును చెప్పకొను దానిని గురించి వారు నిర్ధారణ చేయుటకు బదులు ఒకప్పుడు వారు తెలుపు సంగతులనుబట్టియే వారు నిర్ధారణ చేయుచుండురు. వారి నిర్ణయమును స్థానిక ప్రభుత్వమువారు పాటించవలసిన నిర్ణయములేదు. వారి తీర్పుప్రాయమును మాత్రముగ గవర్నమెంటువారు యాచించి అది తమకు వ్యతిరేకముగ నుండుట తటస్థించి సేవచేయుటకు వారికి యున్నయెడల కాననములోని II III భాగములను వర్తించి యుట కభ్యంతర ముండదు. స్వామ్యధికారి వంటివారు తెలుపు అభిప్రాయమును నిర్ణయము చేయవలసినది అత్యంతముగ ప్రభుత్వమువారు యందరని మదింప వచ్చును. కాని పాంచాలములో నిటీవల జరిగినసంగతులకు, తక్కిన ప్రాంతములలో జరిగిన సంగతులకు మాదిరవారు ప్రభుత్వము వారు లభించియు కార్యవిధానమునకు నమ్మక ముండుదని కోరవక్కరలేదు. గవర్నమెంటువారికి సాధ్యమైనది నరకు వారెప్పుడైనను చేయగలరు. స్వాతంత్ర్యమునందలి లొలగుట కపిలులేకుండ చేయువరకు మనకు సంతృప్తికరముగ నుండదు. విచారణకర్తలు విచారణజరిపినప్పుడు భయమునుబని ఆడుచు దురుకాని వారుచేయు విచారణ యంతయు హాస్యాస్పదముగ నుండును. కావున దానివలనరక్షణ యంతమాత్రమును కలుగునని చెప్పటకు పిలువబడును. కాననమొక్కడకు ఆ సమయో లేదనియు తగినంత యగత్యము గలిగినగాని యయములోనికి పెట్టరనియు చెప్పవచ్చును. ఈయగత్యగత్యములను నిర్ధారణ చేయు నదియెవరు? కార్యనిర్వాహక వర్గమువారు కారా? శ్రాత్ర సంస్కరణశాసనము ప్రకారము రాజప్రతినిధి కార్యనిర్వాహకసభయందు ముగ్గురు భారతీయులు యందు రని చెప్పవచ్చును. కార్యనిర్వాహక సభలోని సభ్యులు భారతీయులయినను విరోధియులు అయినను దాని స్వభావము మారనేదు. స్వాతంత్ర్యమును నిర్ధారించవలసినవిని యెంత సమర్థులయినను కార్యనిర్వాహకవర్గములోకములో నెక్కడను తీసికేయ వుండదు. స్వాతంత్ర్యమును ప్రజలకన్యాయము జరుగకుండరక్షించుటకు నెలకొల్పిరి.

రౌలటు శాసనములో లేనిపోని భావములు కల్పించి ప్రజలకు ద్రవపెట్టి కట్టి కడంతులను వ్యాపింపజేయుచున్నారని యెప్పుడగ వాతేమియుచున్నారు గవర్నమెంటువారు ప్రకటించు ప్రకటనలలోను, మూలమున కమ్మివనలమెట్టు పోలీసువారిచ్చిన సాక్షులములలోను తప్ప మరెక్కడ నిది లేనేలేదు. విద్యార్థికు లెట్లు చేయుచున్నారని చెప్పవచ్చును, ఫలూని వారిట్లు చేసినవారిని రూపుమాక చేయలేకపోయిరి. కాననము గురించి పాంచాలమునందు ప్రజ లెట్లు టూకీగా చెప్పకొను చున్నారు. “స్థిరమందము, అస్థిమందము, అర్థ మెంటుండదు.”

మక్తనరుగ నింతకంటె కాననమును గురించి చెప్పట కన్యము. దీని మొరటు నిర్ణయించినవారిని మూలముల కమ్మి వనవారు కిక్కించి యుండిరి.

ముంపుగుగారు రౌలటు శాసనమును బడ్డెలుకుగురించి యావస్థనించుచు నున్నది. కాననకర్తయు స్వాతంత్ర్యము ఆ స్వాతంత్ర్యము వారు నిరూపించుకుండ ఆ రాజకమునరూపుమాపుట కిది యరసమని వారు వాదించిరి. రాజకీయ నేరములు లేకుండ చేయవలయును. ఆ రాజకమును రూపుమాపవలయును. నిరోధకాననములకు ఆ రాజక ముదు గంటులేదు. ప్రజల అసంతృప్తిని తీసివార వేసినపోనంతయు చక్కబడగలదు.

మూలముకి ప్లిడకు సాహాయ్యము మున్నగునవి యుండదని ప్రకటించినపుడు ముంపుగుగారు హాద్యముగ నిట్లు నమర్చింది. —

Indian National Congress.

At Amritsar.

Pandit Moti-Lal Nehru's Presidential Address.

FELLOW DELEGATES:—

It is indeed an exceptional honour to be brought fit to take the helm of the great ship of the Indian National Congress in the stormy weather we are passing through. The honour you have conferred on me is deserved only by a skilled pilot, who can afford to make light of the breakers and the rocks ahead. I wish your choice had fallen on one, who had both the skill and the confidence to steer clear of all danger the noble vessel you have so generously committed to my care, when it is about to sail on a perilous voyage. But all too unworthy as I am for the great distinction you have bestowed on me, I derive solace from the fact that there is a special feature of this session, which no doubt has influenced your choice, and which perhaps widens the qualification for the chair to include even such as I. That special feature presents itself at the outset and runs through our whole programme. It arises out of the recent tragic events in the Punjab which must naturally form the keynote of our proceedings. These events furnish many a dark chapter to the history of the past twelve months, but none darker than the great tragedy enacted in this very city of Amritsar, in April last. Fellow delegates, you have assembled here in deep mourning over the cruel murder of hundreds of your brothers and in electing your president you have assigned to him the position of chief mourner. That position I accept in all reverence and I sincerely thank you for it. The responsibility, however, remains and is considerably augmented by the great solemnity of the occasion. I can only hope to discharge it by your generous indulgence and the kindly co-operation which I trust I shall receive at your hands in a very liberal measure.

PLEDGES UNFULFILLED.

Last year when we met at Delhi the great war had ended and we were all looking forward, full of hope, to the great peace which would ensue and which would bring the blessings of freedom to all nationalities. The time had come for the fulfilment of the many pledges made to us and, in accordance with the principles laid down by statesmen in Europe and America, this Congress demanded self-determination for our country. Peace has now come, partially at least, but it has brought little comfort even to the victors. The pledges made by statesmen have proved but empty words, the principles for which the War was fought have been forgotten and the famous fourteen points are dead and gone. 'Vae victis' is still, as of old, the order of the day. Russia, hungering for peace, is allowed no respite, and a number of little wars are waging on the continent of Europe. Prussianism has been crushed but it has been reborn in the other countries of the west which have enthroned militarism on high. The fate of Turkey hangs in the balance, and Ireland and Egypt are being made to feel the might of the British Empire. In India the first fruits of the peace were the Rowlatt Bills and Martial Law. It was not for this that the War was fought, it was not for this that many hundreds of thousands laid down their lives. Is it any wonder that the peace has aroused no enthusiasm and that the vast majority of the people of India have refused to participate in the peace celebration?

COERCION AND CONCESSION.

With coercion has come concession. That has been the old time policy in India, as in Ireland, persisted in by England in spite of repeated disillusionment. Our rulers have failed to realise that repression and concession cannot go hand in hand; that the grace of a gift lies more in the manner of giving than in the thing given. And so the much discussed Reform Bill has been hurried through Parliament so that this "big meeting", as Mr. Bonar Law put it, may be pacified by it to a certain extent at least. The new act demands our most careful consideration. I shall deal with it at a later stage and it will be for you to decide how far it meets with your wishes.

IN MEMORIAM.

But before we proceed further we must pause for a moment to pay our tribute of respect to the memory of one of our leaders who has passed away from our midst since we last met in Delhi. Nawab Syed Muhammad, the President of the 28th Congress, held in Karachi in 1913 and for many years the Joint General Secretary of the Congress, died in Madras on the 13th February last. He was one of our foremost public men and had the courage to adopt the Congress creed at a time when the great majority of our Muhammadan brothers were keeping aloof from the national movement. May his soul rest in peace.

We must also do reverence to the sacred memory of the dead who were killed in Amritsar and elsewhere in the Punjab, and to the living who were put to indignities worse even than death and suffered the most shameful barbarities. No monument in marble or bronze is needed to consecrate their memory. Our speeches here will be forgotten, the resolutions you pass may in the future have interest only for the historian, but India will never forget the sacrifice and the sufferings of these children of hers.

THE PANJAB.

As I have already indicated the Punjab has the right to claim the first attention of this Congress. But before I deal with the various problems which it presents for our consideration I desire to congratulate you heartily, my fellow countrymen and women of the Punjab, and more specially those of Amritsar, for the courageous public spirit you have shown in holding the present session of your great National Assembly in this city. You resolved in happier times to invite the Congress to your Province, little dreaming of the dark days you were destined to go through before you were to realize your expectations.

You lost no time in forming your Reception Committee and were cheerfully buying yourself with your patriotic work when a great calamity suddenly descended upon you. You have borne this affliction and at the same time have achieved to your resolve. Your spokesman at Delhi, who invited the Congress, lies in jail together with many of his colleagues. Yet you have not flinched or sought to cast aside the burden you had voluntarily undertaken. All honour to you for your devoted patriotism. All praise for your patient suffering.

India has suffered much at the hands of an alien and reactionary bureaucracy, but the Punjab has in that respect acquired a most unenviable notoriety. Competent observers have borne testimony to the spirit that has animated the Punjab administration ever since it came under British rule. Sir Henry Cotton and Mr. Benard Houghton, both eminent members of the Indian Civil Service, have told us of the retrogressive and backward condition of the province and the militarist tendencies which held sway there. Mr. Ramsay Mac Donald in his book "The Awakening of India" says:

"It is generally conceded in India that the most incompetent of the Governments in that of the Punjab. It takes its stand upon two foundation rocks, 'Prestige' and 'Sedition,' the meaning of the former being that it can do what it likes, and of the latter that if any Indian questions its doings his house will be raided and he will be deported. It has no notion of statesmanlike handling, no idea of political methods. The man in power simply uses his power whether it is in the form of a not too honest detective department or a not too discriminating executive or judiciary."

The proximity of the Punjab to the frontier has enabled its administrators time and again to enforce their will on successive Viceroys and Secretaries of State. The bogey of the frontier is exploited to the uttermost and the proposals made by the "man on the spot" seldom fail to secure acceptance at the hands of the higher authorities. With Delhi almost on the border and with Simla for its summer capital, the Government of the Punjab has the additional advantage of having the ear of the Viceroy, and it was thus that came about that being the worst Government in India, it was the most favoured of all provincial administrations. Public life is not likely to thrive under these conditions and it is no wonder that for long there was no marked growth of political ideas in the Punjab.

In order to appreciate the causes which ultimately led to the catastrophe of April last and its sequel, it is desirable to consider briefly the forces which have been at work ever since the first pulsations of public life began to be noticed by the authorities. Before 1905 there was practically no public life in the Punjab, but the stupendous blunder of Lord Curzon in effecting the partition of Bengal in the face of a nation's resentment not only convulsed the affected province but sent a thrill of excitement and discontent throughout the country, which could not fail to arouse public activity in the Punjab. The introduction of the Colonization Bill in the Local Legislative Council shortly after brought trouble to the very doors of the people. By this bill it was intended to curtail the valuable vested rights of the so-called colonists and to deprive them of the fruits of their labour which had converted the desolate wilds around Lyallpur into a smiling garden. A strong agitation followed and this was dealt with by the usual policy of repression. About this time the editor and proprietor of the "Patriote" newspaper were convicted. Shortly after the Colonization Bill was passed by the Local Council, but these measures failed to put down the agitation which was continued with redoubled energy. The more excitable among the people came into conflict with the police and there were riots in Lahore and Rawalpindi in April, 1907. Against the arrest and trial of the actual rioters no sensible person can have anything to say but there was no justification for the arrest of Lala Hansraj Sawhney and some other leading public men, as was shown at their trial. Even less excusable was the deportation without trial of Lala Lajpat Rai and Ajit Singh. The policy of the Punjab Government in those days, and handed down as a legacy to succeeding Lieutenant Governors, was to shut their eyes to their own reactionary administration and keep the Government of India and the Secretary of State in ignorance of the real causes of the disturbances by supplying them with coloured accounts and fixing responsibility for their own lapses on the poor "agitator." Be it said however to the credit of Lord Minto that he refused to assent to the unjust law passed by the Punjab Council. But there was no lack of other weapons of repression in the already over-stocked armoury of the Punjab Government and these continued to be freely used during the years 1907 to 1909. The methods adopted were the suppression of the press and the prosecution of individuals unacceptable to the Government. Needless to say the young aspirant could not weather the continuous storm it was subjected to and there was little manifestation of public life in the Punjab during the years 1910 to 1913.

PERVRSITY OF THE EXECUTIVE.

But repression and terrorism have never yet killed the life of a nation, they but increase the disaffection and drive it underground to pursue an unhealthy course breaking out occasionally into crimes of violence. And this brings further repression and so the violence circle goes on. No one can but deplore violence and political crime. But let us not forget that this is the direct outcome of continued repression. It is due to the perversity of the executive which binds itself to the cause of the discontent and, like a mad bull, goes about attacking all who dare to stand up against it.

Sir Denzil Ibbetson the Lieutenant Governor of the Punjab during the troublous days of 1907, was not slow to perceive the "new air" which was blowing through men's minds but instead of adjusting his sails to this "new air" he chose to steer his course right against it. He, as well as his successor, followed the broad and easy path of piling repression on repression in accordance with the hallowed traditions of the Punjab Administration.

This was the state of the Punjab when her destinies were placed in the hands of Sir Michael O'Dwyer. It was a splendid opportunity for a broad-minded and generous-hearted statesman to strengthen the foundation of the Empire by doing the barest justice to the natural aspirations of a people to whom the Empire owed so much. How Sir Michael acquitted himself at this trust high every Indian knows.

"KOMAGATA MARU" INCIDENT.

During the early days of Sir Michael O'Dwyer's rule occurred the "Komagata Maru" incident. The unfortunate men who had left their homes in a spirit of peaceful enterprise, many not wishing to return to India at all, found every door shut in their faces and were forced to return. The reception prepared for them by the Government of India, presumably at the instance of the Punjab Government, was the passing of the Ingress into India Ordinance, which empowered the Government to restrict the liberty of any person entering India. On landing in India they found themselves prisoners, and, broken down as they were by the consistent ill-treatment they had received at home and abroad, they completely lost their heads and the unfortunate Budge-Budge riot was the result.

RECRUDESCENCE OF UNREST IN THE PUNJAB.

The 'Komagata Maru' episode marked the recrudescence of unrest in the Punjab and afforded a pretext to Sir Michael O'Dwyer to ask for more "effective power" from the unwilling Government of Lord Hardinge. During 1914 and the early part of 1915 insistent demands continued to be made for a 'carte blanche' to deal with the situation and a draft ordinance of a drastic character was submitted to the Government of India for approval and promulgation. At last Lord Hardinge was compelled to yield and the Defence of India Act which substantially embodied the provisions of this draft ordinance was hurriedly passed through the Indian Council. How this "essentially war measure" has been used not only in the Punjab but in the other provinces as well to deal with matters wholly unconnected with the war, we all know. Sir Michael O'Dwyer was not slow to utilise it and soon after reported it "salutary effect" to the Government of India.

The years 1915 to 1917 were occupied with various conspiracy trials by special tribunals constituted under the Defence of India Act. The vernacular press was ruthlessly suppressed and hundreds of persons were interned under the Defence of India Act or the Ingress Ordinance. It was during this period that Lokamanya Tilak and Shriji Bepin Chandra Pal were prohibited from entering the province lest they should introduce the virus of Home Rule here. This order was recently withdrawn as far as Mr. Tilak was concerned and I am sure you will all join with me in offering a most cordial welcome to him here after his arduous labours in England for the cause. Mr. Bepin Chandra Pal, I believe still prohibited from coming here and we are thus deprived of his counsel and mature judgment at this critical juncture.

WAR ACTIVITIES.

I now come to the War activities of the O'Dwyerian regime during which, in the name of patriotism and the Empire, methods were employed which were even worse than those I have so far noticed. These could only have been practised in the Punjab either by the direct sanction or convenience of Sir Michael O'Dwyer or by over-zealous subordinates in the hope of reward. The truth of the Persian saying:—

(If a king tolerates one grain of oppression, his retinue will inflict a ton of misery) was fully realised in the course of this strenuous period. For a short time after the beginning of the war recruitment in the Punjab proceeded under normal conditions. But soon after Sir Michael O'Dwyer made up his mind to acquire the distinction of being the foremost recruiting sergeant in India and gentle persuasion gave place to more vigorous methods. Then came the Prime Minister's appeal for increased war effort. Sir Michael O'Dwyer's energies now knew no limits. In his speech in the Punjab War Conference he said:—

"You know the Delhi programme. My application of it to the Punjab I can explain in a single sentence. Two hundred thousand men for the regular army, voluntaryism is possible, conscription if necessary, twice the thousand men we have been asked for for the Indian portion of the Indian Defence Force, a war loan effort which will eclipse the last, the development to the utmost of our local resources and by God's grace, victory in the end."

These are noble words breathing a lofty patriotism for the Empire. But what regard was paid to the capacity of the province to fulfil the expectations of its ruler? At the Delhi Conference the total number of men to be supplied by India was determined to be 5,00,000. Of these Sir Michael O'Dwyer made up his mind to find no less than 40 per cent. from his own province, the population of which including the Indian States is only 13 per cent. It was too big an undertaking even for the martial races of the Punjab who had already contributed over 2,50,000 combatants and 70,000 non-combatants, since the commencement of the war. Hence the broad hint conveyed in the words "voluntaryism, if possible conscription if necessary." The various officials engaged in recruiting lost no time in translating those words into action and the horrors committed in the guise of patriotic effort are still fresh in the memory of the victims. An ingenious "quota system" was devised under which a rough census of the male population of every village was taken and each village was called upon to furnish a certain number of recruits within a fixed time. If the required number was not forthcoming within the time given various unlawful and oppressive methods were employed. Villages were punished collectively and individuals were subjected to great hardships and humiliation. I shall not here enter into any details as the Commissioners appointed by your Sub-Committee are enquiring into these cases of ill-treatment and will present to you their report in due course.

SUPPLY OF RECRUITS AND PUNISHMENTS.

The Criminal Law was openly abused and numerous proceedings were taken against innocent men under the provisions of Sections 107 and 110 of the Code of Criminal Procedure with the sole object of compelling the accused persons either to enlist or to supply recruits. There are

Judicial records in existence showing that those who did either the one or the other were acquitted while those who did neither were convicted. In the report on the administration of Criminal Justice for 1917 it is stated:—

"District Magistrates have spent much time in recruiting work during the year. The large decrease in the number of persons called upon to give security under Section 110 Criminal Procedure Code is in a great part due to the heavy recruiting for the Army."

In the report for 1918 it is again stated:—

"Recruiting for the army continued to be one of the main factors in bad livelihood cases."

Nor was the abuse of law confined only to bad livelihood cases. The following passage occurs in the judgment of the Sessions Judge of Karnal setting aside the convictions of the appellants by the District Magistrate:—

"The various orders passed by the District Magistrate from time to time clearly show that if these appellants had also supplied recruits were from among their near relations or if they were fit for enlistment themselves they would have been set off provided 20 recruits were made up from the village as was originally demanded from it."

Similar methods were employed to swell the provincial contributions to the war loan. It will be interesting to prepare statistics to show how many subscribers found it necessary to transfer their war bonds at heavy discount soon after their subscriptions were announced. One of the favourite methods to deal with those who did not satisfy the authorities with their war effort either in supplying recruits or contributing to the war loan was to enhance their income-tax. The following short extracts from the judgments of Collectors, rejecting objections to the enhancement, will be instructive:—

"He (the objector) has three sons and will not enlist one of them. He has not subscribed to any war fund or war loan although he could easily do so."

"Up to date he has not helped even by a single pie in any war fund or loan."

"He is a miser and has not helped with a single pie in any war fund or loan."

The inevitable result of the systematic oppression, the main features of which I have described was to spread serious discontent throughout the province and it is not surprising that the pent-up feelings of the people occasionally found vent in the commission of serious offences. We have it on record that a Tahsildar in the Shahpur District was murdered and some of his companions sustained grievous hurt. In the same district a mob offered resistance to the arrest of some men on a charge of disarming people from enlistment with the result that it was fired upon and several casualties occurred.

In a recent speech made in Multan, Sir Michael O'Dwyer expressed the lament that "those who worked in organising recruiting for the civilian have had a most arduous task they have had to contend against apathy, timidity, and even with open hostility which in some cases unfortunately culminated in riot, bloodshed, and defiance of authority in Multan and Muzaffargarh."

Mr. Montagu in his last speech on the Indian Budget remarked:—

"Recruiting for the army has gone on in parts particularly affected by these disturbances with such zeal and enthusiasm that I think there is reason to believe that many a family was left without its bread-winner."

Did Mr. Montagu sufficiently realise the inwardness of the "zeal and enthusiasm" he referred to or the extent to which it was carried? The "unauthorised, objectionable and oppressive methods" employed by Zaildars and landholders under pressure of the authorities are described in the judgment of the Sessions Judge of Multan as "matters of common knowledge." It is evident that this "common knowledge" did not travel beyond the seas to England or we should have found some indication of it in Mr. Montagu's speech.

MASTERFUL REPRESSION.

What I have so far said applies to all classes affected by recruiting and war loan activities and concerns mainly "the man on the sod, and the man behind the plough" for whom the late Lieutenant-Governor professed the warmest sympathy and solicitude. Let us now turn to another class of people for whom he never affected any feelings other than those of utter qualified hatred and contempt—I mean the people known as the educated classes in general and the politically minded section of them in particular. I have already shown that public life was all but dead in the Punjab some years before Sir Michael O'Dwyer appeared on the scene. It showed some signs of revival on his assuming charge of the province but was again put down by his masterful repression. There were, however, world forces at work which even the strongest man could not resist and the people of the Punjab "manliness, sapir, and practical common sense" the then Lieutenant-Governor was never tired of extolling for his own purposes could not remain unaffected. The famous memorandum of the nineteen members of the Indian Council, the Congress League Scheme of constitutional reforms, the historical announcement of the 20th August, 1917, the visit to India of Mr. Montagu himself and the publication of the Montagu-Chelmsford report all came in quick succession to the utter bewilderment of Sir Michael O'Dwyer. He saw Congress Committees spring up in important centres, and heard the whole province ring with the echoes of speeches made at public meetings and conferences in the course of which his administration was freely criticised. Early in his career as Lieutenant-Governor he had conceived an immense admiration for himself and his administration and so long as it was open to him he suppressed all talk of the slightest change or improvement. When that was made impossible by the announcement of the 20th August and the developments which followed it, he made highly offensive and provocative speeches in his own and the Viceroy's Council which served the only purpose of adding to the bitterness of feeling on both sides. Up to the end of 1918 constitutional reforms were the all absorbing topic at all public meetings and he could not well interfere with them. But early in 1919 came a terrible visitation in the shape of the Rowlatt Legislation which set a tremendous wave of agitation rolling in the country from one end to the other. It swept through the Punjab with the same volume and force as through other parts of India and gave Sir Michael O'Dwyer the opportunity he sought. The people were no longer offering criticism which was invited by the Government, but had engaged themselves in a strong agitation against a not policy

which the Government had made up its mind to carry out at all cost. This made all the difference with him and with the convenient bogey of the frontier to trot out in case of need, he prepared himself to deal the last effective blow.

THE ROWLATT LEGISLATION.

It will be convenient for me here to say a few words about this most inequitable measure which even according to Mr. Montagu has met with "universal opposition throughout India." You must be perfectly familiar with the provisions of this Act and I shall only notice a few salient features which are enough to condemn it. It invests the Government with "emergency powers" to enable it to deal with anarchical and revolutionary movements. Part I of the Act supercedes the ordinary mode of trial by a special procedure when the Governor-General in Council is satisfied that it is expedient in the interests of public safety to provide for a speedy trial. This speed is attained by doing away with commitment proceedings and the right of appeal which in one word means speed at the expense of justice. It was impossible to understate the importance of commitment proceedings which give fair notice to the accused of what the case against him is, and how the prosecution seek to prove it. As to the value of the right of appeal there can be no two opinions. The most remarkable feature of the Act in this respect is that no right of appeal is given even when the judges differ, the only consideration shown being that no sentence of death shall be passed if there is such difference of opinion.

Parts II and III are designed to deal with two classes of anarchical and revolutionary movements but the difference between them is only one of degree. Part II applies when such movements are "extensively promoted" and Part III when they are "prevalent to such an extent as to endanger public safety." But whatever the difference between the two it is impossible in any given case to show that the movement in question was of the one kind and not of the other. For all practical purposes, therefore, the Governor-General-in-Council has a free hand in the matter and may proceed under Part II or III as he likes. The fact that a person is concerned in any movement of either kind is in the first instance to be determined behind his back and later on, when his case is referred to the investigating authority, he is to be given an opportunity to appear at "some stage" (not all the stages) of the proceedings, which are to be held in camera. The unfortunate person is not to be allowed to be represented by counsel, he may not be told the name of his accuser, nor even all the facts on which the accusation is based and is not entitled as a matter of right to examine any witness, or produce any document if the investigating authority considers it unnecessary. To crown all this the investigating authority shall not be bound to observe the rules of the law of evidence and there shall be no appeal from its finding. We then have the drastic powers given to Local Governments, which are milder under Part II than Part III but extend to the search of any place and confinement in jail of the person concerned.

These, fellow delegates, are some of the staggering provisions of the new law against which the whole country rightly rears one ear. Because there are unfortunately in this country as there undoubtedly are in other countries, some misguided persons who endanger public safety, the whole nation must submit to the disgrace of allowing this terror to hang over it. It has been over and over again admitted that the great bulk of the population in India are law-abiding. The negation of law and justice which the Rowlatt Act represents could only be necessary to cover the inability or incompetency of the Government to cope with an evil which is by no means confined to India. The only justification pleaded is that the Act is not meant for the innocent and the law-abiding who need have no fear of its application to them. But it is conveniently forgotten that the sole judge of the innocence or guilt of any person, however high placed he may be, is the executive. And who can have faith in the executive if the safeguards imposed by law on them are removed? Our critics may, but let me tell them plainly that we do not. But it is said that there are safeguards. The local Government cannot proceed without first obtaining the opinion of a judicial officer qualified to be a High Court Judge. The obvious answer is that in the first place that opinion is to be based on one-sided evidence and in the second the Local Government is not bound by it. All it is bound to do is to consider the opinion, if this opinion is against the Government, but the latter is still satisfied that action is necessary, there is nothing in the Act to prevent it from applying either Part II or III as it likes. It is however pointed out that no Government would be unreasonable enough to disregard the opinion of the judicial officer whom it consults. After what has happened recently in the Punjab, and at different times in other parts of India, let no man ask us to put implicit faith in the reasonableness of Government's measures and methods. What is possible for the Government to do it may do at any time. We cannot be satisfied until it is made impossible for it to depart from strictly constitutional lines. The next safeguard relied upon is the enquiry by the "investigating authority." As you have seen from the conditions under which that enquiry is to be held it is nothing short of an unmitigated farce and can afford no real safeguard. The last argument in favour of the Act is that it is nowhere in force and will never be put in force unless occasion arises and then only in the part of the country where such occasion arises. Here again the only determining authority is the executive though in this case it is the Governor-General-in-Council. It may be said that under the new Reform Act there will be three Indians in the Executive Council and at least they may be relied upon. But the executive does not change its character by being English or Indian. The point is that no executive in the world, however competent it may be, has any business to usurp the jurisdiction of duly constituted law courts or deprive the people of the protection afforded by them.

Much has been said of rumours and misrepresentations of the provisions of the Act. I confess that I have not come across them except in Government's "communiqué" and some police evidence before the Martial Law Commissions. It is a remarkable fact that though these rumours were supposed to have emanated from the educated classes, not a single witness was called nor a single speech produced to fix any particular person with their authorship or circulation though the C.I.D. were everywhere in evidence. Indeed one of the popular cries in the Punjab put the main provisions of the Act in a nutshell.

(No plea, no appeal, no argument)

This is as true a description of the Act as any that can

be given in six words, though the author of it has been convicted and sentenced by a Martial Law Commission.

Mr. Montagu has sought to defend this measure in his Budget speech in the House of Commons. He has resorted to special pleading and instead of justifying the principle of the Act has plunged into a consideration of the necessity to deal with anarchical crime. Political crime has to be dealt with, has to be rooted out, but I repeat, what has been said so often before, that no number of Rowlatt Acts or other repressive measures will put an end to it. The one and only way to cast it out is to remove the causes of discontent.

The most amazing part of Mr. Montagu's defence of the Act came when on being interrupted by an hon. member on the question of the accused being deprived of legal assistance, he said:—

"Yes Sir; under Part I of the act he has assistance, but under Parts II and III there is no legal assistance. This is not law court but a committee of inquiry. It is more like a school master investigating trouble at a school, a committee of a club using its friendly services for the purposes of inquiry somebody to explore all matters, somebody to see that justice is not done, somebody to be sure that all the facts are investigated."

To compare the arrest and confinement without trial of a citizen, and numerous other restraints put on his liberty of action and speech, with the governance of a school or a club is, to say the least, adding a gross insult to a serious wrong. It can only be accounted for by the oft-repeated complaint that Mr. Montagu has recently, in his zeal to push the Reform Bill through, lost all sense or proportion of other things Indian.

For these reasons I have no hesitation in asking you to express in no uncertain terms, what I know to be your considered opinion, that the Act is an ugly blot on the Indian statute book and must be removed without delay. The issue before us is, as Mahatma Gandhi has concisely put it, "Is the will of the people to prevail or that of the Government?" The very existence of this measure puts a stain on our self respect and our national honour. But I feel confident that if you persist in your constitutional efforts you will get rid of it. For, as Mahatmaji says: "A Government be it ever so powerful and autocratic is bound to yield to unanimous public opinion. It is a bad outlook before us if truth and justice have to surrender to mere physical force whether it is wielded by an individual or a Government."

I apologise to you, fellow delegates, for having detained you even for the few minutes I have on the provisions of this iniquitous measure. I have done so as this is the first opportunity for the Congress to pronounce its opinion on the Act and also because it marks the starting point of the recent trouble in the Punjab. I must not omit in this connection to express our keen appreciation of the high sense of public duty shown by those members of the Imperial Council who resigned their seats as a protest against the passing of the Act.

SATYAGRAHA.

The Rowlatt Bills, bad as they were, were made even worse and more unacceptable to us by the environment in which they were set. Mahatma Gandhi rightly pointed out that they were "the unmistakable symptom of the deep seated disease in the governing body"—a disease which soon after broke out in all its virulence and naked ugliness. To fight this disease Mahatma Gandhi started the great Satyagraha movement. A new force was introduced into our politics, a force with the most tremendous potentialities. India's masses were suddenly awakened and the message of Satyagraha entered the humblest home. Some of us did not entirely agree with the wording of the Satyagraha pledge, many were of opinion that the time had not come for civil disobedience. But few, I imagine, can disagree with the essentials of the doctrine. There, as I conceive them, are truth, fearlessness and non-violence. And, as a corollary, I would add that it is the right of every man to refuse to obey any law which goes against his conscience and to which he cannot with due regard to truth submit, and to suffer the consequences for such disobedience. This is especially so where the laws are passed against the will of the people. I would here refer you to what an eminent American has said. Mr. Hadley, president of the Yale University, says "You can compel ignorant people to accept a statute, you can force bad men to obey it when they do not want to; but if a statute or a judicial decision passes the line of those duties which good and intelligent men as a body accept and impose upon themselves, it is at once nullified. The process of nullifying law has sometimes been called passive resistance."

The qualities I have mentioned above, whether you call them Satyagraha or by any other name, are essential, if we are to take our rightful place amongst the nations of the world. We shall not be free or deserve freedom unless we have these qualities in ample measure. Unless we adhere to truth and discard fear we cannot get rid of the slave psychology, the outcome of generations of repression, which has been our inheritance. And violence cannot avail us. That is the special weapon of the west and we cannot hope to win freedom by armed force. But even if we could do so, it would be a barren victory, a victory which would degrade and coarsen us and make us less fit to enjoy the freedom we had so won. We would develop the same vices against which we are contending now and in our turn would start the game of repression.

The spirit of Satyagraha was nobly shown by the great and peaceful demonstrations of the 6th of April. That day must remain a red letter day for India. It was the greatest event of the year. Some persons, ignorant of history and Indian tradition, have likened the "hartal" to the general strike after the manner of the west, and have called it the forerunner of riot and bloodshed. But the "hartal" in India is a spiritual weapon, the old time method of showing sorrow, of having grievances redressed by patient suffering. It has from time immemorial been resorted to to express grief at a national calamity, sorrow at the loss of a loved citizen. It is not used as a threat, nor as a weapon against the forces of law and order. And this was fully shown on the Satyagraha Day when the mighty demonstrations passed off peacefully without the slightest conflict with the police or military.

Some words of Mahatma Gandhi have been distorted to mean that the Satyagraha movement was the cause of the disturbances in India. Fellow delegates, I say most emphatically that this was not so. Neither Satyagraha nor the "hartal" was the cause except in so far as they greatly displeased the authorities and made them provoke the people. There was no civil disobedience of

laws in the Punjab. Satyagraha flourished more in other parts of the country and yet there was no disturbance there. The 'hartal' of the 6th April did not cause any breach of the peace. It was only after two popular leaders of this city had been suddenly deported and Mahatma Gandhi, the most revered Indian of the day, had been arrested, that the passions of the populace broke loose in certain parts of the country. That would have been so even without Satyagraha or 'hartal'. The disturbances were the result of the action of the authorities. They knew full well, in the Punjab at least, that the consequence of their provocative action would lead to trouble and they took measures accordingly.

MARTIAL LAW AND AFTER.

The events which followed must be fresh in your memory. Martial Law was enforced and for long the Punjab was almost cut off from the rest of the world. The truth was hidden from us and we had to rely on the one-sided accounts presented by Government for our benefit. Outsiders were not permitted to enter the chartered area, even Mr. Andrews being turned out of the province. Within a few days of the declaration of Martial Law the All-India Congress Committee demanded a full and impartial enquiry, and a little later appointed a Sub-Committee to conduct an enquiry. This Sub-Committee laboured for months and collected a great deal of evidence. It was hoped to present this evidence to the official committee which had been announced.

LORD HUNTER'S COMMITTEE.

The appointment by the Government of India of Lord Hunter's Committee was most disappointing but we waived our substantial objections to it and decided to co-operate provided only full facilities were given to us to represent the people's case. At the earliest possible opportunity we urged upon the Government that the presence of the Punjab leaders, who were in jail, was necessary for a fair enquiry. For many days we were in frequent communication with the Punjab Government and we were led to believe that our requests were being favourably considered by them. We refrained from going to the press in order to avoid embarrassing the Government and waited patiently for their answer. That answer came on the eve of the Hunter Committee's arrival in Lahore. You must have seen the correspondence subsequent to this and our Sub-committee's statement which have already appeared in the papers, and I can add but little. I would only point out to you that we tried to meet the Government as much as possible. We modified our original request for the release of all the leaders during the enquiry and agreed to the presence of only one or two of them at a time in custody before Lord Hunter's Committee whose evidence relating to them was being given. That was all we wanted and which the Government finally refused to give us. It was not an extravagant request. Even criminals have a right to be present in court during their trial. The Punjab leaders are not being tried in the technical sense but their actions are being judged, they are being attacked by official witnesses and much of the blame and responsibility for the disturbances is being cast on them. Yet they were not allowed the privilege of the meanest criminal, although the officials of Government, who are as much on their trial and have at least as much to answer for, have had the fullest opportunities of appearing before the committee and conducting their case. Some of these officials have even been allowed the advantage of giving their evidence in camera. After the most anxious consideration the Sub-Committee came to the conclusion that "if it was to discharge the trust laid upon it, it was to vindicate the national honour and the honour of the great Punjab leaders, it was to see truth and innocence established, it could not possibly engage in an enquiry in which the people's party was so heavily handicapped?" I feel confident that you will approve of and endorse the action of our Sub-Committee to look, and trust to its judgment in taking all necessary steps to obtain justice.

Meanwhile Lord Hunter's Committee, has pursued the even tenor of its way, roused occasionally by some particularly calumnious official admission. Their findings can but be "ex parte" decisions, based on the evidence of one party only. The other side of the shield will be presented to you by the Commissioners appointed by your Sub-Committee, who have strenuously laboured to collect and sift the evidence for the people. I do not overlook the fact that the proceedings of your Commissioners are in the legal sense as "ex parte" as those of Lord Hunter's Committee. There is however this to be said that your Commissioners have the additional advantage of considering the evidence given before the Hunter Committee. They have for good reasons deferred publishing their report and the evidence on which it will be based and this Congress will not have the advantage of having their considered opinion on the Punjab occurrences before it. This has also considerably handicapped me as in the absence of your Commissioners' report it is somewhat difficult for me to deal with some aspects of Martial Law.

But whatever findings the commissioners appointed by the Congress Sub-Committee may arrive at, the central facts of the recent tragic events have now become so crystallised as to enable us to form an adequate idea of the true nature of the horrors through which the Punjab has just passed. These central facts are now matters of common knowledge and emerge clearly above the few controversial points which we may safely leave to our Commissioners. What we in this Congress are concerned with is not so much the fixing of individual responsibility for particular acts as the ascertainment of the spirit which runs through them all. I shall now by your leave touch on some of the main incidents and broad features of the occurrences which clearly indicate the spirit with which the people on the one side and the administration on the other were actuated.

AMRITSAR.

I shall take the case of Amritsar which stands out more prominently than any other as affording in itself a complete illustration of the spirit on either side.

The people of Amritsar observed the 6th of April in the true Satyagraha spirit. So they did also the 9th April, the Ram Navami day, and Mohammedan gladly and eagerly joined their Hindu brethren in celebrating the festival. There was no violence, no threats, and the processionists played the English National Anthem in honour of the Deputy Commissioner. That showed the psychology of the people of Amritsar on that Ram Navami day. Hindus and Muslims observing the festival together and both joining to do honour to the King Emperor. The

next few hours brought a strange transformation. The Bazaars were filled with mourning and the crowds, that had rejoiced the night before, discarded their turbans and shoes in sorrow for they heard that two of their loved leaders had been suddenly deported. And, after the old Indian fashion, they went unarmed and bare headed towards the Deputy Commissioner's house to pray for the release of their leaders. They were fired at, some were killed and a number wounded. But I shall not here deal with the circumstances of or the necessity for this firing. Again the temper of the crowd changed, and as is the way with crowds, it rapidly went to the other extreme. The passion for vengeance took possession of it and some parts of the mob committed those excesses for which we Indians cannot but hang our heads in shame. Whatever the treatment they had been subjected to, whatever the provocation offered, nothing can justify the murders which they committed, the shameful assault which they perpetrated on a defenceless woman, the arson and plunder of which they were guilty.

Yet again, the mood changed. After two or three hours of madness, the people, or rather such of them as had been guilty of the outrages, recovered control of themselves. They saw the folly of their doings and without the intervention of the police or military, of themselves stopped the destruction.

Such was the behaviour of the people of this city on those fateful days. The psychology of a crowd is a difficult thing to fathom, but I cannot but think that the history of those days would have been differently written if an attempt had been made to appreciate the view point of the people.

Let us now consider some of the doings of the officials and the spirit which actuated them. They did not appreciate the inner significance of Satyagraha or the 'hartal'. To them it was all a vast conspiracy, the forerunner of a second mutiny. They did not care to see what troubled the people, they did not search for the causes of this mighty movement. They looked upon the closing of shops and the meetings and the demonstrations as a personal insult to them. Even the fraternisation of Hindus and Muslims was anathema, an act in the great conspiracy. We all know what it is in this country for a body of men to walk bare-headed and bare-footed. It is the sign of deep grief, a token of a great calamity. But our rulers neither understand nor care to study the feelings and emotions of those whom they look upon as a subject race. In his evidence before Lord Hunter's Committee, Mr. Miles Irving, who was Deputy Commissioner of Amritsar, at the time, was asked about the people who were proceeding to his house on the 10th. He stated:

"Yes, they were coming to my house, I understood. They were coming not to make any ordinary protest. When people come, they come properly clad, but these men had put off their 'puggies' and shoes and they intended violence."

Question.—It might have been the sign of mourning?

Answer.—If it was mourning, it was violent mourning."

So, Mr. Miles Irving, after a life-time spent in the Indian Civil Service, thinks that the taking off of turbans and shoes is a sign of coming violence. Ignorance of the habits of a people is never excusable in one whose duty it is to govern them. It becomes criminal when it leads to grave consequences.

The sudden deportation of Mr. Kitchlew and Satyapal was a typical act of our administrators. Having convinced themselves that there was revolution in the air, that conspiracies were being hatched, that the wonderful calm of the 6th and 9th of April hid strange currents underneath, they took the only step which appeals to the mind of a bureaucrat. They knew that this would greatly upset the people, they knew that there might be trouble, but what matter? Could they not crush them with the "ample resources" at their disposal? It did not strike them that the people could be reasoned with or could be conciliated. Nor did they think of having recourse to the ordinary law courts of the country. They do not believe in the intricacies or the delays of the law. They believe in making themselves the judges and meting out swift and stern justice to their opponents.

THE JALLIANWALA BAGH.

But saddest and most revealing of all was the great tragedy which occurred here on the Vaisakhi day. No Indian and no true Englishman can hear the story of the Khauri Bagh, as it is now aptly called, without a sickening feeling of horror. Our friend Mr. C. F. Andrews to whom this province and our country is so much indebted, has described it as a cold and calculated massacre. He says: "I have gone into every single detail with all the care and thoroughness that a personal investigation could command and it remains to me an unspeakable disgrace, indefensible, unpardonable, inexcusable." Such is the verdict of an Englishman. What words, fellow delegates, can I use to express your feelings and mine where kith and kin were mercilessly shot down by the hundred in cold blood? Well may we grieve in the words of the Persian poet,

(Our country is flooded with sorrow and woe,

O, for our land woe!

Arise and for coffin and cerements go!

O, for our land woe!

With the blood of our men killed in this pursuit.

The moon shines red:

Hill, plain, and garden blood-red glow:

O, for our land woe?)

The facts of this incident are before you, they have largely been admitted by the authorities. But I am not aware of any condemnation from the authorities. I do not know of any high official who has protested against this grim occurrence. That is a revelation of official mentality which staggers me. General Dyer, the author of the deed, has almost boasted of his achievement. He has sought to justify it. To him it was a "merciful act" to fire without warning on an inoffensive crowd because it might have made fun of him if he had refrained from doing so. He admits that he could have dispersed it without firing but that would have been derogatory to his dignity as a defender of law and order. And so, in order to maintain his self-respect, he thought it his duty to "fire and fire well" till his ammunition was exhausted and 2,000 persons lay dead and wounded. There, ended his duty. It was none of his business, he tells us, to look after the dead and wounded. It was no one's business,

The defenders of law and order had won a great victory, they had crushed the great rebellion. What more was needed?

This is the deed which received the benedictions of Sir Michael O'Dwyer. This is the deed which has been defended by official after official before Lord Hunter's Committee. The plea of necessity is raised, the plea that the massacre produced a good effect on the surrounding districts. We have heard of those excuses before when Louvain was razed to the ground, when atrocities were committed at Dinant and Leuven. For these crimes against humanity the late Kaiser and his underlings are going to be tried. But General Dyer is secure. His late chief has blessed him and his colleagues in the civil and military administration of this country stand by him and applaud his deed.

CRAWLING:—

The shooting in the Jallianwala Bagh was not the only feat which General Dyer performed. His subsequent conduct was no less revealing of his perverted state of mind. He tells us that he searched his brain for a new punishment, a new terror for the people—something, as General Hudson put it in the Imperial Council, to "strike the imagination." And the punishment that was worthy of the days of the inquisition. All Indians who happened to pass through a certain lane were forced to crawl on their bellies like worms. This was the punishment meted out to all innocent and peaceful men who went that way because some hooligans had attacked Miss Saeed-ud-Din in the lane some days before. No better method could have been devised to humiliate the people to the core.

Of the other measures taken in Amritsar by General Dyer—the flogging in public places, the enforced saluting, the cruel treatment of the best and most respected citizens—I shall not say much. They all tell the same tale of brutal terrorism, the attempt to crush the spirit of the people.

LAHORE.

General Dyer was not the only apostle of this cult. There were many others who tried to rival his exploits in the other districts under Martial Law. Lt. Col. Frank Johnson, the expert from Buchananaland, pursued the policy of thoroughness in the Lahore area. A "false and malicious" rumour that the Government intended to interfere with the marriage customs of the people was contradicted by an official Communiqué from Simla and the contradiction was given due publicity. The rumour was set down as a base lie and a Mohammedan marriage was arranged in a village not far from Lahore. It so happened that the whole marriage party, including the bridegroom, the priests and the guests, were flogged for having dared to assemble together during the Martial Law days. Col. Johnson has now been pleased to express his regret for this flogging and to tell us that it was due to the absence of tact in the official concerned. He himself exercised this "blessed virtue" by arresting 500 students and the Professors of the Sanatani Dharma College and confining them in the fort because a Martial Law notice was damaged by some unknown person. He welcomed the opportunity of doing so, he "was looking for it." He tells us that he was waiting for an opportunity to bring home to the people the power of Martial Law. To him a walk of 16 miles daily for the students for three weeks in the scorching Lahore sun of April and May was no hardship. It was ordinary physical training or a mild form. But perhaps the most noticeable example of the tact and mentality of Col. Johnson was his order prohibiting more than two Indians from walking abreast. He tells us:

If more than two natives come and do not give way to a European, that is likely to lead to breach of the peace."

"Question":—Who would commit the breach of the peace, the European?

"Answer":—Undoubtedly.

"Question":—You think he would be justified in doing so?

"Answer":—Certainly.

And yet we are told of equal partnership in the Empire and asked to rejoice over the peace which has given this to us.

GUJRANWALA.

In Gujranwala Col. O'Brien held sway, serene in the knowledge that he could do what he wished without let or hindrance. The Chief Secretary to the Punjab Government had assured him even prior to Martial Law that his actions would be subsequently validated. This simple fact furnishes a more illuminating commentary on the new indemnity Act than all the learned arguments of Sir George Lowndes in the Imperial Council. We can now understand the whole-hearted support given to the measure by the Hon. the Chief Secretary to the Punjab Government and appreciate the wisdom of the provision in the Act which throws on the complainant the burden of proving want of good faith in the accused official when he is armed with a certificate from a Secretary to the Government.

One of the steps taken by Col. O'Brien on the assurance of the Chief Secretary was to arrest Gauhar Singh, a landholder, aged 60 years. Col. O'Brien states: Gauhar Singh himself had committed no offence but his two sons were wanted by the police and they were not forthcoming and that was why their old father was arrested. He told us that he did not know where his sons had gone. An order was also passed confiscating his property. The order stated that until the arrest of Gauhar Singh's sons his property would be confiscated, that he be dismissed from the post of landholder, and any one touching his property or cutting his crops would be shot. No comment from me is necessary.

In Gujranwala, as you are all aware, the gentle art of bombing from aeroplanes was practised a bomb being actually dropped on a school boarding-house full of boys. The manner in which bombs were dropped may be gathered from Lt. Dookin's statement. He says: I saw 20 or 30 people in a field talking to one another and dropped bombs on them. I did not know who they were, whether they had assembled for an unlawful purpose but I bombed as my orders were to disperse crowds."

Another part of this district has come to us known as the Beaworth Smith area in memory of the horrors it underwent under the rule of a member of the Indian Civil Service who for years past was in disgrace with the Punjab Government but was selected as specially qualified to administer Martial Law justice and has since been rewarded by promotion.

KASUR,

In Kasur Capt. Doveton evolved fancy and novel punishments for the people and sought to teach them how to observe the ancient customs of India by touching the ground with their foreheads. He also had men stripped and flogged in the presence of prostitutes. His brother officer Lt. Col. Macrae meanwhile amused himself by having school boys flogged in public in order to set an example to all evil-doers. The bigger boys were picked out at random perhaps because they could bear the whipping better. They were not guilty of any offence, "it was their misfortune" Col. Macrae tells us and I take it that the punishment he awarded was in good faith. All the male inhabitants, boys and men, ten thousand in number, had to present themselves for the identification parade. The men arrested 150 in number were put in a cage placed on the station platform, and a public gallows was erected entirely at the instance of the Punjab Government, before any one was tried or condemned to death so Col. Macrae informs us.

HINDU-MUSLIM UNITY.

Besides the attempt to terrify the people, the Punjab officials aimed a blow at the most valuable asset of our political life, the union between Hindu and Mahammadans. You are aware, fellow delegates, of the pathetic scenes of fraternisation between Hindus and Muslims which took place during the recent disturbances at Delhi Lahore and other places accompanied with shouts of "Hindu Musalman Ki Jai." These expressions of fellowship in a common trouble were treated by the Punjab officials as heinous crimes amounting to open rebellion and being waged against the King, and a new offence was created which was defined as "fraternisation of Hindus and Mahammadans against the Government by law established." One of the most shameful acts of the Martial Law authorities was to ridicule the Hindu-Muslim entente publicly in various ways. The admission of Hindus to the Mahammadan mosques and of Mahammadans to the Hindu temples, the drinking of water or sherbet from out of the same glass by Hindu and Mahammadans were unmistakable signs of a far deeper union of the two than could be looked upon with equanimity by those who were interested in keeping them apart. And an attempt was made under official inspiration during the closing days of Martial Law to found separate political associations or Sabhas for Hindus, Mahammadans and Sikhs. I do not know what progress has been made in this direction, but I trust that my fellow-countrymen of all communities will refrain from swallowing this fatal bait.

I have referred you, fellow delegates, to a very few of the admitted facts. It is not possible for me here to go into all the harrowing details of the numerous atrocities committed in the name of law and order. For those you will have to wait for the report of your Commissioners and the evidence they are collecting. Meanwhile I would beg of you to read carefully the evidence which has been tendered before Lord Hunter's Committee. I would request you to note the overbearing attitude of the official witnesses and their arrogance to the Indian members of the Committee. That will give you a greater insight into the official mind than any words of mine can convey. That will give a some idea of what our brethren in the Punjab have had to go through. And I would have you remember that these were the officers who presided over the Martial Law Summary Courts, who dispensed justice and inflicted heavy punishments and floggings.

NECESSITY FOR MARTIAL LAW.

The question of the necessity or otherwise of the application of Martial Law to the situation which arose in April last is a question on which also we must await the considered opinion of our Commissioners on all the evidence taken by them and that tendered before Lord Hunter's Committee. The Government case has been put as high as it possibly could be before the latter so far as the opinion of the authorities as to the real nature of the disturbances and their apprehensions at the time as to the what they might eventually lead to are concerned. The point is whether their opinion and apprehensions were based on facts or were the result of panic. I shall abstain from embarrassing either our own Commissioners or Lord Hunter's Committee by offering at this stage any definite opinion of my own for your acceptance. But I think I am fully within my rights in pointing out that the question is not so much whether there was necessity for the application of Martial Law at any time as whether it was necessary when it actually applied. It may be that Martial Law could be justified if it had been introduced at the time when the disturbances were actually going on, but it is an admitted fact that that it was not so applied. What was done was to call on the military to help the civil administration, which is well within the discretion of every Magistrate under our Criminal Law but is very different from Martial Law. Whether or not it was necessary to hand over the entire civil administration to the military on the dates on which the martial Law Ordinances and notifications relating to each district were issued is the next question before your Commissioners as well as Lord Hunter's Committee. I shall content myself with laying before you the official view. Mr. Kitchin, the Commissioner of Lahore Division has stated that Martial Law was not wanted for the purpose of recovering control but in order to prevent the spread of infection, and specially for the speedy trial of the numerous persons who had been arrested. Mr. Miles Irving tells us that the necessity for the continuance of Martial Law did not depend on anything that happened in his district. It depended on outside factors, on the situation on the frontier. General Dyer tells us that the city of Amritsar was a "model of law and order" after the 13th April.

Whatever the finding of your Commissioner and Lord Hunter's Committee as to the initial necessity for Martial Law may be, there is not the slightest doubt on the admissions made by the official witnesses before Lord Hunter's Committee that there was absolutely no justification for keeping it in force for the unconscionable length of time during which its horrors continued to be perpetrated. Admittedly it was not required to maintain law and order and the only justification pleaded besides the old story of the dangers arising from the proximity of the frontier, is that it enabled the offenders to be brought to speedy justice. But the Government had ample powers under the statute law to constitute special tribunals for the trial of offenders and these would not have taken much longer to dispose of the cases than the Martial Commissions and Summary Court did. The only difference would have been that people would have been saved the sufferings and indignities to which they were subjected under cover of Martial Law and that the accused would have had the advantage of defending themselves by counsel of their choice. The trend of the whole official evidence before Lord Hunter's

Committee is that Martial Law was not required to meet the immediate necessities of the administration but merely for the purpose of striking terror into the hearts of the people so as to avoid possible trouble in the future. I am of course not aware what secrets of state have been imparted to the Hunter Committee in camera by the Chief Secretary to the Punjab Government and General Hudson. But so far as the open proceedings before the Committee go, I can affirm with confidence that it was a gross abuse of Martial Law for which all concerned are liable to answer.

MARTIAL LAW CASES.

I do not intend discussing any of the hundred of cases disposed of by the Martial Law Commissions and the Summary and Area Courts. They have caused the greatest misery to the people, the suffering which endures hundreds still lie in gaol, many for having done what no honest man need be ashamed of. You will have some idea of the sentences inflicted when I tell you that 108 persons were sentenced to death and the aggregate sentences of imprisonment amounted to the stupendous total of 7371 years and 5 months (allowing 20 years for a sentence of transportation for life). The figures for whippings, forfeitures fines and impositions on villages and towns are not yet fully available. Those I have given for imprisonments have been compiled from the official statements presented to the Imperial Council. I am told that even these figures are incomplete and that the official statements do not contain many cases. Many of these sentences have been largely reduced by the present Lieutenant Governor. Clemency has been shown where justice was needed. Injustice cannot be tempered with mercy. Sir Edward Maclagan is a kindly gentleman who has tried to mitigate the rigours of his predecessor's regime but he has not had the courage or the wisdom to break through the evil traditions he has inherited.

SIR MICHAEL O'DWYER'S RESPONSIBILITY.

Such, in briefest outline, is the story of the Punjab. The responsibility of Sir Michael O'Dwyer for much that occurred here is admitted and established beyond doubt. I have endeavoured to show you the whole trend of his administration. It would appear that he was striving to make the Punjab a kind of Ulster in relation to the rest of India, a bulwark of reaction against all reform. "We now seem to be drifting into what is known as Birrellism in Ireland," he complained "trucking to the extremists, encouraging the idea that we are going to hand over the administration to them." And even in his memorandum on the reforms he could not help lamenting that the Punjab politicians, "hitherto quiescent, were encouraged to assert themselves, and to come into line with other Provinces." To him there was little difference between a constitutional agitator and an anarchist. For both he had the same remedy—repression. But the remedy failed him and but increased the disease. And then he played his master card and brought in Martial Law to kill once for all the breed that agitates. He has failed again in his endeavour, but his policy has resulted in death for many and in utmost misery for tens of thousands. For that he is fully responsible. He is responsible for the actions of General Dyer and his military colleagues in Amritsar; he is also responsible for the doings of his subordinates in the other districts under Martial Law.

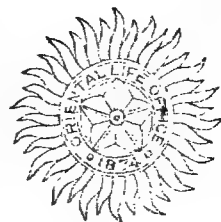
LORD CHELMSFORD'S RESPONSIBILITY.

But what shall we say of Lord Chelmsford? He must have known, or ought to have known, what was happening in the Punjab. The Congress Committee repeatedly drew its attention to it. Did he seek to interfere or cut short the agony? Has he received or considered any representation from this afflicted province presented to him from any sources which are not strictly official? Has he shown any sympathy? Has he even been into the heart of that province to acquaint himself by personal enquiry on the spot concerning the tragedies which have taken place? We have not even heard that his "heart has bled for Amritsar." Lord Chelmsford occupies a very exalted position. He has received that position at the hands of his King and as a trust from the English people. How has he served his King and fulfilled this trust? Has he faithfully and adequately discharged his duty to his King and to his fellow countrymen by his persistent refusal to listen or to interfere, by his aloofness and by his absence from the scene of these happenings, when hundreds of His Majesty's subjects were done to death by the military and thousands put to shameful indignity?

Englishmen are, I believe, proud of the justice of British rule and zeal of their reputation. May I not ask them to consider whether Lord Chelmsford has shown himself an active guardian of their honour and worthy of the trust which they had reposed in him? Indians seek for justice at the hands of the British Democracy. Will they tolerate this "frightfulness" in India and shield the authors of it? That is the acid test of British policy in India. On the answer to that depends the future goodwill of the Indian people.

THE LESSONS OF THE PUNJAB.

Fellow delegates, I have ventured to trespass on your time to a considerable extent in dealing with the Punjab and the other matters which have acquired a special significance on account of the recent disturbances. Much has of late been said and written about the Punjab, much still remains. But the lessons which crowded events of the year have to teach us and the English people are clear. To us they point to the path of steadfast endeavour the path of sacrifice and patient ordeal. That is the only way to reach our goal. To Englishmen they teach of the repeated truth that tyranny degrades those who exercise it as much as those who suffer under it. And so it is that England of old, the champion of liberty, assumes a different guise in parts of her own dominions. England went to war fight for the freedom of small nationalities and yet a big nation under her away continues to be unfree. In Belgium the German doings were condemned, but in India we still have the pure milk of Prussianism. And the man governed by the Prussian idea is much the same whether he is in the west or in the east. The logic of force is the only argument which appeals to him; military necessity justifies all severities. The object is always to strike terror and an act however "frightful" appears to him "merciful." Ordinary morality and humanity do not influence him and cruelty itself becomes laudable. It is for England to learn the lesson and put an end to conditions which permit these occurrences in her own dominions. If our lives and honour are to remain at the mercy of an irresponsible executive and military, if the ordinary rights of human beings are denied to us, then all talk of reform is a mockery.

ఓరియంటల్
గవర్నమెంట్

మెంటు సెక్యూరిటీ

లైఫ్ అన్యూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

1874 నాల్గవ సంవత్సరము.

హెడ్ క్వార్టర్స్, బొంబాయి.

మా నేతరు:— ఆర్. చాటర్జీ సన్ బ్రదర్స్.

5 కోట్ల రూపాయలకు పైగా మూలధనమున్నది.

రూప 13,84,03,783 లు చెల్లించవలసిన భీమాలు

రూప 78,45,175 లు 1918 సంవత్సరపు రాబడి

5 కోట్ల రూపాయలకు పైగా యి:తవరకు చెల్లించియున్నాము.

ఈ కంపెనీ తరపున పనిచేయుటకు ఏజెంట్లు కావలయును. వారు అనుభవ శాఖరుగ నుండవలయును. ధరావత్తు చెల్లించవలయును.

ధరఖాస్తు ఫారములకు యీ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు. 67కి

Apply to:—

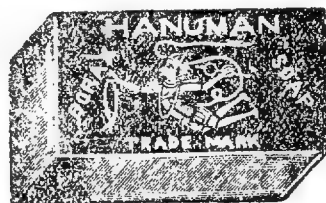
F. E. Vaid, Branch Secretary,
Orienta Assurance Building,
Post Box No. 8, Madras.

నకల మేహకారక పాడనంహరిణి

ఎట్టి పాడయినను 8 సార్లు రాదికొనినవో మాయమగును. నుజుమిన్సుచో రూ. 5 ఇంకా బుడ్డి 1-కి రూ. 0-6-0.

ఎస్. టి. చారిఅండు కంపెనీ,
(586) 21, రాజన్ రోడ్, సామకాడ పేట, మద్రాసు.

హనుమాన్
బోరక్సు నబ్బు

దీనియందు సంకీర్ణ

కుల్యములగు వస్తువులు

చేరియున్నవి. చెల్లి నం

బంధమున ఉండు, దు

రద, గడ్డి, పాదాలు,

మొదలగు, చర్మ వ్యా

ధులు అత్యుత్కృష్టరహితా బాగును, చర్మమునకు మృదుత్వ

మును, ననువును, వాడెడును ఇచ్చును,

అన్ని వోట్లకు క్రయమునకు వోరకును. ప్రతి బిల్లపై

మాహామన్ గుర్తు బాగ్రతగా గమనింపును.

ఎస్. రంగనాథం శ్రేణి అండు బ్రదర్స్, మదరాస్.

మదరాసు అండు సదరక్ మరాటా
లైఫ్ కంపెనీ లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇక కాన్పొరేటు చేయబడినది)

నో టీ సు. (1972)

మదరాసు కాకినాడ మధ్య పోవు చున్న సెం 1, 2 మొయలు ప్రయినులతోటి పోవుచున్న బోగై మూడవతరగతి బండిని (కంపార్టుమెంటు) 1920-వ సంవత్సరమునను మొదటి తేదీ నుండి తీసివేసి బోగై మూడవతరగతి ఫలహారముల బండి వాటితో చేర్చబడును. సవరు ప్రయిను మద్రాసు వాల్తేరు మధ్యపోవు బండ్లకు చేర్చబడును.

మొదటిభాగము ననుసరించి ముద్రాముక్తి సాహిత్యము కలదు. రెండవభాగము భాగముల ననుసరించి యుండదు. అది విచారణసంఘముగాని శాస్త్రాధ్యక్షులము కాదు. స్కూలులో నుపాధ్యాయుడు పిల్లల అల్లరిచేసినప్పుడు విచారించియుండును. అన్యాయము జరుగకుండ నెరళయొకరు చూచుచును. అన్ని విషయములను విడిచిపెట్టకుండ విచారించిరని చూచుచును. పాఠని స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కలిగించుటకు నతనిని విచారణ లేకుండ బండిభానాలో పెట్టుటకును పాఠశాల క్షణపరములలో సాధ్యమైన తెచ్చుటకు నీలు లేకు. సం స్కరణ చట్టము కంగీకరించునట్లు ప్రజాత్మింతులలో మా పురుగుగాక తక్కిన నంగుల న్నాయాన్యాయములను మరచి పోయిరని చెప్పవలసివచ్చును.

ఈ కారణములవలన చాలాభాగముల కళంకవాచక మని నేను కన్పించును. వారిని అన్యాయలేకుండ దానిని తీసి వేయుటయు నని కోరుచుంటిని. మహర్షి గాధిగారు వచించినట్లు "ప్రజాభిప్రాయము లేక గవర్నమెంటు అభిప్రాయము నెక్కువచేసినదని విషయమునే మనము యోచించవలసి యుండును. ఈ కానకము మనగౌరవమునకును ప్రతిష్ఠానుకూలం కవాచకముగ నున్నది. మీరు న్నాయాన్యాయముగ నాంధ్రోదయము జరపుచున్నప్పుడు దివ్యోలిగిపోగలదు. మహర్షిగారి క్షణాంతమునకు యెంతటిసంకీర్ణభక్తులైనను ప్రజాభిప్రాయమును తిరస్కరించుటకు తప్పదు. గవర్నమెంటువారైనను న్యక్తిమాత్రమైనను ముష్టిబలమునకు నన్యాయము, న్నాయము లొంగిపోవునని తలచుట నన్యాయకాదు.

చాలాభాగముల అంగీకృత మైనవారినాతడు కాంగ్రెసు సమావేశమగుట కిది ప్రథమ మగుటచే నీ సంతకమును దీనిని గురించి చెప్పితిని. మీరు కాలవారణమునకు మన్నింపుడు. పంజాబు అల్లరులకు ఇదియే ప్రథమసాధన మగుట వలనను ఇంతదూరము చెప్పితిని. దీనిని ప్రభుత్వమువారి కంగీకరించుట వలన దానిని ఆక్షేపించుచు కానన సభ్యత్వమును కడచుకొనినవారికి మనము కృతజ్ఞతను చూపవలసియున్నది. సత్యాగ్రహము.

చాలాభిప్రాయము చెడ్డవైనను, అవి యుద్ధవింశన పక్షి తులన బట్టి వానిచెడ్డమును ద్విగుణీకృతమైంది. పరిపాలనాంగమున నున్న ప్రజాభిప్రాయాధి కవి తిన్నామున గాంధీయ ముకు నుడిచియుండెను. అన్యాయ తిరస్కార మిగుల తీవ్రరూపములో చెలరేగ సాగింది. దీనిని జేయవలెనని గాంధీయవారి యుద్ధ సత్యాగ్రహోద్యమమును ప్రారంభించెను. ఇందుముల మన భారతరాజకీయరంగమున అత్యున్నతకీర్తి జనించినది. భారతప్రజాసామన్యమున నాకస్మికముగ ప్రబోధము కలిగినది. సత్యాగ్రహసంక్షేప మెల్లర పీనుటకును పోయింది. అసత్యాగ్రహ దీక్షలుండరి మాటలతో మేము కొందర మేకీభరింప తున్నను, అందరిభాగము విషయమున నెట్టిభేదాభిప్రాయములను లేవు. సత్యము, నిర్భయము, అహింస ఇవియే యీ మహాసంక్షేపమునందలి ప్రధానభావములు. కావున నెట్టిస్థితి మైనను తనకు సత్యమారముని తోచిన భావము నుల్లంఘించి, తత్ఫలితములను మిగులకున తో ననుభవించుట నని యిందు మూలమున లేకుండగలదు. చురుకు ప్రజాభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగ నేర్పగుటవలన కాననములయెడల నీ నూతనము కర్మముకు కట్టిపడియు యుండునా? ఆమెకా కేమున యేలొవిశ్వ విప్రాయయాధ్యక్షు లగు మహర్షి గారిట్లు ప్రాసీయ న్నాడు:— ఏకాననమైనను అంగీకరింపుదని మీరు అజ్ఞానులను నిర్బంధించగలరు. దుష్టులు కాననము నుల్లంఘించినప్పుడు వారు దానిని గౌరవింపనట్లు మీరొసరింపగలరు. కాన, ఏ కాననమైనను, న్నాయాన్యాయపుతీర్పు అయినను ధీమంతులు నిర్ణయించుకొనిన భర్తములకు విరుద్ధముగ నుండినప్పు డది తక్షణమే అచరణ యోగ్యము కాక న్నున్నది. కాననము నాచరణయోగ్యము కాకుం డగ జేయుటయే కొన్ని సమయములందు సాత్త్వికనిరోధ మని పిలువబడుచున్నది.

మనము ప్రపంచకాలములో సమానగౌరవము నాగ్రహించుటయే నెడల ఈవై లక్షణముల కలిగియుండుటవలనము. ఈలక్షణములు లేనిచో మనము స్వాతంత్ర్యమున కర్హులముకాదు. సత్యము కాశ్రయించి, భయమును బోనాధిక పోయినచో మనము బానిసలతో తుల్యులమగుచుము. అనేక తిరస్కరణలకుండు కలికాననప్రయోగము నకభించుచుంటిమి. మనకు తీవ్రవద్ధతులచే లాభములేదు. అది సాత్త్వికతయే. భయము, సాయభద్రనైపుణ్యములవలన స్వాతంత్ర్యమును మనముగడించగలము. అందుములమున మనకోకనేలే విజయము చేకూరి నను, అది స్వాతంత్ర్యసాధ్యము ననుభవించుటకు మనకు ిద్ధదశలందు. మనమిప్పుడు నిరోధించు నాతడులనే మన ముప్పుడు మరల కల్పించినవారమగుచుము.

సత్యాగ్రహ లక్షణములు ఏమిట 6-తేదీని కాంతి యంతముగ జరిగిన మహోత్సవములందు గానవచ్చినవి. ఆ దినము భారతక్షేత్ర చక్రవర్తి మిగుల ప్రభావితమైంది. ప్రజలు పనిపాటలను మానుటవలన యెల్లరులు బయలు జేరునని కొందరు అజ్ఞానము కలంకపొందిరి. కాని అది సాత్త్వికమైనదే. భారతక్షేత్రమున నిది అధ్యాత్మికపద్ధతి. ప్రజలవిచారమును దెలుపుట కిది అనాదినుండియు జరుగుచున్నది. తమకష్టములను తొలగించుకొనుటకు ప్రజలు దీనిని అనులించుచుండిరి. కానికంతకును కలిగిన కష్టములయెడల తమ విచారమును దెలుపుట కీ పద్ధతి అకలంకీయమగు చుండెను. ఇది కాంతి సాక్షాదీకారములకు తిరస్కారముగాని, బెరుపుగాని గాకాలము. ఎట్టి అల్లరులు కేరయే కాంతిముగ జరిగిన సత్యాగ్రహదినమునను నిది సంపూర్ణముగ వెల్లడియైంది.

గాంధీయవారు నాన్యాయ కపాధుల కల్పించి, భారతక్షేత్రమునందలి అల్లరులకు సత్యాగ్రహోద్యమము కారణ మని కొందరు వాదించుచున్నాడు. కాని ఇది అసత్యము. సత్యాగ్రహోద్యమము అధికారుల కాగ్రహము కలిగించినది. వారు ప్రజలను కే పెట్టిరి. భారతక్షేత్రమున పంజాబునంతే సత్యాగ్రహ మెప్పుడు వ్యాప్తి నొందినను, అల్లరులు లేకుండుటకు గారణమేమి? ఏమిట 6 తేదీ చంద్రావలన కాంతికి భంగము కలుగలేదు. ప్రజాకాలము లిరువురు ద్విపాంతరవాదమున కుపబడి, గాంధీయవారియును పట్టుకొనబడినవారును ప్రజలలో ఆగ్రహజేయు మొదలైనది. సత్యాగ్రహముగాని చంద్రావలగాని లేకున్నను, యీ ఫలితము కచ్చియుండెడికే!

నైతిక శాసనము

తనవారి జరిగిన విషయముల నియమ తెలిసికొన వలయును. నైతికశాసనము ప్రయోగింపబడింది. చాలకాలము పంజాబునకును, ప్రపంచమునకును కలసింబంధము కట్టిజేయుట చేయి. సత్యము మనకుతప్పదుండెను. ఇతరు లాక్షేత్రమునకు రాకుండగ నిష్కరింపబడిరి. ఆగ్రహముగాను మన ఆరాధ్యమైన రాజకీయజేయము. నైతికశాసనము ప్రకటితమైన కొలదికియులకే అభిలభ్యతక్షేత్ర కాంగ్రెసుకమిటీవారు ఈ విషయమై పరిశోధనము సూచించుట ఒక ఉపసంఘము నేర్పరించిరి. మీరు చాల పమాచారమును నేరించిరి.

మాంటరు ప్రభుసంఘము

భారత ప్రభుత్వమువారి చేర్పరచిన మాంటరు సంఘము ఎల్లర కాభాగంకరముగ నున్నది. అయినను దానియెడల మామగల ఆక్షేపములను కడచుకొని, ప్రజాకలినిధులను మం అవకాశము నొసంగు కర్తవ్యమిదా దానితో సమాచారము చేయుట కంగీకరించితిమి. సాత్త్వికము నిచ్చుటకు నిర్బంధితులగు పంజాబునాయకులను రప్పించవలసినదని పంజాబు ప్రభుత్వమువారికి తెలిపియుంటిమి. అనేకదినము లీ విషయమును గూర్చి ప్రభుత్వమువారితో ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల బంపితిమి. మా కోరిక లుపాటముగ చూడబడునని ఆక్షేపముకొని యుంటిమి. ప్రభుత్వమువారిని కలవరపరచుట కీ ప్రయత్న లేక యీవిషయములను వాదాప్రతికలయించు ప్రయత్నంక, మిగుల ఓర్పుతో మిన్నకుంటిమి. మాంటరు సంఘమువారు లాహోరునగరమున జేతునయమున ప్రభుత్వమువారి ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. అటుపిమ్మట జరిగిన ఉత్తరప్రత్యుత్తరము లెల్ల రకు తెలియేమున్నవి అంతకంటె నిశ్చయమైన చెప్ప నవసరములేదు. మేము ప్రభుత్వమువారి నమ్మతిని నైకొనుటకు ప్రయత్నించితిమి. మేము మొదటకొరికొరికలకు కల్గించితిమి. తుదకు నిర్బంధితులగువారిలో నికలదరిని సాత్త్వికము నిచ్చునయమునను విడుదలజేయుట కంగీకరించితిమి. దీనినిగూడ ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించిరి. నేనుగూడ విచారణసమయమున కోర్టుకు రప్పించబడుదురు. పంజాబు నాయకులు మాయామ్రకారము విచారించుటకులేదు. అధికారసాక్షుల కాత్మామమునైని, అల్లరుల కన్నిటిని వారే కారకులని దోషు రోపణ గావించబడుచున్నది. అయినను, అధికారు లెల్లరును సంఘము నెరుకుటకున్న సాత్త్వికమునిచ్చుట కనువియ్యదినపుడు ప్రజానాయకుల కిహక్కు ప్రసాదించుట కాపొవుట యేటి న్నాయమో యూహించగలమున్నాము. కాంతియగౌరవసమర్థ నార్థము నుడుకమిటీవారు నేరించిన సమాచారము నెంచు ప్రజలపక్షమున ప్రకటింప నెంచివారు.

ఈమధ్య మాంటరుసంఘమువారు తమ మాయామోహర తినిబట్టి పోవుచుండిరి. మనకుమధ్య అధికారులు కిమ్మకొనిన నేరములు మొనడుచున్నవి. వారికిన్ని ఏకపక్షపు సాత్త్వి

మునుబట్టి ఆధారపడియున్నది. రెండవపక్షమును సలుకమిటీ వారు వెల్లడించెదరు.

కాంగ్రెసు నలు కమిటీవారు నియోజితర సంఘము వారి తీర్మానము తెలుసుకొనుచు, ఇటీవల పంజాబులో జరిగిన దుర్ఘటననుభావము లాగుకొనెట్లయ్యెదరి. కాంగ్రెసునకునా రీ కార్యములలో వ్యక్తిభావ్యత యెంతవరకున్నదో పరిశీలన బూతుకొనలేదు. అకార్యము లన్నిటియందును నిదికృత మై, వానికి ప్రోత్సాహ మొసంగిన భావములే వారు బయటపెట్ట దలచుకొనిరి. నేటికొన్ని విషయములను మాత్రము దలివెదను:

అత్యుత్తరము:—ఇంతపక్షములను ప్రేరేపించిన భావములకు అత్యుత్తరము మంచి ఉదాహరణము. అత్యుత్తరపు ప్రజలు ఏమిట 6 తేదీ సత్యాగ్రహప్రత్యము ననులించిరి. అదిభయముగ నే ఏమిట 9 తేదీని రానునమి అత్యుత్తరము గా నిందిరి. ఈ యత్యుత్తరమున హిందువులును మహమ్మదీయులును పాల్గొనిరి. ఎప్పుడును అల్లరిగాని, బెరుపులుగాని లేవు. ఉత్తరములు కాంతిముగ జరిగినది. దీప్యాట్టి కమిషనుకు గౌర వార్థము అంగీకరించుకొను పాదబడెను. హిందువులు మహమ్మదీయులు ను కలసి శ్రీ సార్వభౌముని గౌర విం చుట కై తే య బ డె న యా యు త్స వ ము వలన అత్యుత్తరపు ప్రజలభావములు తెలియగలవు. కొన్ని గంటలలో ఈస్థితికి సంపూర్ణమగు మార్పు కలిగెను. బహులలో వెల్ల ప్రజలు గుంపులలో ఆగ్రందములుచేయుచుండిరి. వారు తమతల పాగలను పాదరక్షలను తీసివేసి విచారమును చూచించుచుండిరి. కవిధముగ వాతరతునాయకులను వదలవలసినదని దీప్యాట్టి కమిషనుగారిని ప్రార్థించుటకై ఆచనగృహమునకు పోయి యుండిరి. వారివైపునాములు కాలబుడిక కొందరు మరచి, ఇతరులేవలకు గాములులు కలిగెను. తోడనే ప్రజల స్వభావము మార్పుజొందెను. సమాజము క వారు ను తీవ్రముగ క్రవర్తించిరి. తగతీర్పుకొనుటకై వారు కొన్ని అకార్యములను చేసియుండిరి. అందులకు భారతీయు లెల్లరులకు తల వంచుకొనుటవలసియున్నది. కాని రెండు, మామగంటల కైకకు వాతక్రజలు తెలిసి తెచ్చుకొనిరి. వారు చేసినవి అకార్యమని తెలిసికొని, పోలీసువారయ్యుకొని, నైరుతులయ్యుకొని జోక్యములేయే తమ వివాదకార్యములను మానుకొనిరి.

ఇక అధికారులమహోదయముల నియమ పరికరము. సత్యాగ్రహప్రకటనమును గాని మార్గాలు స్వభావముగాని వారుగుర్తించలేదు. ఇదియంతయు మహాత్ములయనియు రెండవ తిరుగుబాటునకు తిన్నాములనియు వారు తలంచిరి. సాఫల్యము నూసివేయుట మున్నగువలన వారిని అకారణ పరచుటకు జరిగినవని ప్రయత్నించిరి. హిందూమహమ్మదీయసమ్మేళనముగూడ వారికండ్రుప గొప్పకుట్ర వలె కనబడినది. పాదరక్షలుగాని, తల పాగలుగాని కేరయే వీధులయందు బోవుచుయనేమో మనకు తెలియును. అది దుఃఖదినమున మనము గుర్తింతుము. కాని అధికారు తీరావలము గుర్తించుటకు ప్రయత్నింపకు. అప్పుడు దీప్యాట్టికమిషనుగా నిండిన మైజ్యుగారు సాత్త్వికము నిచ్చుచు రిట్లు చెప్పిరి.

"అవును, వారు నాయుటికి కచ్చుచుండిరి. వారు మా మూల ప్రకారము తమ అనుభూతిని తెలుపు ఉత్తేజముతో రాతరు. మీరు తమ తలగుడ్డలను, పాదరక్షలను తీసివేసినవచ్చిరి. ఇది మర్యాదగా దుస్తులను వేసికొనలేదు. వారు ద్వాప్రభుత్వము జేయునట్లేము కలిగియుండిరి."

ప్రశ్న:— అది విచారించిన్నాము కావచ్చును. జవాబు:— విచార మొనయుట నది తీవ్రమగు విచారము."

ఈవిధముగ చాలకాలము ఇండియనునీనిని సర్వములొ న్ను మైలుగాను పాదరక్షలను తలపాగలను తీసివేయుట ద్వాప్రభుత్వమునకు మని గ్రహించిరి.

ప్రజాపాలకులు ప్రజాచారముల నెరుంగక కర్తవ్యములు చేయవలయు కాదు. అట్టికర్తవ్యములకు నవాములు వాటిల్లనపు డది నేరముగ పరిగణింపబడును.

దాక్తరు సత్యభామ కిందూగానట్ల అగస్టికముగ ద్విపాంతరవాదక విధించుటవలన పాలకుల స్వభావము వెల్లడియగుచున్నది. జేతమున విప్లవమున్నదని నమ్మి, నిరంకుశాని కాములు తమ సహజస్వభావమును వెల్లడిచేసిరి. తమకర్తవ్యము ప్రజలను కలవరపరచునని వారికి తెలియును. అయిన వారికి కలపాధనసామగ్తితో ప్రజల నడచితేయాలరా! ప్రజలకు హేతువాదముజూపి, కాంతమకునలెనని వారికి తోప నేలేదు. కామే సర్వవిషయస్థియములను కర్తవ్యం తలంచుచువారు క్రవర్తించిరి.

జలీలకు వాలా భాగం... వైశాఖవినయన జరిగినవిషయము
అతిపూర్వముగా... ఎట్టి భారతీయుడును, ఎట్టి అంగ్లేయు
డును ఆకాశమును విడిచిపెట్టిన వారందరూ... భూమిభాగములో
జరిగిన విషయములగుర్తుగా... ఎట్టి ఆంగ్లేయుడుగాను ప్రత్యేక
ముగా పరిశీలించి యిట్లు తెలుపుచున్నాడు. "నేను ప్రతిదిన
యందును మిగుల భాగ్యముతో కలిగియున్నాను. ఆకాశమును
అధిష్టించుటకు నన్ను... వారు సమర్థులగుట దుర్లభము." ఇంత
కంటె మరిభావము వానిని గూర్చి వర్ణించ వలెలేదు.

ఇందులకు సంబంధించినవిషయములు మాయముటనే
యొప్పును. వానిని ఆధికారులకూడ అంగీకరించిరి.
ఆకాశమును కత్తులకు జనరణము చేయవల
గాను తిరుపతిగూడ మిగుల ప్రసిద్ధిగానున్నది.
వానిని వారు సమర్థించి సాహసించిరి. తాము ప్రజలపై కాల్యక
లయ్యునో వారు కన్నుగించి పరిహసించియుండెడి రినియూ,
అందుచే ముందుకొక తెలుగుకుండనే వాస్తవే తుపాకులను
ప్రేక్షకుల దయాభావము కనుక కార్యమనియూ
వీరవారము. తుపాకులను కాల్యముండక ప్రజలను
తొలగించుచున్నది వారంగీకరించిరి. కాని ఆత్మగౌరవము
కాదును తుపాకులను ప్రాప్తియగువరకును, 2000 మంది
మరణించు వరకును, వీరు కాలికి. వారణాసివారి గూర్చి
యూ, గాయములు కలిగిన వారిని గూర్చియు శమగొనుటకు
తమవని కాదునీరునున్నది. ఇట్టి కార్యములు సర్వమేలే ఓర్వ
యగుగారి ఆధిపత్యమును బడెననది. ఈ కార్యములనే అధి
కారు లెల్లరును హరించునంతయు నెరుగు నవర్థింపఁబడింది.
జనరణము దయచేయవలయు నున్నది.

ప్రాకుట - జనరణము దయచేయవలయు తుపాకులను ప్రేక్షకు
లతో సంబంధించినది. ఒక విధిగూడా బోవువారెల్లరును
క్రమి కీటకములను కడుపునై ప్రాకటమైనది వీర బ్రాహ్మిని.
ఆవిధములో కొన్ని దినములకు బూర్వము మెప్పుద్దకన్య నెవరో
యెరిగించుటలే యీశక్తి విధింపబడెను. ప్రజలను ఆగారము
వరకును కంటకంపై మంచినీర్లులేదు. ప్రజలను వీరులలో కొర
దాలలో కొట్టులయూ, బలవంతముగా నులములు చేయించు
కొనుటయూ, మున్నగు కనులకుగూడ దుడుగురే కారకులు.

లాహోరు:— ఈ విషయమున జనరణము దయచేయవలయు
తో ప్రాప్తియేయగా విశేష ఆసక్తికలదు. లెప్పి నెంట్లు కర్మ
ల ప్రాకుటానుగాను లాహోరులో నివిధముగనే వర్తిం
చింది. లాహోరుకు నమిరముననున్న ఒకవల్లెటూరులో వివా
హము జరగాగా, నైక కానము అయిలానున్న సమయమున
యీవిధముగ గుంపుగూడినందులకు పెండ్లిమారుని, పెండ్లికి
నచ్చినవారిని పురోహితులను కొడదాలో వీరుకొట్టింది
ఇందులకు తనక్రింది ఉద్యోగిలోను ప్రముఖానుగా జూ
లీయ్యుచున్నాడు. సవాళనభర్త కొడాలావిద్యార్థులు 500యం
దిన కలకాలాలోపాధ్యాయులను పట్టుకొని, ప్రతిదిన 16 మైళ్లు
ఎండలో నడుచుకొనినది అజ్ఞాపించిరి. నైక కానమునోటికి
కానోదించినందుల కిది శిక్ష. ఇద్దరు భారతీయులకంటె
నెక్కువమంది కలసి నడుచు రాదని వీరు కానింది. ఇట్టి
పక్షము జరుగుచున్నను మనకు సామ్రాజ్యమున గౌరవగౌరవ
మున్నదనుటయం దగ్గరేమి?

గుజరాత్ వాలా:— ఇచ్చట కర్మలు ఓట్రి నుగాను
గుజరాత్ వాలాలో కర్మాధికారులు నైక కానము ప్రకటి
తము కాక పూర్వమే వీరికార్యములను సమర్థించెద మని పం
జాబు ప్రభుత్వపు ప్రధాన కార్యదర్శి వీరి కథయ విచ్చి యుం
డిరి. ఓట్రి నుగాను గౌరవించును అను 60 యేండ్లు మునుప
వానిని పట్టుకొనిరి. ఈతనికుమారుల నిరవధుల పోలీసువారు
పట్టుకొనవలసిందిగాను వారుకట్టువదలేదు. అందుచే ప్రభుత్వ
మువారు తండ్రికికట్టుకొనిరి. ఆతని ఆస్తిప్రభుత్వమువారిచే వి
కరముకొనబడినది. ఈతని కొమారులు కట్టువదలుచుకు ఆయాస్తి
లిగియుండగలడు. ఈతని ఉద్యోగమును తీసివేసిరి. దీనిపై
విమర్శ అనవలసి.

గ. క. వాలాలో వివాహములనుండి బాంబులు పేలు
బడినవి. ఒక బాంబు పాతకాలావిద్యార్థులు నిశనింపునా
మునై బడినది. లెప్పి నెంట్లు వాడిననుగారి కార్యములబట్టి
సర్వమును లేటవడగలదు. "నేను 20,30 మంది జనము ఒక
కాలములో చూట్టాడునుండగా చూచితిని. వారిపై బాంబులను
పేసిరి. వారిలో నేనెరుంగను. వారు ఆక్రమణ ఉద్దేశ
ముతో నచ్చుకొనినట్లే లేదు వారు తెలియదు. కాని, ప్రజల
గుంపులు తొలగించుచును కాకులకు వీరుబడియుండుటచే
నేను బాంబులను పేసితిని."

కనూరు:— కనూరులో కమ్రాడవుటనుగాను వివిధ
శిక్షలను గనిపెట్టిరి. ప్రజలు భూమిని తమ తలతో తాకవలె
నని వీరు నిర్బంధించిరి. దుక్కలకు లగు ప్రైలయెడుట పురుషుల
ను గుడ్డలు తీసి, కొరదాలలో కొట్టింది. వీరిసోదరుడు లెప్పి
నెంట్ల కర్మలు మెక్రేగాను విద్యార్థులను కొట్టింది, తన్నులమున
యితరులకు బుద్ధి నేర్పనెంచి. నెద్ద విద్యార్థుల కేరి వీరు
కట్టించిరి. వా లెట్టి నేము చేయలేదు. శిక్ష సహభవిండుటకు
వారి పూర్వకర్మములకు వేరు కారణములేదు. పురుషాను
లందరిని రావించి 150 మందిని ప్రత్యేకించి ఒక బోనులో
నొంగినట్లుంజేరి. ఎవరిని విచారించక పూర్వమే ఎవరికిని మరణ
శిక్షను విధించక పూర్వమే కుంజాబు ప్రభుత్వమువారి యుత్త
రపును బట్టి ఉరిస్తంభములు నిర్మింపబడినవి. అని కర్మలు
మెక్రేగాను వెలుపుచున్నాడు.

హిందూ మహమ్మదీయు మైత్రి.
పంజాబు ఉద్యోగులు ప్రజలను భీరిల జేయబూను
చేగాక హిందూమహమ్మదీయుల మైత్రిగూడ వివరితదృ
ష్టితో చూడవలసి. వానిని వారముచేయుటకు గట్టిప్రయత్న
ముచేసిరి. ఆ మైత్రి మనకు భువమగు లాభము. ఇటీవలసంరాప
కరములగు విషయములు జరిగినపుడు వివిధమైన హిందూ
మహమ్మదీయుల మైత్రి లాహోరు దిల్లీ మున్నగు నగర
ములల దెల్లర నెరిగియే యున్నాడు. "హిందూ మహమ్మదీ
కేయి జరిగిన వార మాతృలమున నెదలెను. ఆయాత్త
నాదములు కుంజాబు యుద్ధములు మహావీరాధముగ జరిగి
చింది. మహావీరముని. రాజ్యములను ప్రవక్షి మనిరి.
ప్రభుత్వమును తొలగించుట కేర్పడిన సమ్మేళనమనిరి. నైక
కాననోద్యోగు లావరించిరి తలవంపు పనులలో హిందూమహ
మ్మదీయు సమ్మేళనమును బహిరంగముగ నిరసించుట యొక్క
టి హిందువులకు మనీడులలోని కిని మహమ్మదీ
యులకు జేవాలయములలోకిని రానియ్యుటయూ హిందువు
లను మహమ్మదీయులను ఏకసాక్షమునండి పానీయమును
గ్రహించుటయూ హిందూ మహమ్మదీయు గుంపులను దూర
దూరముగనుం గోరువారికి దున్నునముగా నుండెడి. వారి
కది మహా వర్ధకముగ కనబడినది. కాననే నైక కానవాధి
కార చరమదయందు మహమ్మదీయులకు హిందువులకు
నిత్యులకు ప్రత్యేకభేదల నేర్పవలయు ఉద్యోగుల ప్రాప్తి
నాయన ప్రయత్నించు జరిగెను. దాని తుదామమేమో నే
నెరుంగనుగాని, వా జీయము హానికరమగు నీవంచనల లాం
గరని నేను శిక్షించెదను.

సిక్కిముగ జరిగిన ట్లంగీకరింపబడిన విషయములలో
కొన్నిటిని మాత్రమే నేనిట వివరించితిని. శ్వాసకాస్త్రము
నేనిట జరుపబడిన లెక్కకుమిరిన సంక్షోభకరములకు ఘోర
నులనన్నిటి ని చట వివరింప సాధ్య పడదు.
అందులకు మీరే ర్పరచిన కమిషన
రుల నివేదికము ప్రకటించబడువరకును మీరు నేనియంద
వలెను. వారు సాక్ష్యమును సమకూర్చుచున్నాడు. ఈలోగా
నాంకుట సంఘమువారియెగుట నిశ్చయమైన సాక్ష్యములను
బాగుగాతిలకింపును. సాక్షులగు న. ద్యోగుల దురభిమానమును
గుంపుసభ్యులగు భారతీయులపట్ల వారు చూపునాంకారమును
మీరుగమ:ంపును. దానివలననే ఉద్యోగుల మనశ్శాంతి మీకు
బాగుగా విదితమగునుగాని నే నెప్పుడెప్పుడను నగిగా మీకు
విదితము కాదు. నైక కానన శ్వాసకాస్త్రములందు తిన్నుల
చెట్టిన శ్వాసముయ్యును వీరే. కిరకీటులను విధించినవారును
కొరదా దెబ్బలను కొట్టించిన వారునుగూడ వీరే. ఇక వీరిని
బట్టి ముంజాబు ప్రభు లెట్టిదుస్థితికి పాలైకో మీరూహింప
దగినది.

నైక కాననావశ్యకత
నైక కానమును ప్రకటించుట అవసరము అని విషయ
మునగూడ మనము మన కమిషనరుల నివేదికమును నిరీక్షింప
లసియున్నది. ఉద్యోగుల భావము హిందూ సంఘమువారి
ఎదుట సాధ్యమైనంత ప్రజలముగ వివరింపబడినది. వారి వాద
మున కాధారముగలదా లేక వారిచర్యలకు కేవలము భీతియే
ములమా? దీనినిగూర్చి నేనిపు డేమియును నిర్ధారణచేయగూ
డదు. కాని నైక కాననావశ్యకత కలదా అను విషయముకంటె
దాని సమసరించినపయమునంద బట్టి అవసరము కలదా అను
విషయము నుభ్యుతమము.
కలవరము కలిగియున్న దివములలో నా కానన ము జరుప
బడలేలేదు. అపుడు నివిజపుద్యోగులు నైక కాననోద్యోగుల సహ
యమును కోరిరి. అట్లు వారికోరుట కధికారముకలదు గాని అది
నైక కానము కాదు. నివిజపుద్యోగులు తమ అధికారమును

తమ నైక కానోద్యోగులకు వశపరచదగినదా అను విషయము మర
యొకటి. కాంతిని నెలకొల్పుటకు దాని అవకరములేదు. అల్లరు
ల వ్యాపింపబడుటకు దానిని నెలకొల్పితి మని లాహోరు
కమిషనరు కేచెనుగాను నడిచిరి. చాల హెచ్చుయంది నిర్బం
ధించబడుటచే కడువడిగ విచారణలు ముగియుటకుగూడ నా
కానము అయి జరుపబడెనని ఆతడు నడిచెను. తనజిల్లాలో
ని పరిశీలులనుబట్టి ఆకానమును దీర్గ కాల మునునందంచ
లేదనియు సరిసాధునందలికన్యకు లండలకు కారణమనియు
మెల్లయిర్పింపుగాను నడిచెను. ఏ ఏము 18 వ తేదీనుండి ఆ
మృతసార సగరము పరమకాంతమునకు నిలయుగా నుండె
నని జనరలు దయచేయవలయు నుడిచిరి. నైక కా
నమును అను జరుపుట అవశ్యకమని
నకు కాకున్నను దానినం తదిర్పి కాలు మునునందంచ
దించుటమూత్ర మెట్టి ఆధారమునలేదని పుద్యోగులసాక్ష్య
ములనునే స్పష్టమగుచున్నది. అది అయినందున్నంతవరకు
ను ప్రజలకు దర్శనశీతియే కలిగియుండెను. సరిసాధు అల్లరు
లను సరియాయాపాటు. రెండవది విచారణ త్వరగముగియుట.
ఇందుకు నైక కానమునతో మక్కుర లేకుండనే శ్వాసకాస్త్ర
నముల నేర్పరుచుటకు దొరసమువారి కధికారము కలదు.
అపుడుగూడ విచారణ కడువడిగనే ముగిసియుండును. గాని
ప్రజల కిట్టి యిడుములు కలిగి యుండవు. ముద్దాయిలు
శ్వాసకాస్త్రముల నేర్పరుచుకొన నిలండును. ప్రస్తుతము నైక
కాననావశ్యకత లేదు. ముం దెన్నటికిని ప్రజలు తొందరలను
కలిగింపబడ వారికి పరమభీతి కలిగించుటయే దాగ్రహ
జనము ను నడిచే వుద్యోగి సాక్షులందరు
ను చెప్పవలసి సారాంశము. జనరలు సాధ్యమగుచును పం
జాబు చీపు కేకరియును ఆతరహాస్వముగ హిందులగుంపుము
వారి కేయి తెలిపికో గాని బహిరంగముగ విచారణ జరిగినంత
వరకు చూచిన, నైక కానము మహావీరాధము. అందులకు
ఉద్యోగులందరూ కాధ్యులు

బల్లారి సరసవిద్యోగిని

సభవారు
28-12-19 తేది ఆదివారము సాయంత్రము
కృషలీల నాటకము

1919 డిసెంబరు 29 తేది సోమవారం సాయంత్రం

చిత్రనళియ

నాటకమును
అర్చినియనువిధి లోనుండు.

గోకేల్ హాలునందు ప్రదర్శింతురు.

శ్రీ నెల్లూరు ఆంధ్రభాషాభిమాని

సమాజమువారు
ఏతత్సమాజాధ్యక్షులు (మహాపాధ్యాయ)
బ్రహ్మశ్రీ, వేదము వేంకటరాయ శాస్త్రిలవారిచే
రచియింపబడిన
బాబ్బిలియద్దము తేది 28-12-1919 డి
ఉమ ,, 30-12-1919 డి
శాకుంతలము ,, 2-1-1920 డి

అను నాటకములను
బెజవాడ మైలవరము థియేటరులో
రాత్రి 9-30 గంటలకు ప్రదర్శింతురు.
కొ. వెం. వరద రావు, సహాయకార్యద్రష్ట.

నెల్లూరు బయస్కోప్ థియేటర్,

పెనాప్ట. (1965)
పెనాప్ట అనుకన్య పోలీసువారిచే కట్టుపడిని
దొంగలను కట్టించుటకుగా ప్రయత్నించిన పను
లను చూచిన అత్యాశ్చర్యముగా నుండును.
ఫిలిం 15000 అడుగుల పొడుగు గలది.
10 భాగములలో అంత్యమువును.
సాయం 6-15 గంటకు, రాత్రి 9-30 గంటకు
ఈనెల 20 వ తేది నుండి 26 వరకు రెండాబలు.

విక్టోరియా పురమందిరమున ప్రవేశింతురు.

నేటిదినమున క్రష్ణదనాటకమును గేటటి
దినము కృష్ణలీల సోమవారం చిత్రసలీయము నా
టకములు కుదర్చింపబడును.

World's News.

(Reuter's Agency.)

England

Agricultural Produce.

Royal Commission's Recommendations.

LONDON, December 26.

The interim reports of the Royal Commission on agriculture are published. The majority report recommends that the minimum prices of wheat, barley, and oats, grown in Britain should be guaranteed by the State, the producer having an unrestricted market but the State retaining control of prices in the event of a national emergency. The minority report disagrees with the continuance of the policy of guaranteed prices for cereals.

Round the British Empire.

Press Comments on Prince's Speech.

The newspapers re-echo the enthusiasm with which the Prince of Wales's speech was received by his hearers. It is compared to the King's famous "Wake up, England," speech. The "Times" concludes an eulogy of the Prince's keen sympathy and understanding for the view-point of the Dominions by expressing the hope that his devotion to duty will not out-run his discretion and says the Prince's triumphs in Canada and America were not gained without personal cost. The interval before his Australian tour should be spent to the fullest measure in rest and recruitment.

Russia

Denikin Confident of Success.

LONDON, December 19.

Interviewed by the "Daily Chronicle's" Taganrog correspondent, General Denikin said he would never consent to negotiations with the Bolsheviks. He would fight whatever happened. He added that he could put sufficient men into the field to secure victory if he had equipment, but for lack of which he would have been in Moscow long ago. He concluded "though our success may be delayed, but we shall win in the end."

Bolshevik Propaganda.

Widespread Activities.

LONDON, December 22.

Much light is thrown on the widespread Bolshevik propaganda, especially in the East, by the correspondent of the "Times," who says that the Soviet Government has given a subsidy of five million roubles in gold to the Muslim League for the Liberation of Islam, the object of which is to promote seditious movements of Muslims against European domination. The League includes Egyptian, Turkish, Indian, Afghan, and Persian Nationalists, and has its headquarters in Moscow and two sub-committees, the Eastern Central Committee which supervises all the organisations in Persia, Transcaucasia, Anatolia, Turkistan, Afghanistan and India and which has its headquarters with the forces of Mustafa Kemal Pasha, the Turkish Nationalist Leader, and the European Central Committee in Berlin which deals with propaganda in Europe, Egypt, European Turkey etc. The Bolsheviks are also urging the Chinese revolutionaries to become Bolsheviks and are endeavouring to foment a revolution in Korea.

Germany

German War Criminals.

Alles Preparing Trial List.

LONDON, December 22.

PARIS—The Inter-Allied Commission for drafting a list of names of German war criminals has been sitting in Paris for the last month. The Solicitor General, Sir Ernest Pollak, represents Great Britain. About 1,500 Germans will be arraigned before British, French, and Belgian Military Tribunals. The French Tribunals will sit in Paris and Lille. The list includes one of the Ex-Kaiser's sons and Prince Rupprecht of Bavaria and a number of Generals.

Turkey

Turkish Peace Treaty.

Comments on Aga Khan's Speech.

The Points at Issue.

LONDON, December 20.

Commenting on the Aga Khan's speech at yesterday's dinner to Mr. Montagu, the "Times" quotes with appreciation the Aga Khan's description of the Government of India but as not a leap to the dark, but a leap out of the dark. Referring to the Turkish Treaty the "Times" emphasises that the terms of Peace cannot be decided solely out of reference to the views of Musselman India and says the British Government would never willingly affront the susceptibilities of Indian Moslems, but the issue hangs upon larger considerations than a sentimental and rather modern interest in the rulers of Turkey. The "Times" describes Mr. Lloyd George's speech of January, 1918, in which he stated that we were not fighting to deprive Turkey of Constantinople, Asia Minor and Thrace, as an offer, not a pledge. The speech was accompanied by conditions with reference to the Dardanelles, Bosphorus, Arabia, Armenia, Mesopotamia, Syria, and Palestine and was an invitation to Turkey to cease the fighting which meant her own ruin. The "Times" concludes:—Turkey elected to continue the war and having been decisively beaten must abide by the consequences.

Ireland

Attack on Lord French.

Further Details.

LONDON, December 19.

The attack on Lord French was made shortly after he left Ashdown station near the entrance to Phoenix Park. The attempt was evidently planned with the minutest detail. Lord French's escape was due to the fact that his car was leading and the assailants allowed it to pass with a few shots and concentrated their fire on the second car, thinking it was the Viceroy's. The latter's car was not damaged, but the screen of the escorting car was smashed the car itself splintered with bullets. The constable wounded was on duty at the corner of the road and was warned by the gang to get clear before the cars approached. The constable refused and was promptly tripped up and shot in the foot. It was while the fusillade and bomb-throwing were at their hottest that the youth standing at the cross roads in the attitude of bomb-throwing was shot. His confederates attempted to drag off the body, but failed owing to military fire. They scattered all over the country were pursued, but escaped. A detective seated beside Lord French's chauffeur was wounded in the hand, but otherwise there were no casualties in the Viceroy's party. The dead assailant has been identified as a grocer's assistant residing in Dublin. The Police and Military raided his house last night and seized documents. An investigation on the scene of the outrage showed that Mills' hand-grenades were used and these had made holes in the road at various places.

Further Minor Outrages.

LONDON, December 20.

Further minor outrages are reported from Ireland including the attempt to wreck a train in West Clare. Damage was done to rolling stock, but no passengers were injured. Extraordinary scenes took place at the Crimes Court in Banfort (County Donegal) where four Sinn Feiners were charged with soliciting funds for the "Dailleam." Two men described as magistrates excitedly protested against their sentences, one declaring that he would throw the commission to the winds. A statement that certain witnesses could not appear in court because they had been shot evoked laughter.

Archbishop Walsh Condemns Outrage.

LONDON, December 21.

A letter from Archbishop Walsh condemning the attack on Lord French was read at all the masses in Dublin churches to day. The letter says that the attempted assassination calls for protest from every patriotic Irishman who hopes to see the present rule of coercive Government in Ireland brought to a final close.

A Coincidence.

LONDON, December 20.

The attempt on the life of Lord French occurred on the very day that the Cabinet was meeting to consider the Home Rule proposals which will be outlined by the Premier on December 22nd. It is expected that the outrage will affect the tone of the Premier's speech, but not the character of the proposals. There were consultations after the outrage, and Mr. Macpherson arranged to go to Ireland immediately.

Mr. Bonar Law's Views.

Mr. Bonar Law speaking at Liverpool last night after declaring that the Coalition was never more homogeneous and that the talk of a general Election was nonsense said, amid tremendous cheering, that the Government would not allow an Irish Republic to be established. The attempt on the life of Lord French was significant and was indicative of the spirit in which a certain section of Ireland was going to welcome the Government's honest attempt to deal with the subject on December 22nd. Such attempts would never move the British people to grant self-determination.

Press Opinion on the Outrage.

The outrage is condemned most strongly in the papers but with the exception of the "Morning Post" which calls upon the Government to let Sinn Fein, which has declared war, suffer the consequences of war, editorial articles generally hope that the crime will not affect the Government's policy.

The "Daily Chronicle" urges the Government to go ahead unwaveringly with the new Home Rule Bill.

The "Daily Mail" hopes that the crime will not be made an excuse for prolonging the era of repression and for deferring the grant of self-Government.

The "Times" sees in the monstrous occurrence no sufficient reason to turn aside from the work of the Irish settlement. The "Times" says that the Premier has a great opportunity for a great statesman on December 22nd.

The "Daily News," while reprobating the carefully pre-meditated crime, declares that it is a challenge to Government to produce an alternative to coercion.

LONDON, December 22.

The London papers publish editorials regarding the position in Ireland. The "Daily Mail" suggests that a large reward should be offered for the discovery of the miscreants, pointing out that £10,000 was offered in the case of the murders of Burke and Cavendish with the result that the murderers were caught and hanged.

The "Daily Chronicle" expects that Mr. Lloyd George's statement to-day on the Government's Irish, Home Rule proposals will be broad, fair and dispassionate and although it will not be favourably received by the Irish Extremists, Government must make up its mind to persevere with proposals.

The "Daily News" says the Premier should make it clear beyond doubt that the Government is at last in earnest in doing something to end the Rule of the Jackboot in Ireland.

The "Times" says Mr. Lloyd George cannot hope for any thing approximating to national support if he attempts to justify the administration of the Irish executive. A new principal in Irish Government must be started and accompanied by a binding assurance of firm purpose to put the principle into effect. To-day will decide whether the Government will meet the great obligation, or will admit failure, and proclaim the bankruptcy of British Statesmanship.

Details of the Raid.

LONDON, December 22.

The raid on the offices of the "Irish Independent" was an extraordinarily daring one in view of the fact that Newspaper premises are within 120 yards of Dublin's main thoroughfare. The raid took place at 10 o'clock on Sunday night; between forty and fifty men participated, some holding up the staffs of all departments with revolvers whilst others destroyed the machinery. Telephonic and Telegraphic communications were cut off, and nobody was allowed to leave the premises including Post Office messengers who had just delivered telegrams. The raid lasted 20 minutes and was carried out so quietly that no body outside was aware of what was occurring. Before leaving the raiders handed the Editor a note saying, that the "Independent" had been suppressed because it had outraged the sensibilities of the Irish people in branding as an assassin the high-souled youth who had lost his life in an endeavour to rid his country of a tyrant.

ASSOCIATED PRESS.

Punjab Leaders Released.

Amritsar, December 27.

Later.—It is now confirmed that Punjab Leaders here were released from Lahore Jail late yesterday evening. Dr. Satyapal arrived here shortly before midnight. Dr. Kitchlew, Harikishenlal, Dunichand, Rambhaidutt and others are expected by the Congress special train leaving Lahore at 9 a. m. to-day. A reception has been hastily organised for them.

Congress Arrivals.

Mr Tilak

AMRITSAR, December 26.

Mr. Tilak with a party of delegates from Bombay including Messrs Baptista, Kelkar and others arrived at 1-30 p.m. to-day by special train. He received a hearty reception. The station platform and yard was thickly crowded. Mr. Tilak was taken in procession round the city. The route was lined by large crowds. Weather is again threatening.

The Hon'ble Mr. Sastri arrived this morning from Delhi and was accorded hearty welcome. There will be a meeting of the All-India Congress Committee this evening. Probably the Conference of leaders of all shades of opinion will also be held to consider the situation created by Royal Proclamation.

LAHORE, December 26.

Up till five o'clock this evening over 7000 names have been registered as delegates to the Congress. This is in addition to two or three thousand peasant delegates admitted free. Registration still continues. In view of rush further registration of Punjab delegates was stopped at noon to-day. Selling of visitors tickets has also been stopped, owing to rush. The two thousand seats allotted to visitors have been oversold.

Amritsar, December 26.

In view of the postponement of the Congress hundreds of people are moving about in muddy streets and large crowds are visiting Jalianwala Bagh.

A meeting of the All-India Congress Committee will be held this evening. At this meeting the Congress deputation that went to England will submit its report and the sub-committee that is enquiring into the Punjab disturbances will also submit preliminary report.

As at present arranged the Moslem League will meet at Bandemataram Hall on 29th.

The "Indian Daily Telegraph" says:—We appeal earnestly to all classes for adoption of high and generous spirit inculcated by King Emperors wise and great proclamation. The ship of State in India has come through many storms but is now bound on serene voyage with favouring winds.

నవంబరు, 1919-20 వ సంవత్సరం.

(వర్ణనీయ పోషకము)

కృష్ణసాగర కాళాధికారి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

“మద్రాసు రాజధానిలో, 1919 వ సంవత్సరము నవంబరు నెలాఖరునకి, వరివైరు పెట్టబడినభూమి, 10,522,000 యకరములకు యుండవచ్చునని అంచనా వేయబడినది. నిరుడు అట్టి భూమి 8,847,000 యకరములమాత్రమే అయియుండెను. అనగా, ఈ సంవత్సరము రాజధానియందంతయు మొత్తముమీద నూటికి 26 వంతున హెచ్చువచ్చెను. ఒక్క గుంటూరుతప్ప ప్రతిజిల్లాలోను ఈ సంవత్సరము వరివైరు వేయబడిన భూమి కొంచెముగనో గొప్పగనో హెచ్చుచుండెను. దీనికి ముఖ్యమైన కారణము మంచి కామసాగితి మరియు రైతులు, కొద్దిపాటి చెలువులకింద నున్న అనేక భూములలోను, ఈవరివైరు వైరు, వేరుకొక్క సాగుచేయబడుచుండిన భూములమీదను, కొంతగా ఈ సంవత్సరము వరివైరు పెట్టెనుండిరి. దరచాముమీద ఒక్కొక్క యకరముమీద ఫలసాము మూడులకన్న హెచ్చుగనే ఉండునని తెలిసికొనటకు సంకేతముగనున్నది. అట్టి హెచ్చు ప్రస్తుతమున మూడులకన్న నూటికి 90 వంతున ఉండునని అంచనావేయబడినది. దెబ్బగ్రామములలోను ఉత్తర సర్కారు జిల్లాలలోను, ఈవరివైరు వంతులకు పూర్వము కురిసిన గొప్పవర్షములకొంత వర్షము కలిగియుండెను. అందువల్ల సగటు ఫలసాము కొంచెము తక్కువగా ఏర్పడవచ్చును. కాని, గంగానది, కర్నూలు, పెల్లూరు, కొండవీడునూరు, తిరుచనాపల్లి, తంజావూరు జిల్లాలలో మూడులకన్న చాల ఎక్కువగా వంటలు పండినట్లు తెలియుచున్నది; మరియు పడమటితీరమున, అనగా నులదొర ప్రాంతమున, వంటలు అపరిమితముగా పండినవి.”

కార్యదర్శి కావలెను.

శ్రీ కన్య కావర మే శ్వరి దేవస్థానము (ఎన్.కే.పి. డి చారిటీసు) ధర్మములకు (చెన్నపురి కొత్తాము చావిడి) కార్యదర్శి కావలెను. జీతము 100-5-125.

దరఖాస్తుదారులు మతము, వయసు, అర్హత చేసినవసులు మున్నగువానిని వివరింపవలెను. మోగ్యతాపత్రము లేనియైన నున్న వానినిగూడ చేర్చి దరఖాస్తును 15-1-1920 వ తేదీలోగా పంపవలెను. ఆమోదించబడినవారు 1-2-1920 వ తేదీలోగా వదిలి చేరవలెను.

అనుమతిని

సి. కందస్వామి మొదలవారు,

కార్యదర్శి.

ఎన్. కే. పి. డి. చారిటీసు,

మదరాసు

28-12-19.

కొత్తాము మార్కెటు

తక్షణము కావలెను.

సంస్కృత పండితుడు చిత్తూరుజిల్లా మదన కలెజ్ బోర్డు ప్రాధికారమునకు, జీతము ప్రకృతము రూపు 30 ex. గ్రాంథిక తెలుగుభాష బాగుగను, ఇంగ్లీషుభాష కొద్దిగానైనను తెలిసియుండవలెను. వయస్సును దెలియజేయుచు అభివృద్ధిపత్రములతో దరఖాస్తును ప్రధానోపాధ్యాయునకు తక్షణము పంపవలయును.

ఎం. సీతారామరావు, హెడ్మాస్టరు.

సీమ మోహనవల్లి చీరలు

16 మూరల పొడుగు 2 1/2 మూరల వెడల్పు.

దీనివల రు 7-8-0; చీర 1 కి పోస్టు ఖర్చు 0.8-0.

సాగనైన కొంగును తిగవుగ నేయబడిన అంచును గలిగి మిక్కిలి అందముగ నుండును.

నాగరికమున, సాగనును గలిగిన ఈ మోహనవల్లి చీర మెలుపులతో నేయబడినది. శ్రీ

లకు మిక్కిలి ఆకర్షణమును సంతోషమును గలిగించునది ఈ మోహనవల్లి చీరయే చాచుట గాగరంటి

ఒకకర్యామును 2 చీరలు తీయువానికి పోస్టు ఖర్చులు ఇశాం.

విలాసం: కే. పి. సామి అందుకో,

జగదీశ్వరవారి, మంటుప్రీటు, మంటుబిల్లింగుపోస్టు, మద్రాస్.

జూబులు

మార్కెట్ పోటీవర్తి.

అయ్యో, కృష్ణాజిల్లా నూజివీడునుండి 2-1-1920 నుండి ప్రారంభమై 14-1-1920 లో ముగియును. దరఖాస్తుదారు 1-1-1920 కే నూజివీడు కేరళయను. ప్రధానముగా క్రతి కొజు సాయంకాలము 5-80 గంటలకు ప్రారంభమై 10 గంటలకు ముగియును.

నడుమారు రామానుజాచార్యులు

కార్యనిర్వాహకులు.

ఆంధ్రరాష్ట్రము

అయ్యో, భాషాప్రయత్న రాష్ట్రములు వారీయవికాసమునకు వారీయభ్యుదయమునకు ముఖ్యసాధనములని పాశ్చాత్య రాజకీయవేత్తలకు హైందవరాజనీతి వికారములను సెక్కినకాగ్నిదేవివ దెల్లరకు విదికము. వారీయ స్వభావముల ననుసరించియే ఆమెకా జర్మనీదేశములలో రాష్ట్రములు విభజింపబడినవి. ఆంధ్రులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రనిర్మాణ విషయములో సెక్ జిరవలెనట్లు భరతఖండములో తదితరులందరను తూట. ఆంధ్రహాళియులు నేటి కేవలసర్వములనుండి ప్రత్యేక రాష్ట్రవాంఛను, ఆంధ్రహాళిజనసభల మూలముగా ప్రభుత్వమువారికి విప్పించియుకొనుచున్నా కే గాని భారతరాజ్యాంగసంస్కరణముల సందర్భములలో తత్సంబంధమైన కృషి నెట్టుకుగ సల్పలేదు. ఏతత్కార్యాధ్యమై సీమకు పోయినదీని పి. చెంచయ్యగారి కృషిలకు విశేషము లాభించినట్లు కనబడెను.

ఇటీవల చెన్నపురిలో దివానుబహదూరు మోచగల్ల రామచంద్రరావుపంతులుగారి రాంధ్రరాష్ట్రసమస్యకు ప్రస్తుతము విలమింపబడినదని వారిని గౌరవించుటకు గూడిన ఆంధ్రభూములకు తుపాకీదొరికి. ఆహా! కాలమెట్టిమాడులను జెందుచున్నది! ఆంధ్రులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రనిర్మాణమున కింతకంటె మించి తక్షణము వోరకుట దుర్లభము. మనకు ప్రత్యేకరాష్ట్రములేనిది నూతనసంస్కరణముల ననుసరించి మనభాషాస్వామి జెట్టు కాననసభలో తమ యభిప్రాయములను తెల్లించెదరా? గోదావరిపండులలో జరిగినకృషియాంధ్ర మహాజనసభకృత్యములను కపించి, ఆంధ్రులకు ప్రత్యేక రాష్ట్ర నిర్మాణావశ్యకతను గూర్చి కంకోత్తిగా బలికి కథను జనుజనముగా జరిపింపజేసెట్టియు, ఏకవిషయమై సీమలో కృషిసర్వోత్తము రామచంద్రరావుపంతులుగారి రిక్వెస్టుర భిన్నాభిప్రాయములగు నందుట గనుకోవలయును. భారత రాజ్యాంగసంస్కరణములలో మితవాదులగు వంతులు గారి రాంధ్రరాష్ట్రవిషయమునకు తమ మితవాదిత్వమును దెల్పి తమ వాయువును సార్థకము చేసి కొనుచుండిరాబోయి!

ఏమహనీయుల యభిప్రాయము తెల్లున్నది ప్రత్యేక రాష్ట్రావశ్యకత యాంధ్ర ప్రపంచమునకు విశదము. బ్రిటిషు పార్లమెంటువారినుండి ఆంధ్రులు రాష్ట్రమును పొందుట భారతీయ లాభక సామ్యకృత్యమును పొందునంతటి కష్టకరమైన కార్యముగాదు. దీనికి కార్యవిధాన మెట్లన జను లేకగ్రీవముగా కొరయ వార్లమెంటువారికి తమ సంతకమును బంపుటయే ప్రత్యేకరాష్ట్రము ప్రాప్త్యాభిప్రాయజేయుటకు సమయముగావలసిన విషయమే గాన నీయిత తెగలవారును నైకమత్యముతో కృషిసర్వ తమవిషయమును ప్రతినిధులవ్వరా పార్లమెంటువారికి వంపిన యశర లాలంబులో రాష్ట్రమును పొందెదరాట కెంతమాత్రము నుండియునులేదు. ఆంధ్రప్రజలు లీసమస్యను రాబోవు మేసెలలో కన్నులు ముదలములో జరగగూర్చు యష్టమాంధ్రసభలో తీవ్రముగా చర్చించవలయు సాధనముల ననుసరించెదరని నమ్ముచున్నాడను. మరియు నీవిషయములో తిరకాలంబునుండి కృషిసర్వమున్న శ్రమిత వ్యాపతి నుబ్బారావు, కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, కొండా వేంకటకృష్ణయ్య, నెమలి కట్టాభిరామరావు, భోగరాజు కట్టాభిసీతారామయ్య, గాడిచెర్ల చారిశర్వోత్తరరావుపంతులుగారి నీ సందర్భతక్షణమున తమకృతినందజేత ఆంధ్రులను రాజకీయవిషయములలో గమ్యస్థానము కేర్పరచుటకు మిక్కిలి ప్రార్థించుచున్నాను.

భారత రాజ్యాంగ నూతనసంస్కరణము లయలలోనికి రాకపూర్వమే సర్వోత్తమ ఆంధ్రులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రమును ప్రసాదించు గాక!

గుడివాడ, 20-12-19 మల్లాప్రగడ చంద్రశేఖరరావు.

కైకలూరుతాలూకా కొల్లేరు

రయితలసభ.

పులకర

శ్రీ రామములు

కొల్లేరునకు మంటునే తగ్గిపోవుటకు చేయవలసిన తత్కాలికపు యోచనలను గురించి:—

1. కొల్లేటికి యిదివరలో గొప్పములకు వచ్చినకృతక నవంబరు ఆఖరునకు సాధారణముగా నీరు తీసిపోవుటయు దీక్షించునెల లగావుతు రెండవపట సాగుచేసి కొనుటకు భూమి లాయభుగా నుండుటయు తక్షణమగుచుండెడిది. ఈ సంవత్సరం యిప్పటివరకు సర్వే భూములలో నుమారు రెండుమాడు అడుగులలోకు నీరు నిలిచివున్నది. ఇందుకు యిదివరలో ప్రభుత్వమువారు క్రమ రించిన సెం 4763 కి.6.1895 రు యిరిగేవక జి.జి.ప్రకారము సామ్య భిచ్చపెట్టి పనులు చేయించకపోవుటవల్ల యుత్సాహియూతక్తు క్షిప్రుముగా నమగ్రమును పోక కొల్లేరు యావత్తు మాగతూడి, జమ్మ, జీలగ, వగయరా గడ్డితర విడిపోయినది. సదరు మాగ నాయ, మాడి, జమ్మ వగైరాలు తీసివేయించుటయును కొల్లేటిలో కలయు నుడుగు కాలువల యొక్క చివరభాగములకు యింకను 2 1/2 మయ్యల కొల్లేటిలోకి అభివృద్ధిచేయుటయు అతసరమైవున్నది గనుక యీ కనులు లెక్కలో పూర్తిచేయించుటకు ఒక స్పెషల్ యింజనీయరుగారిని ఏర్పాటు చేయుటకు ప్రభుత్వమువారిని కోరుటయు సభవారు తీవ్రమునించుచున్నాడు.

రిమిషన్ గురించి

2. గతనామగన సంవత్సరములనుండి నీటియంత్రులకు పంటలు పోయినందున భారతముగా రిమిషన్ యిప్పించినారు. ఈసంవత్సరము మంపుభయమువల్లను మరుగు పూడ్చినప్పటికి ఆఖరున కురిసిన వర్షమువల్ల కలలు వంచకపోయినక పొట్టులమాత్రము నీటిలో మునిగిపోయి తెల్లకంక పొట్టుకాయ చేసి చూచువారికి పయిర ఎత్తుగా వుండి వండినట్లు క్రమ కలిగించుటయేగాని యీ సంవత్సరం స్పెషలుగా గత సంవత్సరములకంటె యెక్కువ భారతముగా రిమిషన్ యిప్పించవలసినదనిన్ని యీసభవారు ఏకగ్రీవముగా ప్రభుత్వమువారిని కోరుచున్నాడు.

సర్కారుకు చెల్లించవలసిన కెన్సులోను కీస్తీలు

ఆపుదలను గురించి

3. గతసంవత్సరములో వంటలు లేనందున యీ సంవత్సరములో యిచ్చుకలకు గత సంవత్సరం కెన్సులు అపిశాతు. కొందరు రహితులకు లోనుయిప్పించి యీ సంవత్సరము సాగుచేయించినారు. యీసంవత్సరముకూడా వంటలు బోత్తిగా పోయినవిగాన కెన్సులు లోనుబాకీలు ముందువంటకరకు ఆపుదల చేయించవలసినదిగా యీసభవారు ప్రభుత్వమువారిని కోరుచున్నాడు.

రెండవపంటకు నీరు యిప్పించుటకు గురించి

4. గత సంవత్సరములో వంటలుపోయి దరిద్రపుధితిలోవుండి దాకాసాగుకు కాల్యనీరు యిప్పించవలసినదిగా కోరగా కృష్ణాజిల్లాలో యావత్తు భాగమునకు ఒకకర్యాము నీరుయచ్చుటకు సాధ్యము కాదనిన్ని యీసంవత్సరంయేవార కాల్యకు మాత్రమే తరితొగ్గియు యిచ్చుబడుననిన్ని యీసంవత్సరము తంతులకరం యిచ్చబడుననిన్ని డి.పి.దర్శియు, ఉద్యోగస్తులు గత సంవత్సరములో నెలవిచ్చినారు సదరుకరం అన్ని భాగములకు వంతులకరం యిచ్చుకండానే తమ నను మూడుసంవత్సరములు మేబూరు కాల్యమమాత్రమే సప్తయి చేసియున్నాడు. ఇదివరకు ఎన్నడూ మాత్ర నీరు ఇచ్చివుండలేదు. గనుకను వరుసగా వంటలుపోయి లీదగ్గితిలోవున్న కొల్లేటి భాగముల యీసంవత్సరము పోలాజుకాల్య గుడివాడ ఛానల్ కు నీరు యిప్పించవలసినదిగా యీసభవారు ప్రభుత్వమువారిని కోరుచున్నాడు.

5. ప్రస్తుతపునీటినిపట్టి మేతలేక కనువులు చచ్చిపోయినందువల్లయు యీసంవత్సరం దాకావ్యవసాయం చేసినాటకు రహితులకు కత్తిలేదు గనుక దాకావ్యవసాయం చేసి కొనే నిమిత్తం సర్కారులో అప్పులు యిప్పించవలసినదిగా యీసభవారు ప్రభుత్వమువారిని కోరుతున్నాడు.

అమలాపురం

(ఒక విలేజుకు సంబంధించి)

పాతకాలము

అమలాపురం, డిసెంబరు 28:—ఈ పట్టణమునందు పాత కాలమునకు బహుమతుల వార్షిక కార్యక్రమము ఈ నెల 21-వ తారీఖున డిస్ట్రిక్టు మాన్యువల్ డివిజన్ డివంబరరావుకుంటూరు పి. ఏ. బి. ఎల్. గారి యాధిపత్యము క్రింద మిక్కిలి జయప్రదముగా జరిగెను. అనేకులు స్టేజీల వర్తకము, భూస్వాములు కథ నలంకరించిరి.

సమాచారము

ఇచ్చట సుమారు సంవత్సరమునండి పనిచేయుచున్న కోఆపరేటివ్ స్టోర్స్ సెంట్రల్ డెల్టా ప్రెడింగు యూనియనుక్రింద మార్పుబడినది. నెట్ల డెల్టాకు ఒక ఆగ్రి కల్చరల్ యూనియను కూడ స్థాపింపబడినది. ఇచ్చట కోఆపరేటివ్ యూనియను కార్యదర్శి, కొందరు సభ్యులు జనవరి మొదటివారములోపల ఒక సెంట్రలు బ్యాంకింగ్ స్థాపించుటకు తగిన ధనము సమీక్షించు కృషి నులుపుచున్నారు. చాల ధనము పూర్తయినది. మాచాలాకాలాని కోడూరుపాడు కాపురమునా విద్యార్థులకును, ధర్మదాతలకు అయిన పదివల్లి నుల్లూరాజుగారి కుమార్తెయనూ ఆనంద్ అస్తిప్రస్తుతం బిజినెస్ గా నియమించినారు.

కాంగ్రెసు

మాయూరి గ్రామవాసులలో సెలవున మాత్రం లాకా సంఘమునకు కార్యదర్శియై నైట్ బాడ్రేవు రామమూర్తిగారు అమృతవరము కాంగ్రెసుకు బోయిరి.

ఉరవకొండ

(ఒక విలేజుకు)

పాతకాలము

ఉరవకొండ, డిసెంబరు 25:—ఉరవకొండ అసంతృప్తము బండలములో జేరినది. దాదాపు 11 వేల జనసంఖ్య కలిగియున్నది. డెప్యూటీ కమిషనరు యొక్క గ్రామము. ఆనుకట్టియున్నది.

మిడిక నూకలు.

క్రీస్తుపూర్వములలో ధనసహాయమునకు స్థాపింపబడినది. దాదాపు 100 మంది విద్యార్థులు చదువుచున్నారు. 10 మంది విద్యార్థులకు రాయసాహేబు మిడతల సహాయముగా స్కూలుగది నిర్మించుచున్నారు. శేషగిరిరావు హెడ్ మాస్టరుగారి కృషివల్ల డివిజన్ కాలేజీకి గాంచుచున్నది.

బోర్డు ఎలిమెంటరీ స్కూలు.

ఇందు విద్యార్థులు 100 కిక్కిరించియు చదువుచున్నారు. 4 ఉపాధ్యాయులు పనిచేయుచున్నారు. పాతకాలము ధనసహాయ మిక్కిలి చిక్కులుబడుచున్నది. కీర్తి శేఖరులకు తిమ్మల ఉద్దావకవిగారి ధనసహాయమువల్ల త్వరలో ధనసహాయము కానున్నది. ఆపటికి విద్యార్థుల సంఖ్య అభివృద్ధి కావచ్చును.

గ్రామమోహన గ్రంథాలయము తరపున 8 రాత్రిపాఠశాలలు స్థాపించి 6 మాసములు కావచ్చినది. 150 మందికిన్నెక్కువగానే విద్య నభ్యసించుచున్నారు. ఒక పాఠశాల మాత్రము ఉరవకొండ యూనియన్ చైర్మన్ కాశీ తిమ్మయ్యగారి సహాయమున జరుపబడుచున్నది. మఱియు వ్యవసాయ పాఠశాల స్థాపించుటకు రాబోవు సంవత్సరము కొంతదూరము సహజమైనది కాగ్గతమిచ్చుచున్నది. ఇదిగాక నూతనముగా స్థాపింపబడియుండు బేనాంగ సభవారు పాఠశాలకు కొంత ధనసహాయము చేయుదురని కోరుచున్నది.

గ్రామమోహన గ్రంథాలయము.

ఈ గ్రంథాలయము స్థాపించి దాదాపు 6 మాసములు కావచ్చెను. దాదాపు 300 అంగ్రగ్రంథములు దినపత్రిక, పాఠపత్రిక, పుస్తకపత్రిక, మాసపత్రికలు మొదలగునవి కేరీ 6 తెచ్చింపబడుచున్నవి. మఱియు 5 శతకోద్యమమును పురికొల్పుటకు మూడు ప్లయమెటలు (నేతవర్గము) స్థాపించి తెక్కుగుడ్డలు ఉమ్మడి మున్నగునవి చేయబడుచున్నవి. ఈ గ్రంథాలయమువై గాయసాహేబు సహాయముగా అభిమానము కలిగియున్నాడు.

బాలబోధకము.

కడవజిల్లా కోడూరు గ్రామమున జరిగిన బాలబోధకపాఠ్యమునకు గ్రంథాలయముతరపున నిరువురు శిక్షణము పొందినవారి. వానవల్లి 20 మంది బాలబాలులు తరచు పొందుచున్నారు. అధ్యక్షులగు నారాజుణ్ణాస్త్రిగారు మిక్కిలి

కృషి నులుపుచున్నారు. 22-12-19 తేదీన బాలబాలులకు గాను నోక ఫండు ఏర్పాటు నిమిత్తము సుత్రసాం బండె కన్యగారి అధ్యక్షతనకు సభ జరుపబడినది. అధ్యక్షులు పరోపకారమును గురించి బాలబాలులకు చక్కగా బోధించి ధనుకుగాను రూ. 10 విరాళముగా నిచ్చిరి. ఈ బాలబోధకము ఈ గ్రామమున త్వరలో నభివృద్ధి గాంచునూచనము కనబడుచున్నది.

వీరేశలింగ కంఠాధరణ గ్రంథముల:— ఆంధ్రభాష కంఠమైన నేన తేనీ యిప్పుడు దివము నలంకరింప నేగినను ముద్రసిద్ధాంతము శ్రీ కంఠాధరణ వీరేశలింగ మహాశయినీ స్మరణచిహ్నముగా నుండుటకై నిజామిలాకా నల్లగొండ పురంబున శ్రీ వీరేశలింగ కంఠాధరణ గ్రంథములకు స్థాపిత నెంచినారు. ఇందు రెండవవలకు మించని వెలలుగల పండ్లెండు గ్రంథములు ప్రచురింపబడును. ప్రవేశమునకు రెండవవల. చందాదారుల కంచెకూలి మేమే భరించియిచ్చెదను. ప్రతిగ్రంథము వీసీ గా బంపునెడల గ్రంథములయొక్క తపాలా ఖర్చులే యెక్కువగునని తలచి చందాదారుల వద్ద ఏదాదినైకము 1-8-0 మొదలై రాబట్టుకొన నీ కృషిని చివరము. కాబట్టి మొదటివీసీ (1-8-0 ఏదాదినందా. 0-2-0 వీసీ రుసుము) 1-10-0 వ చేయవలెను. చందాదారులకు సంవత్సరాంతమున కొక చక్కని పాత్రము బహుమతిగా నంపబడును. నేనుమంది చందాదారు లేవదీసినవీసీకు నీ గ్రంథముల ఆంధ్రగ్రంథాలయము లన్నిటికిని ఉచితముగా నంపబడును. ప్రథమగ్రంథము 'పూర్వాచారము' సనము 1 జనవరి 1920 తేదీన వెలువడును.

సంగం దిశగా:— స్వాతంత్ర్యోధి లాషియు, ఈ గ్రామస్వరాజ్యసమితిలో బాధియువాడినది. ఈయూరి నవాకారసంఘమునకు సంచాయితరారుగ నుండి యెక్కువైన తేనీనట్టియు, గ్రామపంచాయితీసభ్యులకు నుండి పురోభివృద్ధికి గుఱు పునాదుల చేసి గ్రామసౌఖ్యమును గోడుచుండినట్టియు నల్లవయసుగలవాడును పేదవాడును అయ్యి, అసాధారణ ప్రేమతోక సహజైవులైనాడేను, నీడసాదలకు ఈ కష్టకాలమున విశేష సహాయము సేసెద్యుమనెన కీర్తికాముడగు పేదమస్తాకాసాహేబుగారు అకాలవృత్తువువారలచే ఈ గ్రామమును దుఃఖాంబుధిపాలు చేసి నాడు. వీరికి ఆత్మకాంతి వీరి నలుంబయినను సౌఖ్యమును భగవంతుడు ప్రసాదించుగాక:—విలేజుకు.

ఒక వీడ్కోలు:— నెజాంజిలాకా నల్లగొండ గ్రామమున నారాజుణ్ణాస్త్రి మండ్రెను, మిడిక నూకలు గారి తదాద్దా విసంతుకల్ల వారి వీడ్కోలునకుగాను డిసెంబరు 21-వ తేదీ ఉదయము "ఆంధ్రవాణి" అంకమున "నైకోకధ" జరిగెను. పి. శేషాద్రావు వకీలగారును, యన్. బి. మోటరామనూబారాస్త్రిగారును, జి. శంకరావు గారును, విద్యార్థులవై పుండి పి. కాశీనాథముగారును ఉపన్యసించిరి. వీడ్కోలు: పున్నహారాలంకృతుని తేనీ మోటారు బండి నెక్కించిరి—పి. వెంకటనారాయణ.

కోత్తగ్రంథాలయము:— ఈ నెల 15-వ తేదీ గుడివాడ తాలూకా వెదమద్దూరి గ్రామములో వల్లూరు జగన్నాథరావుగారి యాధిపత్యముక్రింద క్రీడరస్యతీ పుస్తక భాండాగారము స్థాపించుచుండేములో సొకసభ జరుపబడినది. రెండువందల తెలుగు పుస్తకములను గ్రంథాలయమున కుచితముగా నొంగబడినది. 17-12-19 తేదీ మరియొకసభ కోవెలముడి వెంకటకోటయ్యగారి యాధిపత్యముక్రింద జరుపబడినది. గ్రామస్థుల యభిమానమునకును సుమారుయిదువందల రూప్యములు చందా చేయబడినది.

బలిచెడుగుడు పండెము:— డిల్లీదర్బారు దివమున, వెల్లూరు హిందూ మోజర్ ఎలిమెంటరీ పాఠశాలయందు అరవతరగతి చదివే యేతీర్వరత్త వెంకటవీరరావునయ్య అకు 12 సంవత్సరముల బాలుడు, అపాఠశాలయంతే ఏడవతరగతి చదువు అయినను వెద వెదబాలరస, ఒక్కడే బండెమునందు ఓడించి, ప్రత్యేక బహుమానమును సంపాదించి, ప్రేక్షకుల కందరకు పరమానందము కలుగజేసెను— పురపి. సి.

హిందూమత సంతకసంఘము వల్లూరుతాలూకా గుంటూరుజిల్లా:— ఈ సంపుట ప్రథమ వార్షిక కార్యక్రమ దాచేపత్రిక గ్రామమునందు 8-1-1920 తేదీన శకపల్లి రామస్వామి గుప్తగారు అధిపత్యముక్రింద జరుగును.

బకింగుహముకాలువ.

అడయూరు సాతులాకుకును పాపాంచావీడి (చెన్నపురికిని) మధ్య బకింగుహము కాలువలో అవసరమును మరామత్తు జరుగవలసి యుండుటచే 1-7-1920-వ తేదీ ప్రదయము 6 గంటలు మొదలు 1-4-1920-వ తేదీ సాయంత్రము 6 గంటల వరకును ఆకాలువ మూయబడును. అనగా ఆకాలువలో వడవనదువగూడదు.

ఎగ్జిక్యూటివు ఇంజనీరు ఆఫీసు
చెంగల్పట్టు డివిజను, మదరాసు

మదరాసు అందు నదరకమగాట రైల్వేకంపెని లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇంకార్పొరేటు చేయబడినది)

నోటీసు.

సాల్సుకొటార్సు నుండి బయటికి వంకబడు సామానులను బుక్ చేయుటకు విధించబడిన నిబ్బాధము లన్నియు 1920-వ సంవత్సరం జనవరి 2-వ తేదీనుండి తొలగించబడును. మఱియు అన్ని విధములైన సరకులును ఆప్టేషనులో ఎంతమట్టుకును బుక్ చేయుటకు సాధ్యమో అంతవరకు బుక్ చేయబడును. ఫర్వార్డింగ్ నోట్లను రిషన్లరు చేయు వద్దతులు గూడ ఇకముందు అడే తేదీనుండి యే తొలగించబడును. (1973)

మద్రాసు స్టాల్ కాసు కోర్టు

1919 సంవత్సరం దావా నెం 8955 కు

వాది:—చీడేశ్వ శేషవలం తెల్లి.

నెం 14 బరు అన్నాపిళ్లవీధి, మద్రాసు.

ప్రతివాది:—కాసుటూరు లింగారెడ్డి.

సాక్షి: మయిపాడు నెల్లూరుజిల్లా.

యానెంబరులో వాది ప్రతివాదులకు జరిగిన లెక్కకు వాదికి ప్రతివాది రు 185-14-0 బాకీ యేర్పడినట్లు యా కోర్టులో వాది దావా చేసెనున్నాడు. ప్రతివాదికి యాకోర్టు సెంచి రెండుదఫాలు న్యాయము పంపినారు. సదరు న్యాయము ప్రతివాదికి చేరనట్లు తిరిగి వాదనా వచ్చినది. ఈ నెంబరు 1920 సంవత్సరం జనవరి నెల 8 తేదీ వాదికి తిరిగి కోర్టువానవల్ల వాయిదా వేయబడివున్నది. సదరు తేదీకి ప్రతివాదిగాని వాది తరుపున వకీలుగాని గం 10 1/2 లకు మొదటి జడ్జిగారికోర్టుకు హాజరయి యేమయినా ఆక్షేపణ వున్నయెడల తెలుపుకోవలసినది. అట్లా రానియెడల యెన్నకార్తి గా తీర్పుయ్యబడును. ఆశేషగతి యిందుకల్ల ప్రయరపరచడ మయినది. ఈ పుత్రపు. 1919 సంవత్సరం డిసెంబరు నెల 5 దివి కోర్టు నాడు చేసినాడు.

24.12.19 W. V. రంగసామి అయ్యంగారు

మద్రాసు. వాదనకీలు.

చంద్రరేఖావిలాసము

హాస్యరసప్రబంధరాజము: మాచిమంచిజగ్గకవి ప్రణీతము "ఈకృతికి ప్రముఖుగా గృహి నే కవులును జెప్పించాలి డివిరుదము" —జగ్గకవి. రెండువూర్పుల. 12.

అపూర్వసంఘసంగ్రహము

కాలానుగుణ మైన "మధురగ్రంథము." "అక్షరలక్ష లిచ్చినను చాల" దని పొగడ్తగన్నది. అ. 8.

వసంత సేన
అతిమనోహర మైన యభినవకావ్యము పెక్కువత్రికల మెప్పు పడినది. 0-8-0.

నీతికథాసంగ్రహము

చిరకాలమునుండి పాఠగ్రంథము. 20,000 ప్రతులు వ్యాప్తిలోనున్నవి. అందఱు చదువదగినది. అ. 4.

కాళ్లకూరి గోపాలరావు గారు,

4, అచాంపునందు, బాద్మిటోన్, మదరాసు.

నిరాశ చెంద నవసరములేదు

మా మకరధ్వజము

నేపించువారికి తప్పక శ్రోత్రబలము కలుగును. ఏ సమయమైనను ఎంతయున్నా నైనను నేపించువచ్చును. సరియైన అనుపాదముతో వాడిన అద్భుతములైన గుణమునిచ్చును.

ఈ క్రింద వ్రాయబడియుండు గుంతులు మకరధ్వజము వాడుటకులగు గుంతులు అద్భుతకే క్రింది మిగుల తెలుపగలదు.

1 వీర కాలమునందు యెందునట్టి అద్భుత వ్యాధిని కూడ ఇది కప్పుకొనుచున్నది.

2 క్షయము లేదా భయము వారు తక్షణమే రాజౌషధముని పేరుగాంచిన మా మకరధ్వజమును ప్రత్యేక అనుపాదముతో వ్యాధి ముద్రకముననే వాడవలెను.

3 శ్రీలక్ష్మి (అంటుగునకన్నము కలుగునట్టి పిప్పి, పిత్త తేలుపు మున్నగు కుసుమవ్యాధులు, గర్భప్రాసము మొదలగు) అన్ని విధములైన వ్యాధులకు దీనిని వాడవచ్చును. వ్యాధిని తుడుచుచు మంచి బలమునిచ్చును. ప్రసవమైన తరువాత ముఖ్యముగా శ్రీలక్ష్మి నీయవలెను.

4 మకరధ్వజము అతిమూలక వ్యాధికి తక్షణం నివారకము గుణము నిచ్చును. కలుమారు మూత్రమునకు పోవుట, విదాహము, అరణ్యముల అరణ్యములకు మూత్రములలో కలసి యుండు (నుగడ) అను చక్కెర స్వభావముగల వస్తువు మొదలైనవాటిని ఒకవారములో కల కుడుచును.

5 మకరధ్వజము సెగరోగమునకు వానిని అనుకరించి యుండు వ్యాధులకు రామబాణమునంటి. దీక్ష కాలము నుండి యుండునట్టి కఠినవ్యాధులకు మేము తెలిపిన అనుపాదముతో వాడిన అద్భుతమైన గుణము కలుగును.

6 దీనిని వ్యాధిలేనట్టివారు వాడిన దుష్టులను పోగొట్టి, పరమలకు పలుకెను నిచ్చును ముసలితనమునందు కూడ మంచి యావనము కలుగును.

7 బిడ్డలకు సాధారణముగా వచ్చునట్టి ఈడ్చువ్యాధి, కళ్ళు వాయుదగ్గు, బాల్యమునందు గలుగు పూదయ మల రోగముల వ్యాధులు దీనివలన అద్భుతముగా తుడుచును.

మా ధర్మ లీడవారికి సామాన్యములకు ధనవంతులకు కలిగియున్న ఏర్పాటు లేనియున్నాము. మా ఔషధములను ఎట్టి పరిత్యజనము చేయవచ్చును. వానియొక్క శ్రేష్ఠత్వమునకు మేము పూచీగా యెందుము. ఉత్తరములను (వాయుకోశము). ఒకసారి మా ఔషధమును వాడకోశము.

సిద్ధమకరధ్వజము (బంగారము కలిపినది) 1 కులము వెల రూ. 80. 80 మోతాదులకు వెల రూ. 5. సామాన్య మకరధ్వజము 1 కులము వెల రూ. 5. కపాలములు, ప్యాకింగు భక్తులు ప్రత్యేకము.

ఎడ్వర్డు సరనపరిల్లా

రక్తమును బాగుగా శుద్ధపరచి, కండరములకు, నరములకు, ఎముకలకు బలము నిచ్చును. నూతన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారముగా తయారుచేయబడినది. చర్మవ్యాధులకు, కీళ్ళొప్పులకు, వాతరోగములకు, మలబంధముకు, పిత్త వ్యాధులకు కుడుపులకు తోలగించును. మిక్కిలి అత్యుత్తమైన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారము సరసపరిల్లాను బంగారముతో కలపబడినది. బుడ్డి 1 కి వెల రూ. 2. పాస్తేజి, ప్యాకింగు భక్తులు ప్రత్యేకము. నేడే ఒకబుడ్డిని తెప్పించి వాడి చూడుడు.

ఎస్. బిశ్వాసు బ్రదర్సు, 231, అక్బరు చిట్టూరురోడ్డు, బాగుబజారు, కలకత్తా.

S. Biswas Brothers,
231 Upper Chitpur Road, Bgah Bazaar Calcutta.

అభయమెందున్నది?

(1045)

ఆయుర్వేద శ్రమమున

కలరా, ప్లేగు, ఇకప్లుయెజా

ఇత్యాదులకు వేదికిగాని భయమువలదు.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యగారి

కాశ్మీరాయుర్వేదౌషధములు సిద్ధౌషధములు వ్యాధులను పోగొట్టుటయేగాక, రాకుండ నడ్డపెట్టును.

కలరామందులు. ప్లేగుమందులు. ఇకప్లుయెజా మందులు.

పెద్దపెట్టు	రూ. 1-2-0	పెద్దపెట్టు	రూ. 2-2-0	పెట్టు	రూ. 1-12-0
చిన్న	" 0-12-0	చిన్న	" 1-6-0	పెట్టు	"

ఇంకను అనేకౌషధములు గలవు. ప్యాకింగు-పాస్తేజి భక్తులు ప్రత్యేకము. వ్యాధులకు ఉచితము.

కంటి విలాసము: మండిట్, మదరాసు. మనెజరు, ఆయుర్వేదశ్రమము, 55, ఆచార్యుల వీధి, జి. జి. మదరాసు.

పాపియాపెప్పిన్

అత్యుత్తమ వ్యాధి ఔషధము సామాన్యముగా ఎల్లవ్యాధులకు ప్రయోజనము. ఈ వ్యాధికి తగిన ఔషధమే లేదని చెప్పబడియున్నది. అట్టివ్యాధికి తగిన ఔషధమున్నదని మేము దృఢముగా చెప్పగలము. పాపియాపెప్పిన్ అనునదియే తగిన ఔషధము. ఇది తెప్పిన్ అను వనమూలికనుండి తయారుచేయబడినది గనుక ఇది శ్రేష్ఠమైన ఔషధము. ఒక బుడ్డిని తెప్పించి దాని నిజమును మీరే కనుగొనవచ్చును. బుడ్డి 1-కి వెల రూ. 2-8-0 కపాలములను ప్రత్యేకము.

నెకారు

శ్రీ పురుషులకు కలుగునట్టి సెగ మున్నగు వ్యాధులకు ఒకవారములో కల తప్పక తుడుచును. దీక్ష కాలము నుండి ఈ వ్యాధిలేక రాధనందు యున్నవారి నేకులు స్వస్థుల చేయియున్నాడు. ఈ వ్యాధిని మొదటనే తుడుచుకోవలసినది దానివలన పలువిధములగు గొప్పవ్యాధులు కలుగుచున్నవి. దీనిని ఎట్టి పరిత్యజనము నాడవచ్చును. బుడ్డి 1 కి రూ. 2 పాస్తేజి, కపాలములను ప్రత్యేకము.

జూబిలిపాదరు

ఇది తామరకు 35 గుంతులలో పూచీగా తుడుచును. రసగుంబంధమైనట్టియు లేక అపాచకరమైనట్టి మూలిక లింకులతో చేయబడినది, దీనిని వాడుటవలన పోషియుండును. నుఖముగానే యెందును. బుడ్డి 1 కి వెల 0-4-0 1 దశను బుడ్డవెల రూ. 2-8-0 ప్యాకింగుభక్తులు ప్రత్యేకము.

తామరతేనె

సకలమైన శీతవ్యాధులకు మా మేలైన తామర తేనెను వాడుడు. శీతవ్యాధిలే రాధనందు బిడ్డలకు ఇక మందులు వాడుట కంటే దీనిని వాడుట మంచిది. ఎద తేనెక వచ్చుటవలన కలుగునట్టి చర్మవ్యాధులు తామరతేనెను ఉదయము, సాయంత్రము పూటలందు వాడిన మాత్ర బాగుగా యెందును. ఈ మేలైన తేనెబుడ్డి ప్రతిగృహమునందు ఉంచవలెను. మీకు నిజముగా మంచిమాత్ర యుండవలెనని ఇష్టముండిన అలస్థులు చేయక తక్షణం వ్రాసి తెప్పించి వాడుడు. తరువాత నిరాశ చెందకుడు. మావద్ద సాకు కొద్దిగానున్నది. 1 ద్రాముల వెల రూ. 1. 2 ద్రాముల వెల రూ. 1-12-0. 4 ద్రాముల వెల రూ. 3. కపాల ప్యాకింగు భక్తులు ప్రత్యేకము.

తైలములన్నిటికి రాణి

సమస్తకర్మమునకు సాటిలేని ఔషధము. కఠినమైన వ్యాధులకు మా మకరధ్వజముతో కూడ వాడవలెను. బుడ్డి 1 కి. వెల రూ. 2 కపాల ప్యాకింగు భక్తులు ప్రత్యేకము.

మదనబిలాస

ప్రాణాధారమైన బలహీనమునకు అత్యుత్తమ ఔషధము. పిత్తదుష్టతయములను వ్యాధి కర్మములను కలిగిన మరుపుకు నిశ్చయము తోలగించును. శ్రీలక్ష్మి ముఖ్యముగా ఇయ్యబడినది. ఇది తప్పక గుర్తుకొనమును పోగొట్టును. ఒక వెలకు సరిపోవు బుడ్డి 1 కి వెల రూ. 3. కపాల ప్యాకింగు భక్తులు ప్రత్యేకము.

Actina Cures Deafness.

Not merely improves the sense of hearing temporarily as do Electrophones, Ear Drums, etc., but really cures the disease permanently. The secret of Actina's success is that it removes the cause of the disease and that is where it differs from all other treatments.

The principal cause of Deafness is Catarrhal Inflammation of the throat and middle ear and until this is removed the hearing cannot be restored. The powerful vapours emanating from Actina, inhaled through the mouth and nostrils and applied to the eye, course through the delicate nerves and blood-vessels, removing Congestion, stimulating and invigorating and restoring the organs to their normal healthy activity.

Actina is the surest, simplest and most natural cure for Deafness and is just as effective in other Catarrhal diseases, such as Eye Troubles; Hay Fever Asthma-Bronchitis; Headache; Sore Throat; Influenza, etc. Costing only Rs. 25-8 (plus postage etc.) this wonderful instrument should find a place in every home. Booklet entitled "Prof. Wilson's Treatise on Disease," containing useful health advice and full Particulars of our Conditional Trial Offer, post free on request. Write to-day to Rai B. S. Bhandari, M. A., Batala. (India)

Natural Actina Treatment.

మలయచందనము

గనేరియా అను సెగరోగమునకు మకరము,

వధ్యము లేదు. పిడికారితో కనిలేదు. ఎలుపు, తెలుపు, వచ్చు, అను మాడు విధముల సెగరోగమును మూడు పూటలలో చూపును. అనేక రాజ కుటుంబములలో వాడబడిన గొప్ప ఔషధము. వెల డబ్బీ 1-కి రూ. 2-4-0.

పంచాంగము

రాధసంవత్సరము. శ్రీపాదవారిది. అనేక ధర్మశాస్త్రవిషయములు కలవు. వెల 1-కి 0-2-0. నాలుగు ప్రతులకు తక్కువ వుండుచున్నది.

(1251) గంధర్వభాగ్యము, రాజమండ్రి.

Cheapest House for

Furniture of all kinds; Cycles, Motor Cycles, Dunlop Michelin, Avon, Clincher Tyres & Tubes for Cycles, motor Cycles, Motor Cars, Cycle Bells, Pumps, Pump Clips, Lamps, Free Wheels, Chains, Mudguards, Dunlop outfit & Solution, & other accessories; Typewriters; Gramophones; Harmoniums; Reliable Wrist Watches; School and College Requisites; Fountain Pens; Stationery, etc. A trial will make you our regular customer.

D. P. ROW & Co.,
Harris Road, Madras. S. C.

ఆరోగ్యభాగ్యము

దీనిని పొందు సహజమున బట్టి జీతముకల్గి చేయుటకు కలయువారు ఆయుర్వేదసార సంగ్రహమును

1706 వైద్యవిద్య

అను గ్రంథమును చదువును. కృతం, ఉపాఖ్యాయము. రాజవైద్య నారాయణజీ కేశవజీ, 21, చీవాటబారు, మదరాసు.

Karola
మలబద్ధమునకు మంచిమందు

కరోలా.
చాసనలేదు, ఏరుచిలేదు,
బలహీనుడు, పులిలేపురాదు,
శబ్దము గావు, దినము కాలగిన
కాల క్రవ్యుల సునాయాసము
గ అయ్యెలాగున నిర్భళోధన
గావించును.

1 పాను, 1 పాను సీసాలు
సీసా 1-కి వెల
రు. 2-8-0, 4-8-0.

Fraser's Lever Tonic
శ్రే జ రు గా రి
లీవరు టోనిక్.
పైత్యమునకు మంచిమందు.
రోగులకు సంభవించు తల
నొప్పికి, అజీర్తికి, చెడిన కార్య
మువలన గలుగు బాధలకును,
అలసత్తుకును, ఆకలిబాధకును,
వికాసవిహీనతకును అరోచిత
కును, తల తిరుగుటకును, విను
గునకును, అజీర్ణ భేదికినిమంచిది.
సీసా వెల రు. 1-12-0.

Kuhalti
కుల్ హాల్టి.
ఎరువుగా నున్నను నెరసి
నను వెంట్రుకలను తక్షణమే
మినమినలాడు ఎరువుగా గాని
గోధుమరింగుగా గాని మార్పు
గలదు. ధ వో ధ లి త ము
శాశ్వతము.

ఈ సాల్యూషన్ డై వెల్వె 1-కి
రు. 2-4-0.

W. E. SMITH & Co., Ltd
Pharmaceutical Chemists &
Druggists, Mount Road,
MADRAS.

డబ్లియు. ఇ. సిత్ అండు కో.,
(లిమిటెడ్)
మందులవ్యాపారులు, మాంటు రోడ్డు
మదరాసు.

మందులు గోరునప్పుడు యీవత్రిక వేరునుదాహరించ గోరెదము

368

కేశవకాంత్ తలనూనె (వైట్ ఆయిల్ ఇందులో కిలుపులులేదు.)
(కర్పరము మార్కెట్టులోయందు వాటి కన్నీటికంటెను మిక్కిలి చాకయైనది.
మంచి వాసనగలది. (158)

(దీనియొక్క గుణాతిశయములకు మెచ్చి గ్యాలియర్ ప్రదర్శనలో ఒక యోగ్య
తాదాత్రమును మైసూరు ప్రదర్శనములో ఒక బ్రాంజుతకమును కమిటీదార్లు ఇచ్చి
యొన్నారు.) కేశవకాంత్ తలనూనె ప్రత్యేకముగా శ్రేష్ఠమైన చెట్టికాయల నూనెతోను
పరిమళమైన పువ్వులనుండియు తయారుచేయబడినది. ఇది అన్ని తెగల జనులకును తగి
నది. తలవెండ్రుక లూడిపోవుటను నివేది వెండ్రుకలు మృతవుగాను నల్లగాను వెలిగునట్లు
చేయును. ఇండ్లియు గాక కేశవ కాంత్ తలనూనె బహుదలండుండు తలనూనె లన్నిటి
కంటెను మిక్కిలి చవుకయైనది. వ తీయు బీదలకు భాగ్యవంతులకు తగినది.

కేశవకాంత్ తలనూనెలో మెదడునకు చెడుపు చేయునట్టి వైట్ ఆయిల్
కలిపినదిని రజువుచేయవారికి రూ. 1000 లు ఇవామగా నియ్యవచ్చును.

ఒకసారి తెప్పించిచూచిన మీకే తెలియదు.

ఈ కేసుకుండుపోస్తు ఖర్చులు కలసి 1 బుడ్డి వెల రూ. 0-15-0.

ముఖ్యగమనింపు:— కేశవకాంత్ తలనూనె బుడ్డిన్నిటిలోను బహుమతి టికెట్లు ఉండును.

The Keshav Perfumery Works,
147, Abdul Rahiman Street, Bombay. No. 3.

మీ బాయిలర్లు

విశేషకాలము పనిచేయవలెనన్న “ఇంగ్లీషు బాయిలరు కాంపౌజింగ్”ను
యువయోగింపవలయును. దాని నువయోగించిన బాయిలర్లు శ్రువుపట్టి పొక్కులు
పొక్కులుగా లేచి చెడిపోకుండుటయే గాక పెల్లెట్టుకు చక్కని మెరుగు
నిచ్చును; ఆవమునున్న గొట్టములనున్న శ్రువు పట్టుకుండగను శుభ్రముగాను
నుంచును. ఈ కాంపౌజింగ్ యువయోగించినచో సంవత్సరముల తరబడి బాయిలరు
చెడిపోకుండ ఎప్పటి కప్పుడు క్రొత్తవానివలె నుండును.

దానియొక్క యువయోగమును గురించియు ఫలజూను గురించియు అసలు
యెట్లుంటే వ్రాయవలయును.

గౌరవముగల రమ్మ 1-కి రు 26-0-0

సి రిలయన్సు ఫౌండ్రీ అండు ఇంజనీరింగు వర్కుస్,
తపాలపెట్టె నెం 553 రు

389 మదరాసు

(ప్రొ. కాంపౌజింగ్ గోరునప్పుడు ఈ పత్రిక పేరుకూడ నుదాహరింప గోరుచున్నాము)

Mr. G. W. M. Reynod's Novel
Other Big Type Editions.

GRACE DARLING or The Heroine of the Fern Island	Rs. 4. 0 12
Mary Price 8 vols. Rs. 5- Parroide 3 vols.	1 12
Faust 2 vols. Rs. 1-8-0 Wagner 3 vols.	1 12
Seamstress in 2 vols. Re 1. Margaret 4 vols.	3 0
Necromancer 3 vols. 2-4-0. Agnes 3 vols.	6 0
Old London, 3 vols. 2-4-0. Mary Stuart 2 vols.	1 4
Pope Joan 3 vols. 1-12-0. Coral Island 4 vols.	3 0
Kenneth 4 vols. Re. 3. Soldier's Wife 2 vols.	1 4
Robert Macaire in 2 vols.	1 0
Young Duchess, in 4 vols.	3 0
Bronze Statue 4 vols.	2 0
Canonbury House in 3 vols.	2 4
Rosa Lambert, 4 vols.	3 0
The Massacre of Glencoe 4 vols.	3 0
Mysteries of London 13 vols.	7 0
Mysteries Court of London 17 vols.	12 0
Empress Eugene's Boudoir 3 vols.	2 4
May Middleton 2 vols.	1 8
Rye House Plot 4 vols.	3 0
Pickwick Abroad 3 vols.	2 4
Loes of the Harem in 4 vols.	3 0
Young Fisherman, complete	0 10
Master Timothe's Book Case 3 vols.	1 12
Mysteries of Paris by Eugene Sue in 2 vols.	1 0

(Postage etc. Extra for all Books)
The SUPERIOR WATCH Co,
535 Post Box 167 (A) Madras. E.

విప్రుడికే పహితమైన డా॥ పి. డి.
సావంతుని వనోపధి సారసవరిల్లా

ఆపరిశుద్ధిపు రక్తమువలన జనించు బాధ్యములకు
బీటమువంటి మందు. దురువులు, మచ్చలు, గండములను
శుద్ధము, పాత మెప్పులను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మ
రోగములను ఛాగొట్టును. (28)

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుద్ధికారిణి
ఈ వనోపధి సారసవరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంకోచము.
ఈ వనోపధి సారసవరిల్లా అన్ని విధములైన రోగములను
శుద్ధింపనుచున్నది సాదరపహితమగుట, మలబద్ధక
మును తొలగించుచున్నది సోమ్యలను పోషింపజేయును
గుడ్డమును. ఈ వనోపధి సారసవరిల్లా గుణగతమును. 18 రోజుల
కరణములకు 4 ట్రాన్సు బుడ్డిగా అమ్మబడును.

పాపైలు.— పి. డి. సావంత్,
144, వనసవాడి, నెం 2 పంబాయి
Proprietor: P. D. SAVANT,
Panarwadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

పాశ్యపు వేంకటాచలపణిమలవారి
ఆయుర్వేదీయ సిద్ధాపధములు.

1. **లక్ష్మీనిలాసరము:**— అత్యంతమల ప్లేగురోగులకు
ఈ లక్ష్మీనిలాస రసములను విరోగులైయున్నాడు. ఒక
యొక లక్ష్మీనిలాస రసముగల సీసా తనయొద్ద నుంచెనేని
ప్లేగుకు లక్ష్యత్రుమైన సిద్ధాపధము తయారీ తదని
తాకు సంతుష్టముగ బుట్టగలదు. దినవ్యయము, మాదక
వార్తల జ్వరములు, సన్నపాతము మొదలగునవి తప్పక గుణ
మగును. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇశాం. (594-807)
2. **శ్రీరామలైలం:**— ప్లేగుగడ్డలకును, వంటల నొప్పి
పొవుటకును మంచిమందు. సీసా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇశాం.
3. **వైశ్యానరాసరము:**— దీనిని నేపించినప్పటి నుండియే
మూత్రమును శక్తిక (కలరా) బాంతిలేదే, శీతభేది, అజీర్ణ
భేదము గుణము కాగలదు. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇశాం.
4. **బాలసుఖోదరము:**— బిడ్డలకు బలకాగ; తియ్యని
మందు. మందు, మలబద్ధము, అజీర్ణ భేది, కృశత్వము, కడు
పుష్టియందుట, ఆకలిలేకుండుట మొదలగునవి గుణములు
బిడ్డలకు ప్రత్యేకవారగును. సీసా 1-కి 0-12-0 5-కి 1 ఇశాం.
5. **లోకామహావర కస్తూరిమూత్రము:**— బిడ్డలకు వయ
మును దీనివారికి, బాలింతలకు ఉత్తమగుణ
కారి. మందు, పడికము, దగ్గు, అజీర్ణము,
శీతవాతం, పార్శ్వవాయవు, మలబద్ధం, జ్వ
రం, చలిజ్వరము, దుర్బలము మొదలగు యిం
కవశేక రోగములను గుణము చేయును.

250 మూతలు గల సీసా 0-4-0
తపాలా కచ్చతో 5-కి 1-8-0
" " 12-కి 2-18-0
" " 25-కి 5-8-0

తది రోగముతోబాడ అనుపాదము తెలుగున పంపబడును.
శ్రీ సీతారామ వైద్యశాల, మైసూరు.